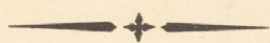

เสภาเรื่องกาบหะซัซ

แต่งโดยกระแสน้ำวัง เมืองในรัชกาลที่ ๕

พิมพ์เป็นฉบับครั้งแรกในงานพระราชทานเพลิงศพ

892.72

พันโท ขาบ นิลกุล

๑๖๗๕๓๖

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ กอสมิทธิยกุล กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๒๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๐

หอสมุดแห่งชาติ
สาขามหานคร

หอสมุดแห่งชาติ
สาขาวัดไชยชุมพลชนะสงคราม
จังหวัดกาญจนบุรี

เสภาเรื่องฮาหะซัซ

แต่งโดยกระแสรักสั่ง เมื่อในรัชกาลที่ ๕

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พันโท ขาบ นิลกุล

ณ ศาลากลางบ้าน กองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

วันที่ ๒๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๐

เสภาเรื่องอาบหะชั้น

พิมพ์ครั้งแรก

ในงานศพน.ร.ว. หึงงแปดก พึงบุญ ณ กรุงเทพฯ

พ.ศ. ๒๔๖๒

พิมพ์ครั้งที่สอง

มหาเสวกเอกพระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ

(นพ ไกรฤกษ์) พิมพ์ในงานยี่นชิงช้า

พ.ศ. ๒๔๖๕

พิมพ์ครั้งที่สาม

ในการบำเพ็ญพระกุศลสมโภชพระอิฐพระวิมาดาเธอ
กรมพระสัทธาสินีนาถ ๑

ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันโทขบ นิลกุล

พ.ศ. ๒๔๙๐

เลขที่ ๗๖, พิมพ์ครั้งที่สี่

เลขที่ ๘๙๒.๗๒
๒๖๗๕๙๙

เลขที่ ๘๖.๓๐๕.๕๐๗๐

คำนำ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันโทชาบ นิลกุล กำหนดงานวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๓๐ ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร พันตรีสุนทร นิลกุล ซึ่งเป็นบุตรได้มาติดต่อกับกรมศิลปากรขอให้เลือกหนังสือที่ควรจัดพิมพ์แจกเป็นอนุสรณ์ กรมศิลปากรจึงแนะนำให้จัดพิมพ์หนังสือเสภาเรื่องอาบู่หะซันซึ่งแต่งโดยกระแสบ้าง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พันตรีสุนทร นิลกุล ก็ยินดีรับจัดพิมพ์ตามที่แนะนำ

เหตุที่จะเกิดมีหนังสือเสภาเรื่องอาบู่หะซันนี้ สมเด็จพระยาราชราชนุภาพได้ทรงแต่งคำนำไว้มีความว่า เมื่อปีชวด พ.ศ. ๒๔๒๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง พระราชนิพนธ์ นิทานเรื่องอาบู่หะซันอันมีอยู่ในหนังสืออาหรับราตรีตอนหนึ่งเป็นลิลิต เรียกว่าเรื่องนิทราชาคริขก่อน แล้วโปรดให้พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) รับฯ สั่งขอแรงกวีที่ถนัดแต่งกลอน ช่วยกันแต่งเป็นเสภาสำหรับขับถวายเวลาทรงเครื่องใหญ่ เหมือนอย่างที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยโปรดให้ขอแรงพวกกวีมีสุนทรภู่เป็นต้น ช่วยกันแต่งเสภาเรื่องพระราชพงศาวดารถวายเมื่อในรัชกาลที่ ๔

กวีที่ ได้แต่งเสภาเรื่องอาบู่หะซันนี้ ๑๑ คนด้วยกัน รับเรื่องไปแต่งคนละตอน มีรายนามดังนี้ คือ

ตอนที่ ๑. หลวงพิษณุเสนี (ทองอยู่) ครูเสภา ภายหลังได้เป็นพระราชนุ

(๒)

ตอนที่ ๒. พระยามหาอำมาตย์ (ห่วน ศรีเพ็ญ)

ตอนที่ ๓. ขุนวิสูตรเสนี (จาง)

ตอนที่ ๔. ขุนพิณจ้าย (อยู่) ภายหลังได้เป็นหลวงภิรมย์โกษา

ตอนที่ ๕. หลวงบรรหารธรรมาธิบดี (สุด) ภายหลังได้เป็นพระ
ภิรมย์ราชา

ตอนที่ ๖. ขุนวิสุทธิธาดา (หม่อมราชวงศ์หนู อิศรางกูร) ภายหลังได้เป็นพระยาอิศรพันธุ์โสภณ

ตอนที่ ๗. พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

ตอนที่ ๘. ขุนทองหล่อ (ช่วง ไกรฤกษ์) ภายหลังได้เป็นหลวง
มงคลรัตน์

ตอนที่ ๙. หลวงเดินพิทักษ์ (อ่วม) ภายหลังได้เป็นพระยา-
ราชวรานุกุล

ตอนที่ ๑๐. หลวงสโมสรพลการ (ทัต ศิริสัมพันธ์) ภายหลัง
ได้เป็นพระยาสโมสรสรรพการ

ตอนที่ ๑๑. หลวงจักรปาณี (ฤกษ์) เปรี๊ญ

หนังสือเสภาเรื่องอาบหะชันนี้ ที่ในหอพระสมุดฯ มีฉบับไม่จบ
กรรมการได้พยายามสืบหาฉบับมาช้านานก็หาไม่ได้ ผู้แต่งก็หมดตัวไป
แล้ว จะวิ่งรอกต่อไปก็ไม่เห็นช่องทางที่จะหาต้นฉบับที่ยังขาดอยู่ได้ครบ
เมื่อใด หนังสือดีอันควรคนทั้งหลายจะได้อ่านก็จะดับสูญไม่มีที่สุด ถ้า
ฉบับในหอพระสมุดเป็นอันตรายเป็นไปอย่างไรก็จะยิ่งซ้ำร้ายเลย สมุหนมต ทั้ง
เรื่อง ด้วยเหตุนี้กรรมการจึงหาโอกาสพิมพ์ขึ้นครั้ง ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒

(ค)

เพื่อให้หนังสืออยู่บนคางเสียน ๑ ด้วยเห็นว่าบางทีการที่พิมพ์อาจจะเกิด
ประโยชน์ข้อสำคัญ คือถ้าหากว่าฉบับที่ขาดจะยังมีอยู่ที่ผู้ใด เมื่อผู้นั้น
ได้ทราบความตามที่กล่าวนี้ ก็เห็นจะมีแก้ไขยอมให้คัดมาไว้ในหอพระ-
สมุดฯ หนังสือซึ่งนับว่าเป็นของสำหรับรัชกาลที่ ๕ โดยได้แต่งขึ้นตาม
กระแสรับสั่ง จะได้มีฉบับบริบูรณ์อยู่สำหรับแผ่นดินสืบไป

หนังสือเสภาเรื่องอาบหะชันนี้ ได้ตีพิมพ์ออกเผยแพร่มา ๓ ครั้ง
แล้ว ครั้งที่สามตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ถึงปัจจุบันนี้ก็นับว่าเป็นหนังสือ
ที่หาอ่านได้ยาก การที่เจ้าภาพในงานนี้รับจัดพิมพ์หนังสือเสภาเรื่องอาบ
หะชันออกเผยแพร่อีกเป็นครั้งที่ ๔ จึงเป็นการช่วยสืบอายุหนังสือวรรณคดี
เรื่องนี้ให้เป็นมรดกตกทอดแก่ชนสืบต่อไป

หนึ่ง ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ได้รักษาดำรงรักษารัตน์
ไว้ตามฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๖๒ มิได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงแต่ประการใด

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลราศีทักษิณานุประทาน ซึ่งเจ้าภาพ
ได้จัดบำเพ็ญอุทิศแด่ พันโท ขาบ นิลกุล เป็นปีที่ปฏิฐานธรรม ตลอด
จนได้ให้พิมพ์หนังสือนี้แจกเป็นกุศลสาธารณประโยชน์ ขออำนาจกุศลทั้ง
นี้จึงเป็นปัจจัยลดบันดาลให้ พันโท ขาบ นิลกุล ผู้วายชนม์ ประสพแต่
อิฏฐคุณมณูผล เสวยทิพย์สมบัติในสุคติภพ สมดังมโนปณิธานของเจ้า
ภาพทุกประการเทอญ.

กรมศิลปากร

๔ ธันวาคม ๒๕๐๕

ພິນໂທ ບາບ ບຸນກຸລ ຈ.ປ., ຈ.ມ.

ປາດ: ໒ ມີນາຄົມ ໒໔໔໔

ມາດ: ໑໙ ຕຸລາຄມ ໒໔໐໙

ชีวประวัติ

พันโทชาบ นิลกุล เกิดเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ ซึ่งตรงกับวันศุกร์ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๕ ปีมะเส็ง จุลศักราช ๑๒๖๗ ณ บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลบางดีเมือง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรีเป็นบุตร นายแพ นิลกุล นางหนู นิลกุล

การศึกษา ชั้นสามัญ ได้เข้าศึกษาในโรงเรียน เสริมศรีทวาร (วัดสุวรรณคีรี) ในคลองบางกอกน้อย จนจบชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๗

แรกเข้ารับราชการทหารเป็นนักเรียนนายดาบ ชั้นตะเบียนทหารประจำการเมื่อ วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ และได้ออกมารับราชการเป็นนักเรียนทำการนายดาบเมื่อ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๐ ออกจากประจำการเป็นกองหนุนชั้นที่ ๑ รับเบี้ยหวัด สังกัดกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์ ตั้งแต่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ โดยที่รับราชการครบกำหนด

เปลี่ยนเป็นกองหนุนชั้นที่ ๑ รับเบี้ยหวัดกองบังคับการจังหวัดทหารบกกรุงเทพฯ ตั้งแต่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

ปลดเป็นกองหนุนชั้นที่ ๒ เนื่องจากอยู่ในกองหนุนชั้นที่ ๑ ครบ ๗ ปีแล้ว เมื่อ ๑ สิงหาคม ๒๔๗๘ สังกัดกองบังคับการจังหวัดทหารบกกรุงเทพฯ

เมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรณาจึงกลับเข้ารับราชการใหม่ ในตำแหน่งประจำแผนกที่ ๒ กรมยุวชนทหารบก เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๔๘๓ ตามคำสั่งทหารที่ ๒๔๖/๑๗๕๓๒ ลง ๒๙ ต.ค. ๘๓

(ง)

การสมรส

ได้ทำการสมรสกับ นางสาว บุญมา ดินสุข ซึ่งเป็นบุตรี ของ
นายชม ดินสุข นางใย ดินสุข ณ บ้านเลขที่ ๕๖ ตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีบุตรธิดาด้วยกัน ๕ คนคือ

๑. พันตรี สมุท นิลกุล
๒. นาง คมคาย จุฑะพงศ์
๓. ศ.อ. จำเริญ นิลกุล
๔. ศ.อ. หญิง ประไพ ศรีสุข
๕. น.ส. ละม่อม นิลกุล

ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรยศทหารดังนี้

ร้อยตรี	เมื่อ	๑๙	มิถุนายน	๒๔๗๔
ร้อยโท	,,	๑	กรกฎาคม	๒๔๗๗
ร้อยเอก	,,	๑	มกราคม	๒๔๙๐
พันตรี	,,	๒๗	มีนาคม	๒๔๙๙
พันโท	,,	๙	มิถุนายน	๒๕๐๙
ครบเกษียณอายุเมื่อ				๑ ตุลาคม ๒๕๐๙

ตำแหน่งในราชการ

เป็นประจำแผนก แผนกที่ ๒ กรมยุวชนทหารบก เมื่อ ๒๙

ตุลาคม ๒๔๗๓

(จ)

- ไปดำรงราชการ กองบังคับการกองพันทหารบกที่ ๕๕ เมื่อ ๒๕
มกราคม ๒๔๘๔
- เป็นประจำแผนก แผนกที่ ๒ กรมยุวชนทหารบก เมื่อ ๑๙
มิถุนายน ๒๔๘๔
- เป็น ผบ. หน่วยฝึกยุวชนทหารที่ ๕๕ นครศรีธรรมราช เมื่อ ๑๓
พฤษภาคม ๒๔๘๕
- เป็นนายทหารคนสนิท เจ้ากรมช่างแสงทหารบก เมื่อ ๗
กรกฎาคม ๒๔๘๗
- เป็นประจำแผนกช่างแสง กรมช่างแสงทหารบก เมื่อ ๓๐
พฤษภาคม ๒๔๘๘
- เป็นผู้ช่วยฝ่ายยกกระบัตร กรมช่างแสงทหารบก เมื่อ ๑๔ เมษายน
๒๔๘๑
- เป็นนายทหารฝ่ายพลธิการ แผนกที่ ๕ กรมช่างแสงทหารบก
เมื่อ ๒๘ สิงหาคม ๒๔๘๑
- เป็นนายทหารฝ่ายพลธิการ กองการซ่อมบำรุงกรมสรรพาวุธ
ทหารบก เมื่อ ๒๕ มีนาคม ๒๔๘๒
- เป็นพลธิการ กองการซ่อมบำรุงกรมสรรพาวุธทหารบก เมื่อ
๕ มีนาคม ๒๕๐๒
- เป็นประจำแผนก กรมการทหารช่าง ราชบุรี เมื่อ ๓ เมษายน
๒๕๐๒

(ณ)

เป็นนายทหารฝ่ายเกียกกาย ศูนย์ฝึกกำลังทดแทน เมื่อ ๔
พฤศจิกายน ๒๕๐๓

เป็นหัวหน้าแผนกโรงเรียนพลาธิการ กรมพลาธิการทหารบก
เมื่อ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๐๘

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญ

๑. เบญจมาภรณ์ช้างเผือก เมื่อ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๓
๒. จตุรดาภรณ์มงกุฎไทย ,, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๖
๓. เหรียญจักรมาลา ,, ๕ ธันวาคม ๒๕๑๗
๔. จตุรดาภรณ์ช้างเผือก ,, ๕ ธันวาคม ๒๕๐๒

ราชการพิเศษ

ไปราชการสนามในกรณีฉุกเฉินคราวสงครามมหาเอเชียบูรพา
ตั้งแต่ ๒ ธันวาคม ๒๕๑๖ ถึง ๓ มกราคม ๒๕๑๙

อวสานของชีวิต

ได้ถึงแก่กรรมโดยกะทันหันด้วยโรคหัวใจวายเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม
๒๕๐๙ สิริรวมอายุ ๖๑ ปี ๗ เดือน

พ่อพระของลูก

๑๙ ตุลาคม ๒๕๐๙ เป็นวันที่ทุกคนในครอบครัว ประสบความ
สูญเสียอย่างใหญ่หลวง ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน ว่าคุณพ่อจะจากลูกๆ
ไปด้วยอาการเช่นนี้ ท่านจากไปโดยไม่มีโอกาสพูดจาสิ่งเดียว ไม่มีโอกาส
ที่จะได้รักษาพยาบาล เมื่อข่าวการจากไปของท่านแพร่ไปถึงใครก็ตามที่รู้
จักคุ้นเคย ไม่มีใครสักคน จะเชื่อว่าเป็นความจริง ในวันรื้อศพ มี
มิตรสหายของท่าน โทรศัพท์ถามว่า....เป็นความจริงหรือ.....เมื่อวานนี้
เมื่อเย็นวานนี้ยังพูดคุยเข้าหาหยักกันเล่นเลยนี่นา ไม่น่าเป็นไปได้เลย แต่ก็
เป็นไปดังที่คุณพ่อเคยพูดเสมอว่าชีวิตเหมือนความฝัน รูปโฉมโนมพรรณ
เหมือนดอกไม้ ไม่มีอะไรที่จะจริงยั่งยืนเหมือนความดี คุณพ่อเป็นแบบ
ฉบับที่ศักดิ์สิทธิ์ในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต โอบอ้อมอารี เชื้อกเย็น
ชอบความสงบ ไม่ชอบก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่น แต่กลับคอยให้ความ
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ทุกคน

ลูกไม่สามารถจะพรรณนาได้ว่า พระคุณของคุณพ่อนั้น มากมาย
เพียงใดแต่สำหรับความรู้ ดีในดวงใจของลูกแล้ว คุณพ่อก็คือพ่อพระ
ของลูก ลูกมีชีวิตอยู่ได้ ก็เพราะคุณพ่อเป็นผู้ให้ การสูญเสียคุณพ่อ จึง
เป็น การสูญเสีย ที่ยากจะเขียนออกมาให้อ่านดัง ความรู้ ดี ที่แท้จริงได้
โบราณเคยเปรียบไว้ว่า “ขาดพ่อเหมือนขาดถ่อ....ขาดแม่เหมือนแพแตก”
ลูกจึงยังอยู่บนแพซึ่งไม่มีเครื่องค้ำจุน ย่อมล่องลอยไปตามกระแสลม ไม่
ทราบว่าจะถึงจุดหมายเมื่อใด

(๗)

นับตั้งแต่คุณพ่อถึงแก่กรรม จวบจนกระทั่งถึงกำหนดพระราชทานเพลิงศพ เป็นห้วงเวลาที่มนุษย์ทุกคนเมื่อตนตกอยู่ในสภาพดังกล่าวมาแล้ว จึงจะเข้าใจได้ว่าความรู้สึกขณะนั้นเป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวที่อยู่กันเพียงพ่อแม่ลูก ญาติพี่น้อง ต่างอยู่ห่างไกลกันคนละสารทิศ และการจากไปของคุณพ่อ เป็นการจากที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อนเช่นนั้น

เพื่อนบ้านผู้มีจิตใจเปี่ยมด้วยความอาทร ซึ่งได้แก่ครอบครัวของคุณเอง คุณสมจิต คุณอร่าม คุณศรีนวล เป็นผู้ช่วยเหลือทุกอย่างในขั้นต้นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จนแน่ใจแล้วว่า คุณพ่อสิ้นใจแล้วที่โรงพยาบาลพระมงกุฎฯ ต่อจากนั้น ข้าพเจ้าได้อาศัย พ.อ. พงศ์พงศ์สุวรรณ ผู้บังคับบัญชา เป็นผู้คอยแนะนำแนวความคิดในการจะดำเนินการต่อไป ซึ่งพอท่านได้ทราบหลังจากคุณพ่อสิ้นใจเพียงชั่วระยะเวลาเล็กน้อย แม้จะเป็นยามวิกาลก็รีบรุดไปยังโรงพยาบาล และที่บ้านช่วยเป็นธุระเสมือนญาติผู้ใหญ่ที่ข้าพเจ้าได้พึ่งในยามนั้น เมื่อท่านเจ้ากรมส่งกำลังบำรุงทหารบก คือท่าน พลตรี สิทธิ จิรโรจน์ และท่านรองเจ้ากรมส่งกำลังบำรุงทหารบก พ.อ. เชนียน มุ่งการดีได้ทราบแม้ท่านทั้งสองจะติดราชการ และมิวายจนตัวเองไปอาจมาช่วยได้ ท่านก็ยังได้มีจิตเมตตาปลดปล่อยให้ข้าพเจ้าได้คลายจากความทุกข์โศก จนถึงตัวกระทำกิจต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศพให้ลุล่วงไปด้วยความราบรื่น พอถึงกำหนดการบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมตลอดเวลา ๕ คืน มีท่านผู้บังคับบัญชาที่

(ณ)

เคารพนับถือ มิตรสหาย แสดงความจำนงขอเป็นเจ้าภาพโดยตลอด
ดังนี้.—

๑. พล.ท. สายหยุด เกิดผล ในนามของข้าราชการในฝ่ายปราบ
ปรามฯ จังสวนกุหลาบ

๒. พ.อ. ฝงญ ธรรมสนอง ในนามของข้าราชการกรมส่งกำลัง
บำรุงทหารบก

๓. พ.อ. สะท้อน ภิรมย์รัตน์ ในนามของข้าราชการในโรงเรียน
สรรพาวุธ กรมสรรพาวุธทหารบก

๔. พ.ต. สุพร สิริธิมมคค ในนามของเพื่อนร่วมรุ่น จปร.
๕๗-๕๘

๕. เพื่อนร่วมรุ่นของ ร.อ. สมพล ศรีสุข และเพื่อน ๆ ของ
ละม่อมฯ

๖. พ.อ. ฝงญ เกียรติประจักษ์ ในนามของข้าราชการ กอง
ช่างแสง กรมสรรพาวุธทหารบก ได้ขอเป็นเจ้าภาพในการทำบุญ
บุญญาสมวาร ๕๐ วัน

เมื่อการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ผ่านไปแล้ว ถึงกำหนดพระราชทาน
เพลิงศพตามประเพณีของไทยเราถือว่าจะต้องมีการให้ทาน เพื่อเป็น
บุญกุศล ลูกได้ปรึกษากับ อาจารย์ พ.ท. รุกข์ นาควิโรจน์ ท่านก็ยินดี
รับเป็นธุระในการพาไปติดต่อกรมศิลปากร เพื่อขอพิมพ์หนังสือเป็น
ทักษิณานุประทานและเป็นกุศลสาธารณประโยชน์ ได้รับความอนุเคราะห์

(ญ)

เป็นอย่างดียิ่งจากเจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากร ทั้งในการคัดเลือกหนังสือ การตรวจ แต่ปัญหาที่ยังไม่หมดไปสำหรับเรื่องนี้ถ้าหากว่าไม่ได้รับความกรุณา จากคุณอาร์ เดวี ธรรมวิทย์ เจ้าของและผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยสงเคราะห์ไทย ซึ่งเป็นคุณอาร์ของ คุณบุญญา ธรรมวิทย์ เพื่อนรักของข้าพเจ้า แสดงเจตจำนงที่จะร่วมกุศลโดยช่วยจัดดำเนินการพิมพ์หนังสืออุทิศให้คุณพ่อ เพื่อเป็นปิตุภูมิฐานธรรม เช่นเดียวกับที่ท่านเคยได้บำเพ็ญกุศลสาธารณประโยชน์อื่น ๆ มาแล้วเป็นอเนกประการ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้มีน้ำใจอันงาม ได้ช่วยให้กำลังใจ กำลังความคิด และกำลังทรัพย์แก่ข้าพเจ้าซึ่งเปรียบเสมือนอยู่บนแพซึ่งขาดอู่ค้ำจุน ลอยเคว่งคว้างขาดที่ยึดเหนี่ยวอยู่กลางมหาสมุทร มองเห็นแต่ขอบฟ้าและน้ำ ไม่เห็นทางที่จะพาชีวิตรอดไปได้เลย เมื่อได้รับความอุปการะช่วยเหลือดังที่ปรากฏมาแล้ว จึงเสมือนหนึ่งได้พบฝั่ง โดยมีท่านข้าพเจ้าจะदनแรง และหมดกำลังไปเสียก่อน

ดังนั้นในการบำเพ็ญกุศล เริ่มต้นตั้งแต่วันคุณพ่อถึงแก่กรรม เป็นต้นมาจวบจนกระทั่งวันพระราชทานเพลิงของท่าน ใน ๒๘ มกราคม ๒๕๑๐ น หากมีสิ่งขาดตกบกพร่อง จะเป็นด้วยการรับรองไม่สมเกียรติ หรือด้วยการพลั้งเผลอประการใดประการหนึ่งก็ดี ข้าพเจ้าขออ้อมรับ และได้โปรดเมตตาประทานอภัยให้แก่ข้าพเจ้าด้วย ส่วนกุศลผลบุญอันเป็นความดีทั้งปวง ขอดวงวิญญาณของคุณพ่อ จงได้รับและได้เสวยสุขในสัมปรายภพเถิด

กรมส่งกำลังบำรุงทหารบก

๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๔

เรียน พ.ท. สมุทร นิลกุล

ผมได้ทราบข่าวการถึงแก่กรรมบิดาของท่านเมื่อ ๒๐ ต.ค. ๐๔ ซึ่งเป็น
เวลากระชั้นชิดมาก ประกอบทั้งคิคน้ำที่ราชการหลายอย่าง ไม่สามารถจะมาร่วมในพิธี
บำเพ็ญกุศลครั้งนี้ได้

จึงขอแสดงความเสียใจ เป็นอย่างมาก ในการสูญเสียบิดาของท่านคราวนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

พ.อ.

(สิทธิ จิรโรจน์)

จก.กบ.ทบ.

ภริยา บุตร ธิดาและหลาน ในวันสวดพระอภิธรรม

เคลื่อนศพสู่สุสานวัดโสมนัสวิหาร

เสภาเรื่องนิทราชาคริข

ตอนที่ ๑

หลวงพิศณุเสณีแต่ง

๑ ถวายเป็นมงคลสมเด็จบดินทร์สุริย์

พระยศอย่างปางนารายณ์วายุภู
ทุกประเทศเขตรขอบมานอบน้อม
ขอพระเดชพระคุณกรณา
ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องคนแซก
เป็นลิลิตติดกับโคลงโยงกันไป
เรียกว่าเรื่องนิทราชาคริข
ทูลถวายบาททองสู่พระทรงธรรม

๑ ปางนั้นพระองค์ผู้ทรงเดช
ครองนิเวศน์เขตรชั้นทศเสมา
พระองค์ทรงนามปกาสติ
สถิตย์แท่นมั่นมหาเวหาชนต์
สาวสุรางค์นางบำเรอเสนอบาท
บ้างร้องรับขับขานประสานพิน

มาเพิ่มภูตภิกษุในโดกา
สพรั่งพร้อมเป็นสุขทุกภาษา
ผาดองปกเกษกันเหตไทย
เป็นเรื่องแปลกครั้งนิมิตใหม่
จึงได้ทราบสิ้นทุกสิ่งอัน
โปรดให้คิดเกลากลอนอักษรสรร
เรื่องอาบู่หะชั้นเป็นเสภา ฯ
เจ้าประเทศเขตรอาหรับภาษา
ภาราแบคตเป็นสำคัญ
ฮารูนอาดราชจิตรอันเจ็ดฉัน
เสมอชั้นบันฑิตกัมพลอมรินทร์
บำรุงราชรัฐเชิงบรรเทิงถวิล
บำเรอปั้นบัลฟีให้ปรีดา

พระองค์ทรงบริสุทธิ์ยุติธรรม
ไม่พลิกเพี้ยนเที่ยงธรรมกรุณา
ใครผิดคิดความไปตามโทษ
คอยระงับดับไทยที่ใหญ่ครัน
แม้จะเกิดความใดในธานีทร
จึงราบเรียบเงียบอยู่ไม่กรกราว
ดำรงเริ่มเต็มทวีป^{นี้}ชนมากหลาย
บำรุงเมืองเรืองงามตามกระทรวง
ทั้งวิชาอาวาสศาสนา
ระวงศ์ไทยทั้งในนอกนคร
คิดอ่านการศึกฝึกทหาร
แม้จะเกิดไฟริ้นทราย
ก็เป็นสุขทุกข์ไทยนั้นไม่มี
ไม่มีเหตุเภทไทยสิ่งไรมา

๑ มาจะกล่าวถึงนายวานิชนั้น
บ้านเรือนเพื่อนอยู่ในบุรี
ภรรยาชื่อฉานางจอบแก้ว
ได้ระเบียบเรียบร้อยไม่เรรวน
มีบุตรชายสายสวาดิณลาดแสน
ชันษาสิบห้าปีมีความคิด

ผ่อนผันราชกิจทั่วทิศา
ตรึกตราทรงดัดเป็นสัจธรรม์
ทำชอบแล้วโปรดทุกสิ่งสรรพ
ดัดรอนผ่อนผันมิให้ยาว
คอยปราบปรามห้ามสันมิให้ฉาว
ทั่วทั่วแดนชนคนทั้งปวง
ได้สืบสายสนองเป็นของหลวง
มิให้ร่วงโรยราให้ฉาว
ฝูงประชาภิญโญสโมสร
พระภุชชบ้องกันอันตราย
ให้ชำนานูเหลือหลากชั้นมากหลาย
ค่อยอุบายผ่อนผันด้วยปัญญา
ชาวบุรีเป็นบรมสุขา
ฝูงประชารักทั่วเจ้าธานี ฯ

คนสำคัญสังเกตเป็นเศรษฐี
มั่งมีค้าขายหลายกระบวน
เป็นเชื้อแถวเศรษฐีมีเรือกสวน
ควรเป็นภรรยาท่านพานิช
ทั้งพ่อแม่รักมั่นกับดวงจิต
สมนึกวานิชที่คิดมา

ให้ข้ออาบหุชั้นสุดสวาทิ
 อยู่เย็นเป็นสุขทุกเวลา
 ให้อาบหุชั้นนั้นนเศจรสน
 ก็ค้าขายจ่ายกันอยู่พันพั
 เลื่องชื่อภักตงสนทงน
 เจริญสิ่งใดไม่ดับปลับ

๑ ครานัน^๕ท่านวานิชผู้บิดา
 อยู่มาโรคาเข้าเป็นตน
 หมอรักษาพาชุดลงทุกวัน
 แต่พิทักษ์รักษาอยู่ช้านาน

๑ ครานัน^๕อาบผู้เป็นบุตร
 พอเสร็จการบิดาไม่ร้าง
 อยู่ไปไม่นานประมาณเดือน
 คิดจะเล่นเป็นสุขสนุกสบาย
 ตักใหญ่ให้เข้าเหล่าตลาด
 ค่าเช่าเก็บเอาได้ทุกเดือน
 แล้วซื้อหาสร้างสวนถั่วทุกสิ่ง
 ซื้อหาค้าขายหลายตำบล
 คิดจำหน่ายจ่ายทรัพย์เป็นสามส่วน
 ส่วนสองรองได้กำไรดี

ต้องนิยมสมมาตปราถนา
 บิตามอบสมบัติเปลี่ยนผลัดตัว
 ห้างฐานถิ่นมั่งคั่งดังเงี้ยว
 เทียวทั่วทุกประเทศเขตรอาหรับ
 อาบหุชั้นเศรษฐีมั่งมีทรัพย์
 คนนับถือทั่วทุกตัวคน ฯ

ชันษาแปดสิบไม่ขัดสน
 บุตรบนหมอมายาพยาบาล
 ใช้นั่งถึงที่อดิสาร
 ก็ถึงกาลอาสวมรณัง ฯ

ครัน^๕บิตาม้วยมุตเอาศพฝัง
 ก็กลับยังอยู่บ้านตำราญกาย
 ทรัพย์เรือนมีในเรือนก็มากหลาย
 แล้วซื้อจ่ายโรงร้านที่บ้านเรือน
 ตามห้องสามบาทตลอดเหมือน
 ไม่ต้องเดือนได้ทั่วทุกตัวคน
 ช่วยผู้หญิงคนเล่นได้เป็นผล
 สบายตนความทุกข์ไม่มี
 ควรภาคหนึ่งลักทรัพย์เขสนี้
 สามที่บนสุขสนุกสบาย

แล้วคิดจัดหัตถ์พิณพาทย์มโหรี
จัดผู้หญิงรุ่นสิบห้าต่อตาชาย
คนเล็กเด็กน้อยน่ารัก
ต้องตามชนบ้นจ้งหะให้จะพริง
ให้หาครูผู้บอกต้นบทร้อง
อันครูปาหายากลำบากวัน

๑ ครานันบ่าวชายนายอาบ
พบครูเข้าพลันไม่ทันช้า
พร้อมจัดหัตถ์กันได้นันทัด
แต่หัตถ์มาหาเดือนได้คิดดู
หงตดตเป่าก็เพราะพริง
ระนาดซ้องก็องดังอยู่วังเวง
ทั้งคนรำคำร้องก็พร้อมเพราะ
เสียงขอเสียงคนปนกันไป

๑ ครานันอาบผู้เจ้าของ
ชอบจิตรคิดเล่นเป็นทั้งวล
ไม่มีเพื่อนเตือนใจให้สนุก
จะชักชวนเพื่อนฝูงจูงกันมา
จึงส่งบ่าวบอกรายเป็นหลายแห่ง
คำวันนมสุขสนุกใจ

เลือกครุฑีบอกเครื่องสาย
บอกก่ง่ายเนือลำจำได้จริง
แสนลำบากแล้วครูปอกผู้หญิง
ทั้งโทนทักบับฉิ่งให้พร้อมกัน
เอาทำนองเพลงฉันทาคิดจัดสรร
อาบหะชนตั้งบ่าวให้หามา ฯ
ไม่หยุดอยู่รีบเร่งไปเที่ยวหา
เชิญมานั่งบ้านท่านอาบ
เงินจัดแล้วเล่าฟังเข้าหู
ไหว้ครูประสิทธิ์ประศิษฐเพลง
พวกผู้หญิงทำเพราะฟังเหมาะเหมง
ล่อนักเลงฟังเล่นได้เย็นใจ
แสนเสนาะนำฟังกำลังไหว
ใครฟังชอบทั่วทุกตัวคน ฯ
ฟังต้องหยุดไม่ขัดสน
สบายตนผู้เดียวเปลี่ยววิญญา
เวรมาศคนเดียวเปลี่ยววันักหนา
ว่าแล้วเขียนก๊าศเกลื่อนกลาดไป
ในก๊าศมีแจ้งไม่สงไสย
เชิญมาให้พร้อมเพรียงได้เสียงกัน ฯ

๑ ครานันคนใช้ที่นายส่ง
ก็แยกหลายแห่งแบ่งปัน
พอโพล่เพล่พลบค่ำอำสนธยา
แต่ลวันเพื่อนเกลื่อนมาในราตรี

๑ ครานันอาบผู้เจ้าบ้าน
ก็ท่ายักไม่ทันถึงประตู
แล้วเชิญชนนึ่งยังเก้อ
เราเชิญท่านมาเดินได้เย็นใจ
เราเดินเป็นตามประสาข้อ
มิให้ใครปนเป็นมลทิน
แล้วส่งมโหรีให้ตีพร้อม
แล้วส่งพวกเหล่าบ่าวผู้ชาย
แล้วชวนเพื่อนเกลื่อนพร้อมเข้าล้อมโต๊ะ เอาชาโอบไว้ก่อนคิดผ่อนผัน
หอมแยะทั้งกระแจะน้ำมันจันทน์
แล้วชวนกันรินกินสุรา
ของทั้งหลายรายกินกันสิ้นเชิง
ต่างสนุกสุขเกษมต่างเปรมปรีดิ์
แล้วเลยเล่นเต้นหรีบจับระบำ
อาบหะชันครันเมาให้เพราพริ้ง
ต่างโลเลเฮฮาเป็นช้านาน

ไม่วอวังบริขมข่มมัน
ครบครันกลับมาไม่ช้าที
พวกที่บอกก็มาอยู่ยังมี
พร้อมที่เรือนบ้านท่านอาบ ๓
แสดตำราญเพื่อนพร้อมมาล้อมอยู่
แต่ดึยดินนี้กะไร
พร้อมที่ถ้วนหน้าแล้วปราได
มิได้คิดแค่นต่อแผ่นดิน
ถ้าอิงฮ้อคนรักมักคิดน
สนสนกแล้วนอนพักผ่อนกาย
ซบกล่อมตามเรื่องครบเครื่องสาย
ให้ยื่นรายยกของมาเลี้ยงกัน
อาบหะชันเบิกบานตำราญเริง
ทั้งแป๊ะชะกาบล่าโคเถลิง
เมาละเลิงแล้วลุกขึ้นพ่อนรำ
เห็นนารีพุดถากถลากถล่ำ
บ้างพุดพัวพรเดียวเป็นเกี้ยวพาน
เรียกผู้หญิงมารำร้องคำหวาน
ประมาณเลยสองยามด้วยตามใจ

บ้างพูดเล่นเต็นรำเป็นทำนอง
บ้างพูดว่าด่าสาพากันไป

๑ ครานันอาบุญเจ้าของบ้าน
คบเพื่อนเขื่อนสนุกทุกคืนวัน
แต่เวรร้างห่างมากกว่าปี
หามีใครไปมาเป็นอาจिन
เห็นว่าเราบุญบั้งประภาค
ยังคิดตั้งชีวิตระปลดปลง

๑ ครานันจอบแก้วผู้มารดา
ยังเศร้าสร้อยโศกศัลย์พันทวี

๑ ครานันอาบุญผู้เป็นบุตร
ด้วยลูกน้าเล่ามัวเมาไป
มีวายุเอนเล่นสนุกทุกคืนวัน
คบเพื่อนฝูงมากอยากเสบย
จนบุญบั้งรับยอพวกออกเพื่อน
จนหมดเรือนพวกเพื่อนไม่แผ้วพาน

๑ ครานันมารดาว่ากับลูก
จำหน่ายทรัพย์ยับไปไม่คืนคง
จงรูกูกเห็นไว้เป็นตรา
ซึ่งสมัครรักเพื่อนจงเคียดอนคลาย

แล้วเอาของแถมพยกมาให้
พอรุ่งแจ้งแสงใสสว่างพลัน ฯ
แสนตำราญปริดีเปรมเกษมสันต์

ไม่เป็นอันทำอะไรจะหากิน
เต็มทียุบยับทั้งทรัพย์ดิน
ต่างผินหน้าหนีเต็มทีถึง
ยามยากแล้วใครไม่ประสงค์
ตรงไปหามารดาด้วยทันที ฯ

เห็นลูกมามัวหมองไม่ผ่องศรี
ลูกข้านไม่คุชทุกข์อย่างไร ฯ
บอกสุดให้คืนที่สงไสย

ใครจะเหมือนลูกน้าไม่มีเลย
ที่ค้าขายจ่ายนึ่งก็เพิกเฉย
เพื่อนก็เลยขอลเล่นไม่เป็นการ
มากล่นเกลื่อนกราวไม่ร้าวฉาน
เห็นแต่สนุกจึงทุกข์ขลัง ฯ

ทำไมถูกแม่เห็นเป็นคนหลง
เพราะใจจงรักเพื่อนไม่เคียดอนคลาย
ภายน่าอย่าเหิมจะฉิบหาย
พออย่าหมายเลยว่เพื่อนเตือนให้ดี

จงคิดกลับยับยั้งฟังคำแม่
จงผ่อนผันบันทึบทพยให้ลับล
อาบฟังคำแม่รำสอน
ไต่ยมทพยจับจ่ายขายสินค้า

๑ จอบแก้วฟังแล้วคำลูกว่า
แต่เขาใหญ่ไฟว่าเอาต่ำลง
อันเพื่อนกินผืนสุวานนทาง่าย
นี้มาเกณฑ์เอาพิมเสนมาแทรกเกลือ

๑ อาบได้ฟังคำมารดา
แต่นึกปองว่าจะลงตุลภักดิ์
แล้วเดินตัดัดคันไปคนเดียว
แจ้งคดีให้ฟังยังประทุ
จะยมทพยท่านไปพอเป็นทุน
จะยมไปไม่นานประมาณปี

๑ ฝ่ายเพื่อนเป็นอนบิตคิดไม่ให้
บันทึบทพยรับของรองช้อน

๑ อาบเห็นเพื่อนเขาเป็นแล้ว
หาบ้านอื่นพลันด้วยทันใด
लगแห่งแก่งว่าข้าก็จน
लगพวกก็ว่าต่ำประจาน

ถ้าบุญแท้กลับเพศเป็นเศรษฐี
เหมือนที่บิทรแต่ก่อนมา

จะผันผ่อนเที่ยวเตาะแสวงหา
เห็นว่าจะพ้นมาคืนคง ๗

ไม่เห็นท่านาที่หวังตั้งประสงค์
พออย่าหลงเลยว่ามีตรจะคิดเจือ
อันเพื่อนตายหายากลำบากเหลือ
ถ้าพอเมื่อเสียมั่งยังจะดี ๗

ว่ามานี้ถูกเป็นถ้วนดี
ตามมีพวกพ้องไปลองดู
เที่ยวหาพวกเพื่อนก็พบอยู่
ว่าเราผู้ขัดสนจนเต็มที
จงเกอหนนเราหน้อยอย่าถอยหนี
ทพยที่เราว่าจะมาคืน ๗

ที่ได้มาว่าไม่ผ่าผืน
คราวอื่นคงจะได้ไม่เป็นไร ๗

ก็คลาดแคล้วรับมาไม่ปราได
เพื่อนว่าบ่วยใช้หลายประการ
लगคนหลบหน้าไม่ว่าخان
लगบ้านไม่ตกแต่ตักคำ

ขาดหมดไมตรี ไม่มีเพื่อน
 ทกซ์ไมสันเหมือนยังกินกองระกำ
 ชนบนบันไดเข้าในห้อง
 คิดถึงตัวช่างมาชั่วลงครามครัน
 ยิ่งคิดช่นค่นจนทุกอย่าง
 ช่างมาคิดผิดชั่วแล้วตัวกู
 โอ้โอ้ครั้งนี้มีเป็นคน
 อันเพื่อนเราเฝ้าเรือนจึงเชื่อนไป
 ตั้งแต่นั้นไปนั้นจนวันน่า
 คนนครแบคแดดแผดผิตเพลิง
 ถ้าจะคบอย่าให้ชิดสนิทนัก
 ดูให้งามอย่าให้ข้ามถึงคืนวัน
 จะคบค้าหาอย่างต่างประเทศ
 ผูกสมักรักไว้เป็นไมตรี
 แล้วอาบอยู่มาคิดค้าขาย
 รวมทรัพย์นับหมื่นค้อยขึ้นบาน
 อยากจะพบคบค้าคนมาแขก
 จะได้แจ้งแพร่พรายที่ร้ายดี
 ได้ตั้งสัตย์บัญญัติสาบาลตน
 ที่คิดไว้ให้งามตามกระบวน

เหมือนคำมารดาที่ว่า
 ครวญคร่ำแล้วก็กลับมาบ้านพลัน
 เสร้าหมองแสนสุดจะโคกคัลย์
 โอ้ออกไม่เป็นอันแล้วอาบ
 ให้หม่นหมางทรัพย์หมดแสนอดสู
 ไม่มีผู้ใดฟังให้ฟังใจ
 เพราะความจนเจียนจิตรจะเป็นไข้
 จะโทษใครไยเล่าเราเอง
 ไม่คบหามากลุมให้คุมเหง
 ต้องกลัวเกรงไม่คบแล้วจบกัน
 จงหายทักแต่อย่าเพื่อละเมอฝัน
 จะผ่อนผันใจไว้ทำใจดี
 จงยับยั้งสังเกตุอย่าเกินที่
 ตามมีคืนหนึ่งอย่าฟังนาน
 ค่อยสบายแบ่งทุกซ์สนุกสนาน
 ดำราญเป็นสุขทุกราตรี
 จะให้แปลกเปลี่ยนเป็นคนกรุงศรี
 ยังที่คนหนึ่งจึงจะควร
 เป็นสองคนอย่าสนิทให้ผิดฉวน
 จะได้ชวนคนหนึ่งจึงจะดี

คนไกลไปมาเที่ยวหาเพื่อน
เลี้ยงเหล้าข้าวปลาแล้วพาที่
แต่ทำเช่นนั้นมาเป็นช้านาน
ที่ทุกข์ดอยค่อยคลายสบายใจ

๑ จะกล่าวถึงพระองค์ดำรงราชวัตร กาทธิปนารณานาถมหาสถาน
พระองค์ตรีกีนกตรองราชการ
ครั้นบ้ายเคยเสด็จไปเป็นไพรเวต
ตามประเทศเซตโรไกลที่ไปมา
พิเคราะห์พลางไปทางถนนหลวง
เมื่อวันหนึ่งบ้ายพลันลงทันที
แต่พระกายกลายเป็นคนครึ่งสัตว์
เห็นบกฤชชิตตามงามลไม
ฝ่ายตนคนไข้ได้รับสั่ง
รูปร่างกำยำกายา
หนวดเครายุ่งเหยิงเหมือนเขิงปัก
มีกำลังวังชามากกว่าคน
รับสั่งแล้วน้อมกายถวายคำนับ
เป็นทหารบานใจดังใบบัว
แล้วเสด็จตามท้องถนนหลวง
เดินพลางทางฟังคนพูดจา

เชิญขึ้นเรือนยั้งยังให้หนึ่งที่
ไม่ทันข้ามราตรีแล้วลาไป
ค่อยเบิกบานวันฉมาอัชฌาไศรย
จนได้ปีกว่ามาช้านาน ฯ

ประมาณหลายปีทุกทิวา
สดับเหตุหลายอย่างต่างภาษา
จะพูดจาแพ่งพรายร้ายแลดี
ตามกระทรวงทั่วเขตบ้านเศรษฐี
พระภมึสระสงรงคงคาไฉย
ตามที่อัชฌาอัชฌาไศรย
ตั้งให้คนสนิทติดตามมา
เพื่อนนมกำลังตั้งยักษา
มังษาคำหมักพิฤกตน
คึกคักทั้งตัวหัวเป็นขน
เคยผจญข้าศึกไม่นึกกลัว
คอยขยับตามติดทุกทิศทั่ว
พันพัวตามติดประชิดมา
ชนทั้งปวงไม่รู้ จักไม่ทักหา
ไม่เข้าถึงบ้านอาบุญหะชน ฯ

๑ ครานันธ^๕อาบ^๖อยู่ที่บ้าน
ถึงเวลาล่วงเย็นเป็นสำคัญ
เห็นพ่อค้าวานิชผิดสังเกต
ไม่เคยเห็นเป็นไหนจะใคร^๗รู้
ขอเชิญท่านเข้าบ้านชั้นบนเรือน
อย่าให้เสียความที่ถามทัก
เรือนมีจิตระกิดที่ตรง
จะคบเช่นเป็นมิตรไม่บิตไป

๑ ครานันธ^๕ภบาลได้ฟังเชิญ
แสนเสนาะเพราะลำเป็นล้านวน
เห็นจะเหตุสิ่งใดไหนแน่
แล้วเดินตามเจ้าเรือนเพื่อนพาไป

๑ ครานันธ^๕อาบ^๖ผู้เจ้าบ้าน
พร้อมหน้าหาของไม่ต้องเตือน
ช่างจัดแจงแต่งงามไว้สามตั้ง
เรียงชั้นโต๊ะเสียมเตรียมไว้ดี
อาบ^๖พิศดูท่านพานิช
น่าประวิงดูจริงเป็นอัศจรรย์
ดูดีท่วงทีดังท้าว
สวมใส่เสื้อสีมีดวง

คิดอ่านจับจ่ายขายของนั้น
จรวัดออกมาน่าประทุ
ภักตร์เพศบริสุทธิ์ก็หยุดอยู่
แลดูแล้วสละมด้วยความรัก
เหมือนคนเศรษฐียอมมีศักดิ์
หยุดพักสักหน่อยจึงค่อยไป
จะประสงค์ความซื้อไม่สาโดย
จำเพาะได้สินหนึ่งจึงจะควร ฯ
ยิ่งเปลือกลิตนตริกริมด้วยมัสรวล
ได้เชิญชวนแล้วก็ขอบว่าชอบใจ
มีแท้มั่นคงไม่สงสัย

เข้าในเรือนเข้าเจ้าของเรือน ฯ
ยิ่งเบิกบานยินดี ไม่มีเหมือน
กล่นเกลื่อนยกมาไม่ช้าที่
ไก่อั้งมัทมาน่าน^๘ผู้ดี
ชั้นนี้มีมิตรช่อมักพร้อมกัน
เห็นผิดพ่อค้าเคยมานั้น
รูปพรรณผิพลคนทั้งปวง
กายาพอดิไม่พืพวง
ไต่รุ่งตอกไม้ร่วงม่วงมันมน

อาบุดุเลดินเชิญกินเลี้ยง
 ยืนหลังข้างหน้าท่าหาคคน

๑ ครวณนชิตเยศสังเกตรศ
 อร่อยลาข้างท่ามมอด
 พอโพล่พล่พลบค้ายาสนธยา
 ของควายกกกลับไปนัปลัน
 แต่จะส่งย้งรศอร่อยเหลือ
 เปนหลายสิ่งย้งรศโอชา
 จะหยิบไหนก็วิไลไปทั้งนั้น
 แต่ล้วนรศโอชาไม่ราคิน
 ครนเลี้ยงกันนั้นเสร็จดำเร้วแล้ว
 ต่างสมัครรักสนิทไม่คิดร้าย
 ธรรมเนียมปราชญ์สาสนามะหะหมัด
 ถักกลางวันน้ำจันท์เป็นไม้ดี
 สาสนาว่าดังอยู่ยั้งนั้น
 จึงได้จำคำสอนแต่ก่อนกาล

๑ อาบุดล่องเข้ายามแล้ว
 จึงยกเรือเครื่องศรออกมาพลัน
 เครื่องแกดัมแนมเนือโคข้าแหละ
 หงเปรี๊ยะหงเผ็ดเสร็จจันไป
 อาบุดเจ้าของก็ต้องวิน

พร้อมบ้อยคอยเคียงอยู่สืบสน
 สำหรับชนของกลับให้ลับลิ้น ฯ
 กับเข้าสดตามอย่างวางยั้งที่
 เข้าบ่หรีมรศอร่อยมัน
 ของหวานยกมาชิมขมนั้น
 หวานนั้นเรียบเคียงเรียงกันมา
 ลูกไม้เจือขนมจีบข้างจัดหา
 ตั้งของทิพย์เทวดาลงมาดิน
 หวานมันเหมาะจริงทุกสิ่งสิ้น
 ขอบดินคอสิ้นกลืนสบาย
 หังสองมือแก้วเหมือนมนหมาย
 จะระคายสิ่งใดก็ไม่มี
 ได้บัญญัติให้ยังอยู่ยั้งที่
 แม้นราตรีจึงได้เสพยัสราบาน
 เหมือนกันทั้งดินทวณฐาน
 ดำราญไม่สาละวนกัน ฯ
 หังสองมือแก้วเกษมสันต์
 ตั้งบนโต๊ะนั้นด้วยทันใด
 เนือแกะสดพด่าแกงปลาไหล
 สำหรับได้เป็นเรือเครื่องศร
 เชิญท่านแขกแปลกถิ่นกินเกิดหน้า

ทั้งกับเกล้าแม่แก่งที่แต่งมา
ต่างคนต่างทำเป็นค่านับ
ต่างคนต่างสนทนากัน

๑ ครวณนี่พ่อค้าท่านกาหลิบ
ปนเป็นถั่วยเดี่ยวให้เกลียดกลม
แล้วถามที่ท่ามาจะค้าขาย
เรามีจิตรักจึกใจใครรู้

๑ อาบนี้ฟังมิตรสนิทถาม
แต่ก่อนจิตรักชวไม่กลัวเกรง
รักสนุกทุกขสันตวิบัติหลง
ครันรู้ตัวแท้แล้วแนใจ
แล้วผ่อนผันหันหน้ามาค้าขาย
เป็นคนโตมาแต่เก่าย่อมเล่าๆ

๑ ครวณนี่จึงท่านกาหลิบจ้าว
ว่าท่านนี้ดีพ้นใช้คนพาด
ผ่อนทรัพย์ยังดังเศรษฐี
เพราะความดีมีมาไม่เมามัว
เราชอบใจที่ได้มาร่วมรัก
ท่านก็ดีเราก็ดมับบุญญา
เราพูดเพลินเนิ่นนั้จะชักช้า
คนละถั่วยข้างละทีไม่รีรวน

ว่าแล้วก็ชวนกันชิมพลัน
ต่างรับสุรามาตมนั้น
ต่างสรวลสันต์ตำราญบานอารมณ์ ฯ

พลางหยิบสุรามาประสม
ดั่งนิยมยื่นไปให้อาบ
ค่อยสบายเป็นสุขฤๅทุกซออยู่
พิเคราะห์ดูท่าทางอย่างนักเลง ฯ
ท่านเห็นความจำเพาะที่เหมาะสม
จึงเสียเพลงเพราะเพื่อนชวนไป

ทรัพย์สิ้นเสียลงไม่ปราได
จึงคิดได้กลัดกลายเมื่อปลายมือ
ค่อยสบายมีทรัพย์คนนับถือ
จะมาด้อด้วยเล่นไม่เป็นการ ฯ

ฟังอาบกล่าวก็อ่อนหวาน
คิดอ่านตลอดได้รอดตัว
อุสาห์มีพยายามทั้งความชั่ว
จะๆชั่วแล้วแล้วก็กลับ
ผูกสนิทจิตรสมัคกันนักหนา
กล่าวมานชอบรอบคอบควร
ท่านกับข้าไม่ได้ดื่มดมับันส่วน
ชวนกันค่อยคลายสบายบาน

จนลู่ลวงถ่วงมาเวลาอีก
ว่าเหนือนักชกชกกันมานาน
เพราะเรามาจึงไถ่ดอดหลับนอน
ขอบคุณการอุญเราเดี๋ยวตาย
แม้้นอะไรประสงคที่จิงใจ
แม้้นขัดสนจนต้องรองเป้นทุน
ถ้าอะไรประสงคที่จิงจิตร
เราใช้คนเหลวไหลใจกระดี

๑ ครานนั้นอาบุดีฟังว่า
ถ้าเหมือนหวังดังคิดไม่ผิดไป
แต่จำนงจิงยิ่งดังสำคัญ
ให้เกลียดชังยิ่งนักที่ตรึงตรอง
อันเมืองนมแผนแดนตำบล
อึแมนเป้นครุฑาสง่างาม
แล้วชวนฝูงประชามาประชุม
แต่ส่วนเราไม่เข้าเป้นสำคัญ
ใครจะทัดเทียบทันกับมันได้
ทำหน้าเปรี๊ยวเหมือนหนึ่งเคียวตลึงปริง เยื่อหึงยกตัวเป้นขวัญครุ
ส่งสอนดาวพัดนำบัลลือ
สัปรุขทั้งหลายให้ไหว้กู่
ยังมีศิษย์สตนเป้นคนเซลา

กาหลิบรูกให้ขอบเข้าตอบต้าน
ท่านไปนอนเราจะนอนผ่อนสบาย
พริ้งนเราจะจรมิให้สาย
คุ้มวันตายจะตั้งสนองคุณ
คงจะได้แม่เผื่อคิดเกือหนุ่น
ถึงสิ้นบุญแล้วไม่ลืมตมความดี
อย่าได้คิดวังเกียจว่าเปียบดี
อันควรที่สงเคราะห์ให้เหมาะใจ
ท่านกล่าวมานสนทงไสย
แม้้นไม่วังเกียจคงสมปอง
ยังเกียจกันความสุขให้ทุกข์หมอง
ถ้าท่านลองคิดดูจะรู้ความ
หนหนึ่งเป้นวัจจัตนาม
ส่งสอนกันตามอำเภอมัน
เกลื่อนกลุ้มยิ่งยวดกวดขัน
อึแมนมันเคืองขัดอยู่ขัดจิง
อิหน้าไหว้หลังหลอกบอกผู้หญิง
คนกคนหมดไม่อดดู
คนคู่คิดผิดเป้นชอบไป
โง่เง่าไม่รู้ธรรมาไรรย

เทียนนัดเพื่อนเกลื่อนกลุ้มประชุมไว้ ทารกยังมีได้รักการ
 ไข่ความตามชั่วตัวผู้อื่น คนนับหมื่นทวนหน้าไม่ว่าชาน
 เอาเป็นบ่าวบังคับเข้ารับงาน ในถิ่นฐานธรรมนิยมใหม่จะให้เปน
 ฝ่ายเราเหลือทนก็จนจิตร มาทำผิดเป็นชอบประกอบเห็น
 ไม่ถือคำโบราณที่นานเป็น เคี้ยวเซ็นคำรามล่องลามาไป
 อันผู้คนในแขวงตำแหน่งนี้ มันจุ๊จ ไม่มีความสุขได้
 มันแสร้งว่าเราชั่วมันมีหัวใจ จึงจะให้เราตามได้ลามา ฯ

๑ ครานันจึงทำนกาหลิบจำว พังอาบูกด่าเห็นหนักหนา
 ท่านจะกินผ่อนผันฉันใดนา ข้าจะประกอบให้ชอบควร ฯ
 ๒ ครานันอาบูกผู้สนิท ว่าได้คิดไว้เป็นถ้อยวัน
 ท่านสงเคราะห์ให้งามตามกระบวน ไม่ลามลวนเลยเล่นไม่เห็นกัน
 ขอเป็นที่พระองค์ผู้ทรงเดช ครองพระนิเวศน์ขอบเขตราชันท์
 เหมือนดังหนึ่งพระองค์ผู้ทรงธรรม วันเดียวจะสมอารมณ์นึก
 ๓ ครานันทงสนเข้ามา เขียนร้อยศักราหน้าทานาหมึก
 แต่ครันนทนต์กรรมให้ลาฤก ทักเอาสรวอยอย่าถอยเลย
 แล้วส่งสอนผ่อนการเรียกทานบน อ้ายสั่นจำทั้งไว้นิ่งเฉย
 ที่เพื่อนบ้านร้านชองต้องเสบย ทำให้เคยตัวดุจเดิมมา ฯ
 ๔ ครานันภูวไนยครันได้ฟัง ท่านคิดตงนทนต์หนักหนา
 เหมือนคิดจิตรเราเจตนา แม้นอย่างท่านว่าคงสมปอง
 พระผู้ทรงศักดิ์กาหลิบราช ทราบบาทคงจะโปรดไม่ชุนหมอง

เราไม่ขัดอักษณามาลอง
ด้วยท่านคิดปลิดคนเป็นมลทิน
ด้วยสัตย์ซื่อถือจริงทุกสิ่งไป
แต่เราอยู่นอกประเทศ
เป็นความจริงดังจงดั่งวาจา

๑ ครานันธอามุผู้สนธิ
มานึกมุ่งฟุ้งชานวาคาญครัน
ท่านมาพลอยเห็นเข้ากับเราด้วย
แม้คนอื่นได้ฟังยังจะแคลง
แม้พระองค์ผู้ทรงอธิ
ในความคิดเรื่องราวเรากล่าวมา
ทั้งจะทรงรฤกตรีกตรองไป
ถ้าผิดแน่แท้มีที่ประมวญ

๑ ครานันธภูมินทร์ไดยินกล่าว
ว่าพระเจ้ากาหลิบจะแย้มพราย
ในความคิดของมิตรที่คิดไว้
เราพูดจาเวลาก็ติกลง

๑ ครานันธอามุจึงตอบไป
จะได้ชวนสรวลสันต์จำนรรจา
ว่าพลางทางยกสุราวัน
แล้วว่าถ้าจะไปในราตรี

คงได้ครองเมืองแท้เป็นแน่ใจ
เหมือนดังเสี้ยนแผ่นดินก็ว่าได้
ท่านไม่บ่่วยการที่พุดจา
ยังเห็นเหตุชอบใจไม่มสา
ท่านกล่าวมานั้นชอบได้ช่วยกัน ฯ
ว่าเราคิดเล็ดจริงทุกสิ่งสรรพ

นำหัวร้องงอนให้พอแรง
ยังจะช่วยจนซ้ำให้กำแหง
ทั้งจะแสวงเหย้าหยันจำนรรจา
ทราบคดีจะสรวลสำรวลว่า
ชอบผิดคงจะว่าตามกระบวน
ไม่เห็นแล้วใช้คงได้สวณ
ควรลงโทษทัณฑ์อันตราย ฯ

ในเรื่องราวอามุคู่สหาย
ท่านอย่าหมายคงจะโปรดเป็นมั่นคง
ก็จะได้ โดยความตามประสงค์
จนนอนพุ้งนี้เราจะลา ฯ
ว่าเรายังอาไโดยอยู่นักหนา
เชิญท่านดื่มสุราอีกสักที
ต่างคนต่างกินเกษมศรี
บิตประตุให้ตีจึงค่อยไป ฯ

๑ ครานี้พระองค์ทรงคัดดา
 วินสุรามาคำนับด้วยฉับไว
 ท่านจะคิดอันใดให้ได้สม
 พรของเราเล่าหนาย่าประวิง
 พุดพลงทางคูอาบบุผล
 ต่างทำคำนับกันตามเคย

๑ อาบผู้มีธรรมา
 คัมธรรมาได้ไม่ทัน
 พิศมัยาพาซาบอาบทั่ว
 สันตติพลันทันใด

๑ ครานี้พระองค์ทรงเค
 หลับแท่นใจในที่
 สักตนคนไข้ไปรเว
 อัมอาบไปอย่าได้ช้า

๑ ครานี้คนชิตสนิทอยู่
 ผลิผลตามเสด็จมาทันใด
 ครั้นถึงเข้าทอพระโรงรัตน์
 เสดมยังตั้งองค์พระทรงธรรม

รับคำสัญญาธรรมาไครย
 ว่าท่านไซ้มีคุณการุญจริง
 ในธรรมณีนึกไว้ได้ทุกสิ่ง
 เจริญยิ่งเป็นสุขอย่าทุกข์เลย
 เสรอเอาซาโรยซาแล้วทำเคย
 แล้วเลยส่งให้อาบพลัน ฯ
 รับมาจากมือธรรมานั้น
 วางถ้อยด้วยพลันตันใจ
 ทั้งตัวมัวมันเสียวได้
 เอนพับหลับไม่สมประดี ฯ
 สมหวังดังเกิดเศรษฐี
 ภูมิศรวลสันต์หันมา
 จงยังดังเกิดเคหา
 ตามข้าเข้าสู่วังใน ฯ
 โอบอัมอาบหาช้าไม่
 เข้ายังวังในด้วยพลัน
 ตรัสให้วางบนแท่นอันเจิดฉิน
 บรรอมแท่นสุวรรณพรพรรณราย ฯ

ตอนที่ ๒

พระยามหาอำมาตย์แต่ง

๐ ข้าพระพุทธเจ้าพระ	ยามหา อำมาตย์เคย
คั่นคิดกลอนเสภา	ท่อนนี้
ตามเรื่องนิทราชา	ควิชาราช นิพนธ์แฮ
โดยพระราชประสงค์	กอบถ้อยทูลถวาย ฯ

๐ ครานี้พระองค์ผู้ทรงธรรม	ตั้งก่านัดพนักงานตั้งทั้งหลาย
ให้ช่วยกันจัดแจงแต่งกาย	เปลี่ยนถ่ายผ้าเก่าเจ้าหะชั้น
แล้วสวมเสื้อทรงผอบบรมกระษัตริย์	งามจำรัสลายเลิศเจ็ดดิน
ยกอาบูนวราชาศน์สุวรรณ	มิให้ทนต์สึกดำนิกาย
เชิญมหาผาฉานพรัตน์	ของบรมกระษัตริย์เจ็ดนาย
ขึ้นวางไว้เบื้องสูงริมกาย	ที่นายหะชั้นขึ้นบน
แล้วตรัสว่าถ้าหะชั้นนั้นต่างเหล่า	เวลาเข้าอย่าให้แคลงแฉงฉงน
พนักงานใครมีอยู่ก็คน	มาอยู่ปรนนิบัติตามอัตรา
แม่นอาบูนับคัมภีร์การดังโค	ให้ทำไปตามสั่งอย่ากังขา
จงเกรงขามเหมือนเราเจ้าการา	ถ้าพูดจาจงทูลมูลคดี
ว่าพระองค์ทรงธรรมทุกคำปาก	อย่ากระตาคกระเดียมใจให้บัดดี
แม่นถ้าว่าพบเราเข้าก็	อย่าให้มีหวาดทวนประพรั้นใจ

จงทำเฉยเลยไปใช้เจ้าข้า
 ถ้าอาบทำขึ้นขึ้นคันใด
 การสิ่งใดเราสั่งแลบังคับ
 จะทำการให้ระมัดประหยัดปอง
 แล้วตรัสสั่งพวกขุนกว่าชาวเจ้า
 สั่งข้างในแล้วเสร็จเสด็จคลา
 แล้วจึงมีพระราชบัญชา
 เข้ามาสู่ที่เฝ้าด้วยฉับพลัน
 ว่าดูก่อนท่านมหาเสนา
 เพื่อจะเล่นให้สนุกสักเวลา
 มาทำเทียบแทนเราเจ้าธานี
 จะมาออกท้องพระโรงพรรณราย
 เวลารุ่งฟุ้งเงาออกมา
 จงคำนับน้อมประนตบทมาลัย
 จะพิทูลสิ่งใดอย่ากระต้าง
 จะเรียกใช้เงินทองของที่มี
 จงจับจ่ายให้เขาตามประสงค์
 ถึงจะใช้ของสิ่งสิ้นทั้งนั้น
 แล้วจงไปประกาศพวกขุนนาง
 อย่าได้ถืออหังมะมังการ

อย่าให้อาบหะชั้นนั้นสงไสย
 จงอดไว้อย่าควรตรวจคนอง
 จงกำชับเชือฟั้งสนทั้งผอง
 อย่าล้าพองให้หะชั้นนั้นสงกา
 จงอยู่เฝ้ารับใช้ให้ทั่วหน้า
 รีบออกมายังท้องพระโรงคัด
 เรียกมหาเสนาคนชยัน
 พระทรงธรรม์โองการมีทันช้า
 อันเวลานี้มีความปราดณา
 ข้าได้มานพหนึ่งมาแต่งกาย
 ประดับประดาอินทรีให้เจิดฉาย
 เกวีนกรายว่ากิจราชการ
 อย่าให้หม่อมมาตยาร้าวฉาน
 กราบกรานก้มเกล้าขุขะ
 ให้เหมือนอย่างตัวเราเจ้ากรุงศรี
 อย่าตระหนี่ซึ่งเคยคิดเกียจกัน
 จะหมดคงสักเท่าไรอย่าได้พรั่น
 จงผ่อนผันอย่าให้ขัดอัยยา
 อย่าขัดขวางจงมาน้อมให้พร้อมหน้า
 จงเฝ้าฝ่ายซ้ายขวาตามธรรมเนียม

พอได้เป็นการสนุกแก่ใจเรา
 ท่านจงช่วยสำรวจตรวจเตรียม
 ครั้นเสร็จเสด็จขึ้นมณฑลเสวยเสนา
 แล้วสั่งพวกกรมวังด้วยฉับพลัน
 กุจะไปด้อมดูอาบู่หะชั้น
 อย่าให้ผิดในกิจกุกุบัญชา
 แล้วเสด็จเข้าสู่บัลลังก์แก้ว
 เข้าประหมทที่ประทับระยับสกนธ์
 พอเวลาสาหัสศรีวิจรร
 กรมวังปลุกหมอมหันไต
 ทรงสุคนธ์ปนปรุงจรงกลิ่น
 ด่วนเสด็จยุบยাত্রคลาศคลา
 จึ่งเสด็จเข้าไปที่ในห้อง
 ได้เห็นการแจ้งประจักษ์พร้อมภักดี

๐ ครั้นรุ่งแจ้งแสงศรีวิจรร
 พนักงานทั้งหลายอยู่เรียงวัน
 มารอเข้าที่นาสิกนายหะชั้น
 นายอาบู่จามพลันมีทันข้า
 สิมเนตรชั้นก็เห็นราชอาคัน
 สพรังพร้อมสาวสุรางค์นางใน

อย่าให้เขารู้ระคายอายเหนียม
 อย่าตามเลียมให้เขารู้เท่าทัน
 แสนสำราญบริตเปรมเกษมสันต์
 ให้ปลุกหมอมก่อนหะชั้นตื่นนิทรา
 จงบอกกันตามกระบวณทุกถ้วนหน้า
 จงตรวจตรากันให้ทั่วทุกตัวคน
 อันเพริศแพร้วเพ็ชรพลอยสรว้อยสน
 ภูวดลไสยานิทราไป
 ทิพากรจวนแจ้งส่องแสงไข
 ภูวไนยโสจรตรงพระภักตรา
 แล้วภูมินทร์อำองค์ทรงภูษา
 มาถึงนำห้องหะชั้นทันที
 พระคยอมองแลดูในมู่ดี
 พระภูมิคอยดูอาบู่หะชั้น ฯ
 ทิพากรพรรณรายฉายฉัน
 หยิบสบันซ์ชูปน้ำส้มผสมยา
 พอกกลิ่นน้ณถูกช่องคลองนาสา
 กล้วย์สีกายาในทันใด
 งามประหลาดแก้วพวงมู่อ่องใส
 งามวิไลยกล้องแกดั่งแน่นน้อย

พวกขุนเณรเรียงกันเป็นหลั่นลด
 ๕๗ ทุ่งบัวตุนต์เรวจุลวันเพ็ชรพลอย
 ๕๘ ทุ่งเดื่อทรงหมวกทรงองค์กระษัตริย์
 ยิ่งตรองตรึกก็ยิ่งนี้กระแวงแคลง
 นายอาบู่ให้วิตกหัวอกเด็น
 ๕๙ ฤๅเราคือกาหลิบธิปไตย
 ๖๐ ครนตรองตรึกนึกกดกั๊วแน
 ข้างเก็บมาผ่นชาพรว่าพร
 เมื่อดำริหัตถิรึกนึกตระหนก
 ๖๑ จึ่งหลับตานอนนิ่งอิงเอน

๖๒ ๐ ฝ่ายนางพนักงานสนทน
 ๖๓ จึ่งค่อยเยื้องยุรยาตรคลาคลา
 ๖๔ ว่าข้าแต่พระองค์ผู้ทรงเดช
 ๖๕ เวลารุ่งแจ้งแสงหิรัญ
 ๖๖ เชิญเสด็จอำองค์ตรงพระภักตร์
 ๖๗ ถ้าพระหน่องนิทราจะเข้าไป

๖๘ ๐ ฝ่ายอาบู่ได้สดับทูลเสนอ
 ๖๙ ให้ส่งไสยนี้กระแวงแคลงคลาง
 ๗๐ เราตื่นอยู่ฤๅว่าเพ้อมะเมอผ่น
 ๗๑ นึกแล้วกลับไสยานิทราไป

น้อมประนตระวังระไวให้ใช้สอย
 ๗๒ กำมะหยี่สุกย้อยสีดาตแต่ง
 ๗๓ เพ็ชรรัตนแวมวามอร่ามแสง
 ๗๔ ไม่จะแจ้งนี้เราผ่นฤๅฉันท
 ๗๕ ตรองไม่เห็นแน่งที่ตรงไหน
 ๗๖ เป็นไฉนจะรู้แน่งนอกก
 ๗๗ เหนือที่แหว่งนพดกับเพื่อนสุ
 ๗๘ แต่ก่อนอยู่ดี ๆ ไยมิเป็น
 ๗๙ แจ้งประจักษ์ว่านิมิตให้คิดเห็น
 ๘๐ เหมือนหนึ่งเช่นจะระงับหลับกายา ฯ
 ๘๑ เห็นหะชั้นเกิดวิมุตกิจขา
 ๘๒ แล้วกล่าววรศพจนาอัญเชิญพลัน
 ๘๓ เป็นปิ่นเกษกรุงไกรมไหสวรย์
 ๘๔ พระทรงธรรมนิทราไปว่าไร
 ๘๕ บรวิรักษราชกิจตามนิไสย
 ๘๖ อโณไทยพวยพุงขึ้นรุ่งราง ฯ
 ๘๗ กระดากเก้อในจิตรคิดอางขนาง
 ๘๘ ไม่วายวางความฉงนสนเท่ห์ใจ
 ๘๙ อัจฉรย์เป็นมาน่าสงไสย
 ๙๐ มิได้ออกเอนโอบสุพจนา ฯ

๑ ฝ่ายนางพนักงานสิ้นทั้งอง คอยสนองนอนน้อมอยู่พร้อมหน้า
เห็นอาบไม่ตื่น^๕ ฟนกายา ค่อยลีลาเข้าไปเคียงริมเตียงทอง
แล้วช้อนอ่อนนงคังเคียงอาศน์ อภิวาทบาทมูลทุสนของ
พระองค์ไม่คอยขาดประโยชน์ปอง ในธรรมคดองกุศลผลบุญ
เคยไหว้ไทเทวาทะอาทิตย์ ตำรวมจิตรตวิตักไม่หมกมุ่น
นมาศดวงอุไทยไชอรุณ เป็นการสุนทรสวัสดิ์ก้าจัดไทย ฯ

๑ ครานนั้นอาบผู้พานิช ยังแคลงจิตรมิได้สิ้นความสงสัย
จะว่าผ่นฤาเราก้เข้าใจ การตั้งใดก็รู้ยู่ทุกอัน
ครันลมเนตรก็ดังเกตแน้ตระหนัก แจ้งประจักษ์เห็นจริงทุกสิ่งสรรพ
ถ้าหลับไหลแล้วคงไม่รู้สำคัญ แม้นความผ่นคงไม่ลึกดำนึกกาย
ตริพลางทางดำรงทรงตัวนั่ง บนบัลลังก์ลายเลิศเนิดน่าย
ภักตร์มองเพียงจันทร์พรรณราย แสนสบายยินดีด้วยปรีดา ฯ

๑ บัดนั้นสาวสุรางค์นางกำนัล พร้อมกันน้อมประนมก้มเกษา
ศิโรราบกราบเบื้องมุลิกา หัตถ์ซ้ายขวาจับตนตริตตสีพลัน
ประโคมขานบรรสานสุเรเสียง ปานสำเนียงบรรเลงเพลงสวรค์
ฟั่งกระแสดแสนเพราะเสนาะกรรณ นายหะชั้นตริตริกนิกคะนึ่ง
ว่าเราตื่นจริงฤาไฉนเห็นอ ฤาเราเผลอเคลิ้มจิตรนิมิตถึง
แล้วยกหัตถ์ปิดตาก้มหน้าคนิ่ง นึกตลึงลานอยู่ไม่รู้แล้ว
ครันเปิดเนตรเห็นหม่นนารี ล้วนประโคมดนตรีเป็นถ้องแถว
ทั้งนิเวศน์แจ่มกระจ่างสว่างแวว ด้วยแสงแก้วเนาวรัตน์จรัสเรือง

ดูอะไรเห็นจริงทุกสิ่งหมด
อาบู่ไม่ส่งไสยระคายเคือง

๑ ครานั้นจึงนายเมศเรอ
เห็นเวลารุ่งแจ้งแสงตะวัน
ในแท่นทองที่อยู่อาบู่หะชั้น
ขอพระองค์อดโทษได้โปรดปราน
วันนี้เห็นพระองค์จะทรงสบาย
หมดเวลาที่พระองค์จำนงปอง
เวลานี้มาตยามาคอยเฝ้า
เชิญเสด็จยุบยาดรคลาศไคล

๑ บัดนั้นจึงนายอาบู่หะชั้น
ยังอ้างตลิ่งไปช้านาน
นี้ตัวเราก็ตนนอยู่แน่แท้
จึงเขื่อนอรรคไปพลันทันใด
จึงเรียกเราว่าพระเจ้าผู้ทรงธรรม
เรามีใช้ทรงธรรมอันบรร
แล้วพิศภักตร์ผู้ทูลมูลเหตุ
ไฉนหนอเรียกนามความยืดยาว

๑ บัดนั้นขุนนางในองค์เธอ
จึงกราบทูลไปพลันทันใด

ก็ปรากฏแวววาวเขียวขาวเหลือ
พอเรื่อง ๆ แสงศรีวิจิตร ๗
ขุนนางใหญ่ในเธอคนชั้น
เข้าไปปลุกนายหะชั้นตามโองการ
อภิวันต์บาทมุลแล้วทูลสาร
จงประทานโทษาข้าลของ
ผอมสลายจนตัวฉันผยของ
ชาติคดสองทางผลกศลไป
พระเปนเจ้าธานีบุรีใหญ่
ออกท้องพระโรงไชยว่าราชการ ๗
แจ้งสำคัญเมศเรอเสนอสาร
ไม่แจ้งการเท็จจริงยังกังใจ
ที่จะแปรเป็นฉันนั้นหาไม่
นี่คือใครมาชานานนามกร
อันถ้อยคำอย่างนี้มีใครสอน
แต่ปางก่อนไม่รู้จักเจ้าสักคราว
แลตั้งเกิดสูงต่ำที่ดำขาว
จะสืบสาวอนุสนธิ์ก็จวนใจ ๗
เมศเรอเสนาบตีใหญ่
เป็นไฉนพระองค์มาสงกา

อันตัวข้าพระบาทผู้กต
ได้รับกิจราชการพระผ่านฟ้า
จนท้าวเธอปองปูนเพิ่มบุญยศ
ขอให้ข้ามีสุขสวัสดิ์

หนึ่งพระองค์ทรงตรัสสัพยอก
ไม่แจ้งว่าพระองค์เป็นพงษ์ใด
อันพระองค์คือพงษ์จักรพรรดิ
เป็นองค์ไชยฉัตรโลกอันโอฬาร
ได้บำรุงศาสนาให้ถาวร

อันพระองค์ทรงระแวงแคลงพระไทย
ขรอยจะเป็นด้วยพระองค์ไฉน
ให้เคลิ้มองค์ทรงสับนินมิตร

๑ ฝ่ายอาบู่ได้สดับซึ่งถ้อยคำ
หัวเราะพลางทางล้มตัวลงนอน
แล้วหัวเราะอีกครั้งดังสนั่น
แสนสำราญสุขเกษมเปรมปรีดิ์

๑ จะกล่าวถึงกาหลิบภูเวศ
ท่าทางที่พิกลดูลงนลาน
ครั้นว่าจะสำรวจให้จงหนัก
ในอุระทรงธรรมมีสันตึกทัก

เป็นข้าพระภูมีนาถา
ฉลองบาทมุลิกาผ้าอุดี
ปรากฏชื่อเมศเรอตำแหน่งที่
ด้วยเดชะบารมีสืบต่อไป

โองการบอกว่พระองค์ยังสงไสย
ขอพระองค์ทราบใต้บทมาลย์
ครองสมบัติเป็นใหญ่ในราชฐาน
พระเดชจุลริยานแผ่ผ่านไป
พระเกียรติยศทุกขจรจบทิศได้

ข้าพระบาทสงไสยเป็นพันคิด
มีความผาสุกกายสบายจิตร
วิปริตปรวนแปรเป็นแน่นอน ฯ

อันหลากล้าขึ้นชมสโมส
เห็นอบรรจสุรณีนึกขยี้มด้วยยินดี
เสียงเฮา ๆ ฮอดันบนแท่นที่
ด้วยว่ามีกรมเลเบิกบาน ฯ

ทอดพระเนตรดูหะชันดั่งบรรหาร
พระภูบาลทรงสำรวจตรวจดึกคึก
เกรงหะชันนนั้นจักได้รู้ศึก
พระนีกอยากจะใคร่สำรวจให้พอแรง ฯ

๑ คราน^๕นอ^๕บาย^๕ต่าง^๕ภูมิน^๕ทร์
ในดวงจิต^๕ยัง^๕คิด^๕ระแวง^๕แคลง
จึงถามว่าตัว^๕กู^๕นี่คือ^๕ใคร
ให้ตัว^๕กู^๕ทราบ^๕แจ้ง^๕แห่ง^๕กิจ^๕จา

ยัง^๕ตร^๕ี^๕ตร^๕ีก^๕นี้^๕ก^๕ไม่^๕ส^๕ัน^๕ความ^๕ก^๕ิน^๕แ^๕ทน^๕ง
จึง^๕แ^๕ส^๕ร^๕ัง^๕เร^๕ีย^๕ก^๕พ^๕ว^๕ก^๕ย^๕น^๕ก^๕น^๕เ^๕้า^๕มา
ส^๕ู^๕จ^๕เ^๕ร^๕ัง^๕บ^๕อ^๕ก^๕ไป^๕ไ^๕ว^๕ๆ^๕ห^๕ว^๕
ให้^๕ส^๕ัน^๕ความ^๕ก^๕ัง^๕ข^๕า^๕บ^๕ัด^๕เ^๕ย^๕ว^๕นี้^๕ ฯ

๑ จะ^๕ก^๕ล^๕า^๕ว^๕ถึง^๕พ^๕ว^๕ก^๕ย^๕น^๕ก^๕น^๕ต^๕ง^๕ห^๕ล^๕าย^๕ น^๕้อม^๕ก^๕าย^๕ด^๕ง^๕ป^๕ระ^๕น^๕ต^๕บ^๕ท^๕ศ^๕ี
จึง^๕ร^๕า^๕บ^๕ท^๕ูล^๕ไป^๕พ^๕ล^๕ัน^๕ใน^๕ท^๕ัน^๕ที^๕ พ^๕ระ^๕ภ^๕ู^๕มี^๕ค^๕ือ^๕อ^๕ง^๕ค^๕์^๕พ^๕ระ^๕ท^๕ร^๕ง^๕ธ^๕ร^๕ร^๕ม^๕
ผู้^๕อ^๕ป^๕ถ^๕ัม^๕ก^๕บ^๕ำ^๕ร^๕ุง^๕ส^๕า^๕ส^๕นา^๕ เ^๕น^๕เ^๕้า^๕โ^๕ก^๕า^๕ด^๕อ^๕ง^๕ส^๕ร^๕ร^๕พ^๕
ข^๕ำ^๕พ^๕ระ^๕บ^๕า^๕ห^๕มี^๕ได้^๕แ^๕ส^๕ร^๕ัง^๕แ^๕ล^๕ง^๕ร^๕ำ^๕พ^๕ร^๕ร^๕น^๕ ข^๕อ^๕พ^๕ระ^๕อ^๕ง^๕ค^๕์^๕ท^๕ร^๕ง^๕ธ^๕ร^๕ร^๕ม^๕อ^๕ย^๕ำ^๕แ^๕ค^๕ล^๕ง^๕ไ^๕ ฯ

๑ อ^๕า^๕บ^๕ุ^๕ได้^๕ส^๕ด^๕ับ^๕ซ^๕ึง^๕ค^๕ำ^๕ท^๕ูล^๕
จึง^๕ต^๕อ^๕บ^๕ค^๕ำ^๕ไป^๕พ^๕ล^๕ัน^๕ใน^๕ท^๕ัน^๕ไ^๕ด^๕
โก^๕ห^๕ก^๕พ^๕ก^๕ด^๕ม^๕มา^๕เจ^๕ร^๕า^๕
ด^๕ว^๕ง^๕ห^๕ล^๕อ^๕ก^๕บ^๕น^๕ล^๕ำ^๕พ^๕ร^๕ำ^๕พ^๕ร^๕
ว^๕ำ^๕แ^๕ล^๕ว^๕จ^๕ึง^๕เร^๕ีย^๕ก^๕น^๕าง^๕ก^๕ำ^๕น^๕ั^๕ด^๕
เ^๕ช^๕ิ^๕ญ^๕เ^๕้า^๕เ^๕้า^๕มา^๕น^๕ี^๕ห^๕น^๕อ^๕ย^๕ว^๕a
แ^๕ล^๕ว^๕เ^๕็น^๕ห^๕ั^๕ด^๕ให้^๕ก^๕ด^๕ซ^๕ึง^๕น^๕ว^๕ก^๕อ^๕ย^๕
ข^๕ม^๕อ^๕ย^๕ข^๕ม^๕ำ^๕ย^๕ข^๕าย^๕เ^๕น^๕ต^๕ร^๕ด^๕ัง^๕เก^๕ต^๕ม^๕อ^๕ง^๕
อ^๕า^๕บ^๕ุ^๕เ^๕็น^๕แ^๕ย^๕ม^๕ย^๕ม^๕พ^๕ร^๕ม^๕พ^๕ร^๕าย^๕
เจ^๕ร^๕า^๕ด^๕ด^๕เ^๕ย^๕ว^๕พ^๕ด^๕เก^๕ย^๕ว^๕พ^๕ัน^๕
แ^๕ล^๕ว^๕แ^๕ย^๕ม^๕เ^๕ย^๕เ^๕น^๕เ^๕อ^๕น^๕อ^๕ร^๕ร^๕ด^๕ท^๕ร^๕ด^๕ป^๕ร^๕า^๕ไ^๕ด^๕ เ^๕้า^๕ส^๕าย^๕ไ^๕จ^๕ผู้^๕ย^๕อด^๕เ^๕น^๕ห^๕a
พ^๕ี^๕ว^๕า^๕น^๕เ^๕้า^๕ด^๕ว^๕ง^๕ไ^๕น^๕ย^๕น^๕a

โ^๕ย^๕ม^๕ด^๕ย^๕ัง^๕ไม่^๕ส^๕ัน^๕ความ^๕ด^๕ง^๕ไ^๕ย^๕
ค^๕น^๕ห^๕น^๕ำ^๕ด^๕ำ^๕ท^๕ำ^๕ได้^๕มา^๕ป^๕ด^๕ก^๕
เ^๕ง^๕แ^๕ล^๕ง^๕ก^๕ล^๕ำ^๕ว^๕ม^๕ส^๕า^๕ให้^๕เ^๕ือ^๕ง^๕ห^๕
พ^๕ว^๕ก^๕ส^๕อ^๕ย^๕ำ^๕ได้^๕มา^๕เจ^๕ร^๕a
อ^๕ัน^๕มี^๕โ^๕ม^๕โน^๕ม^๕พ^๕ร^๕ร^๕น^๕เ^๕ย^๕ง^๕เ^๕ห^๕a
ตัว^๕พ^๕ี^๕ย^๕a^๕จะ^๕ให้^๕เ^๕้า^๕ท^๕ด^๕ล^๕อ^๕ง^๕
น^๕าง^๕ส^๕า^๕ว^๕น^๕อ^๕ย^๕ท^๕ำ^๕ระ^๕ค^๕าง^๕เ^๕น^๕ห^๕มา^๕ง^๕ห^๕m^๕o^๕ng
ให้^๕ส^๕บ^๕ค^๕ด^๕ล^๕อ^๕ง^๕ไ^๕น^๕ย^๕n^๕a^๕n^๕a^๕y^๕ห^๕e^๕r^๕n^๕
ท^๕ำ^๕แ^๕ย^๕บ^๕ค^๕าย^๕ท^๕อ^๕ว^๕ง^๕ที^๕ด^๕ู^๕ค^๕m^๕d^๕n^๕
เ^๕ม^๕ี^๕ย^๕ง^๕มัน^๕ด^๕u^๕a^๕ง^๕ไม่^๕ว^๕าง^๕t^๕a
เ^๕้า^๕ส^๕าย^๕ไ^๕จ^๕ผู้^๕ย^๕อด^๕เ^๕น^๕ห^๕a
ห^๕ว^๕่^๕ย^๕ข^๕m^๕n^๕ว^๕น^๕i^๕s^๕s^๕u^๕a^๕ให้^๕พ^๕ี^๕ข^๕ay

จะรู้ดีกกายาฤหาไม
ว่าพัตินฤว่าหัลบะระนิกาย

๑ บัตินั้นจึงนวดนางก้านัด
ว่าองค์ท้าวกาหลิบธิปไตย
ค่อยแอบค้อมมองดูอาบหะชั้น
ด้วยแจ้งอยู่กับใจนางโฉมยง
จึงแกลังทำท่วงทีให้ชุ่มช้อย
ย้าด้วยทนต์เบา ๆ พอประมาณ
ร้องอ้อยอิ่งดังมีอมมาด้วยพลัน
กุดั่นอยู่แม่นเหมือนไม้เคลื่อนคลาย
อินกาหลิบนฤก็อศตภู
พิเคราะห์ไปเป็นน่าอัศจรรย์
แล้วเหลียวหน้ามาถามนางก้านัด
ตัวเราคือทรวงธรรมฤาณใด
นางก้านัดก็แกล้าลงกราบทูล
พระองค์คือทรวงธรรมไม่อำพราง
พระองค์ได้ดำรงอาณาจักร
ได้มีความสุขเกษมเปรมปรีดิ์

๑ ฝ่ายอาบได้สดับพจนาดถ์ เห็นประหลาดผิดกระบวนจึงสรวลสันต์
แล้วเอนอรรถตามระบอบตอบพลัน มาปิดกันเปล่า ๆ ไม่เข้ายา

จงทำให้สมจิตระพิศคิดหมาย
ให้เรียนหายความแหว่งแกล้งฤไทยช
แจ้งล้ำคัญกิริยาธรรมาไศรย
มาอยู่ในมลิกำบังองค์
โดยล้ำคัญตั้งจิตระคิดประสงค์
นวดอนงค์อย่างจะใคร่ให้โปรดปราน
จับนิ้วน้อยนายหะชั้นดั่งบรรหาร
ไม่ทันนานอาบก็รู้กาย
แจ้งล้ำคัญในเหตุสังเกตุหมาย
มากลั้มกลายเป็นองค์พระทรวงธรรม
แต่คิดดูไปก็เหมือนกับความผัน
นายอาบหะชั้นไม่วางใจ
ว่าดูก่อนจอมขวัญผู้พิศมัย
จงบอกความจริงใจอย่าอำพราง
นเรนทร์สุรอย่าคิดอางขนาง
แน่เหมือนอย่างคำข้าพาทิ
บริรักษ์ข้าบาทพบทศรี
ด้วยเดชะบารมีพระทรวงธรรม ฯ

งามต้งองค์อินดินทร์ปิ่นพิภพ
 เสร็จแล้วยุรยาตรนาตกร
 พวุกยุนกแลสุรางค์นางกำนัล
 แขงสองข้างมรรคาทงชวาช้าย
 พวุกชาวที่เป็ดบานทวารรับ
 อาบยุรยาตรคลาศคลา
 เมศเรอเชิญขึ้นบนแท่นรัตน
 เข้าประคองเคียงกายนายหะชน
 ต่างประนมก้มเกษลงค่านับ
 มโหโรทกีก้องเปนกังวาน
 ทหารราชวัลลภยืนสลัง
 ทงทวงที่เขมชนประจันใจ
 ยืนประจำริมผนังพระโรงใน
 ถือสาตราอาวุธประจำตัว
 เมื่ออาบ^๕ขึ้นบัลลังก์ราช
 พวุกข้าเฝ้าบนน้อมลงพร้อมกัน

๑ ความนีกาหลิบทิต

มาแอบบังหลังทวารอินบวร
 ได้เห็นเสนาห่มข้าเฝ้า
 ตูเกรงยำทำถ่อมพร้อมกัน

เครื่องราชูปโภคครบไม่ลดหย่อน
 บทจรออกพระโรงพรณราย
 ต่างเดินตามหะชนผันผาย
 เมศเรอตัวนายนำนำมา
 น้อมค่านับบังคมก้มเกษา
 ริมออกมาถึงท้องพระโรงคัล
 ที่บรมกระษัตริย์วังสรวค
 ขึ้นบนบัลลังก์วันชัชวาลย์^๕
 วิเชนรับเสียงแดรเข้าบรรสาน
 โอพารพรวกเสียงครึกโครม
 ดุท่าทางเหมือนจะปะทะโถม
 จะรอนโรมเข้าคึกไม่นักกลัว
 แต่ละตนว่องไวมิใช้ช้า
 รายอยู่ทั่วพื้นผนังพระโรงคัล
 ดุท่วงทงอาจเห็นคมตัน
 อภิวันท์อวยไชยถวายพร ฯ
 พระภูมิขึ้นชมลโมสร
 ภรรทอดพระเนตรดูหะชน
 อ่อนเกล้าไม่วังเกียจเตี้ยคณัน
 ยิ่งโปรดปรานหะชนเพิ่มภูล ฯ

๑ จะกล่าวถึงอรรคมหาเสนา
ปรากฏสมยศบริบูรณ์
เป็นที่แคว้นทวีเขียรราชสุษัต
เป็นผู้สำเร็จเด็ดขาดราชการ
บทจรเข้ามายังที่เฝ้า
จึงทูลถวายพรพลันทันที
ขอพระองค์ผู้ทรงธรรมเที่ยงธรรม
จงเจริญสุขดำรงราชฤไทย
ให้สำเร็จเสร็จดังพระไทยมาด
ในโลกน่าพระองค์จงสมพอง

๑ ฝ่ายอาบไต้ฟ้งบังคมทูล
ด้วยสมจิตที่คิดเจตนา
จึงสั่งแต่งอำนาจราชฤทธิ
ท่านวิเชียรมีพระสั่งอะไร
แคว้นทวีเขียรได้สดับพจนาคถ์
ทูลว่าหมื่นข้าบาทมุลิกา
นายอาบไต้ฟ้งจึงส่งตอบ
ให้ขุนนางเข้ามาบัดเดี๋ยวนั้น
โกฟ้าเสนาได้สดับ
แล้วออกมาเบิกทวารชั้นใน

นามโกฟ้าข้าบาทนเรนทร์สุ
ตีบตระกูลมาตยามาช้านาน
ราชกิจผ่ายนำได้ว่าชาน
ในผู้ผ่านแบคแดดธานี
แล้วน้อมเกล้าลงประนตบทศรี
ตามประเพณีผู้ผ่านซึ่งเวียงไชย
ปราศจากไถยอันตลบไถมย
การสิ่งไรพระประสงค์จำนงปอง
อย่าเคียดอนคลาสมถวิลสันตงผอง
ได้สู่ห้องพิมานสวรค์ชั้นฟ้า ฯ
เป็นเค้ามูลัดสันความกัษา
ไม่ว่าใครต้องแท้ให้แน่ใจ
ปกาสิตเรียกวิเชียรขุนนางใหญ่
จึงบอกไปบัดนั้นอย่าได้ช้า
อภิวาทน้อมประนมกัมเกษา
พร้อมกันมาคอยเฝ้าเจ้าธานี
โดยระบอบแบบกระษัตริย์เรื่องศรี
การใครมีจะได้ว่าเป็นน่าไป
น้อมคำนับเกษกัมบังคมไหว้
เรียกขุนนางเข้าไปพร้อมกัน

หอสมุดแห่งชาติ
สาขาวัดไชยชุมพลชนะสงคราม
จังหวัดกาญจนบุรี

๒๕

พวกขุนนางต่างจัดกันตามยศ
เข้ามาน้อมเฝ้ากับมัจฉา
ยื่นเรียงกันโดยลำดับเป็นตบไป
ไม่ก้าวถ่ายหลังหลังอังกา

๑ อามบุแลดูหน้าหมู่ม้าเฝ้า
หมดจดตามยศอย่างอุดม
จึงไกวฟาดเสนาผู้ภักดี
แล้วอ่านบอกถวายมิได้ช้า
นายอามบุกาหลิบได้สดับ
ตามประเพณีองค์พระทรงธรรม
แล้วคำรัสตรัสเรียกพนักงาน
ไปจับชายอาจารย์ตัวการมา
มันสั่งสอนสาธนามะหะหมัด
ยกตัวขึ้นเป็นครูผู้ดีมฤต
มันอยู่วัดชื่อโพธิ์ช้างโน้นแน่
มาเขียนเสียที่กลางสดลมารค์
อ้ายตัวครูผู้ใหญ่เขียนให้หนัก
เต็มสี่ร้อยนับบรรจบให้ครบครัน
แล้วให้ชนชื่อสุทนต์ห้าคน
ตระเวนรอบพระนครอย่าหย่อนลด

พร้อมหมดทีละคู่คุมคัน
แทบสุวรรณแท่นรัตนกระษัตรา
ตามผู้น้อยผู้ใหญ่ทั้งซ้ายขวา
ถอยถดถดลงมาตามหมวดกรม ฯ
เห็นแต่งกายไม่เคร่าสวยสม
ก็ชื่นชมโฉมหน้าปรีดา
ยื่นหน้าหมู่ม้าในฝ่ายหน้า
ด้วยราชการภาวาวสารพัน
ก็บังคับการกิจไม่ผิดผัน
ด้วยหะชันนั้นใช้ไว้มัญญา
นครบาลเร็วไว้อยู่ไหนหว่า
กับศิษย์หาสี่คนเป็นต้นคิด
มาตุ้มลัดแปลงเปลี่ยนจนเพี้ยนผิด
สั่งสอนศิษย์อุตรวิไลทิพาล
เหมือนกระแสดาสดังบวรหาร
ทำประจานอย่าให้มีปราณีมัน
ตีสะบักอย่าให้ปลดตลอดคัน
ลูกศิษย์นั้นคนละร้อยอย่าถอยทอด
อ้ายตีปดนกลับหน้ามาหลังหมด
ประกาศกฎร้องบ่าวชาวบุรี

อย่าให้ใครดูอย่างอายชาติชั่ว
 อย่าให้มันเหยียบพนักบัลลังก์
 นครบาลรับโองการณวันท้าวราช
 ฌวยได้เครื่องพันทนาพากันไป
 พบอโณมนต์ครุเป็นผู้เฒ่า
 ฌวยใช้ใส่คอกช้างแล้วจำคา
 ตะคอกขู่ว่าอย่าหนี
 แล้วช่วยกันค้นควาหาช้างใน
 อัมมวงล้อมโซ่สายเหล็กใหญ่
 ไปมัดเดี่ยวเดี่ยวลัดพันวัดวา
 ตัวอโณมนต์รภาพรับเป็นสัตย์
 ไม่ต้องสืบคำพยานมีค้ำคัง
 เขียนอโณมนต์ไว้ไม่มีน้อย
 ลูกศิษย์ตีรอยถ่วงจำนวนคง
 ให้ชูสูงกลับหน้ามาข้างหลัง
 มิให้อยู่ในประเทศเขตรเวียงไชย

๑ อามุได้สดับสารดำรณจิตวิ
 แต่ตรีกตรองปองหมายมาหลายปี
 แล้วแย้มเขื่อนเขื่อนโชนสุโปรตประกาศ
 เอลเราใช้ให้ไปก็ไ้การ

แล้วขับไล่ไล่หัวจากกรุงศรี
 ในธานีของกรุงลงไป
 รีบเสด็จเร็วจริงวิ่งออกไขว่
 โดยฉับไวรีบวิ่งถึงวัดวา
 ต่างกรูเข้าไล่ขิกจิกเกษา
 พันทนามุกรัตมัตไป
 บ้างทูปตีตุดคร่าไม่ปราได
 จับศิษย์สี่คนได้ตัวมา
 แล้วมัดไล่ไล่ลากกัมลัมถลา
 ถึงศาลาซักถามได้ความจริง
 ได้ความชัดแน่นแท้แน่ทุกสิ่ง
 ครั้นได้จริงแล้วก็ยักนักโทษลง
 ครอบตีร้อยดังหะชันนั้นประสงค์
 แล้วอัมมวงพาทัวตระเวนไป
 ตามรับสั่งเสร็จจตุรพแล้วขับไล่
 แล้วกลับไปกราบทูลมุลคติ ฯ
 ด้วยสมคิดปรีดีเปรมเกษมศรี
 จนครวณจึงได้เสร็จจตุรพ
 พจนาดักสุนทรอันอ่อนหวาน
 นครบาลท้าวชอบข้าชอบใจ ฯ

๑ ส่วนกาหลิบลอบคดียู่ในห้อง เห็นหะซันทำตั่งธัษณาไครย
พระองค์แสนตำราญพระฤไทย ภูในยแยมย้มด้วยยินดี ฯ

๑ จะกล่าวกลับจับเรื่องหะซันใหม่ ยังเนาในห้องพระโรงเรื่องศรี
สถิตยเห็นอแทนรัตนรัจ จึงตั้งมหาเสน่ไกฟ้า
ท่านจงไปเบิกทองคำน้ำแก้ว มาให้เราพันลื้มเร็ว ๆ หนา
แล้วจึงนับตำรวจตรวจตรา ไปมอบให้มารดานายอาบ
บ้านเขาอยู่ในตำบลถนนโพ้น คนที่ในบ้านโน้นรู้จักอยู่
ชื่อวานางจอบแก้วผู้โฉมตรู เปนมารดานายอาบจงสำคัญ
ไผฟ้าเสนาคำนับไว้ รีบออกไปที่คลังขมิ้นมัน
เบิกทองคำน้ำแก้วมาด้วยพลัน นับได้พันลื้มครบตามบัญชา
จึงขึ้นไปบ้านนางจอบแก้ว ครั้นถึงแล้วส่งให้ มิได้ช้า
แควนตัวเขียวจึงแถลงแจ้งกิจจา ให้มารดานายหะซันนั้นเข้าใจ
ว่าพระองค์ผู้ดำรงอาณาจักร พระทรงคักติโปรดปรานเป็นการใหญ่
ทรงพระราชเมตตาว่าใครใคร รับสั่งให้นำทองมาประทาน
ท่านจงรับทองคำพันลื้มไว้ สุดแต่ใจของท่านจะบรรหาร
จะจำหน่ายขายซื้อรับประทาน ตามแต่การจะประกอบที่ชอบใจ
ครั้นเสร็จสรรพจึงกลับเข้ามาเฝ้า แแถลงเล่าทูลตามเนื้อความไซ้
ว่าข้าแต่พระองค์ผู้ทรงไชย รับสั่งให้ข้าบาทมุลิกา
นำทองคำพันลื้มไปประทาน ให้นงคราญจอบแก้วที่เคหา
ข้าได้ทำตามพระราชบัญชา ขอทราบได้บาทาพระทรงธรรม ฯ

๑ จะกล่าวถึงมารดานายอาบ เมื่อคิดได้แล้วก็เห็นเป็นความชั้น
 อยู่ดี ๆ ไยองค์พระทรงธรรม ส่งทองพันลี้มาพระราชทาน
 นี้เหตุผลต้นปลายไฉนหนอ ไม่แจ้งข้อกังขาที่ว่าขาน
 อันผู้ทูลนำทองของประทาน ไม่แจ้งการเรื่องราวให้เข้าใจ
 เป็นแต่ว่าโปรตปรานเรานักหนา คำที่ว่านั้นเป็นข้อที่สงสัย
 เราก็บองค์กาหลิธิปไตย ก็ยังไม่รู้จักกันสักครา
 นึกดีใจชนทองเข้าห้องหับ เป็นหลายกลีบเห็นคั่นเหมือนนักษัตร
 ๔๕ ทนวยเหลืออันคนนา ไม่ต้องพักหนักบ่าระบมกาย ฯ

๑ จะกล่าวถึงเสนาที่เข้ามา ตั้งแต่เข้าต้องทนอยู่จนตาย
 ไม่เผด็จเพดินคอยระมัดประหยัตกาย หยิบขยายนาฬิกาออกมาดู
 เห็นเวลานั้นจวนจะควรออก กระซิบบอกกันเบา ๆ พอเข้าหู
 พวกขุนนางคับคั่งอยู่พรุ้งพรู ต่างลุกกรู้นค่านับอิวันท์
 บังคมลาออกมาจากที่เฝ้า รีบคลาไศเต้าแยกย้ายกันผายผัน
 ตรงไปสู่เคหาไม่ช้าพลัน แล้วชวนกันเสพยรัตโกชนา
 ยังอยู่แต่พวกขุนนางกรมวัง ไม่คืนหลังกลับไปสู่เคหา
 อยู่ประจำกิจการพระผ่านฟ้า คอยระวังรักษานายหะชั้น
 ครั้นอาบเลื่อนองค์ลงจากอาศน์ ยุรยาตรเชื่องกรายผายผัน
 เมศเรอเข้าไปรับด้วยฉับพลัน ลำดับนั้นนายสนองประคองเคียง
 ทั้งสองนายเข้าประคองทั้งสองข้าง ไม่หันห่างอยู่ซ้ายฝ่ายเดียว
 พนักงานทั้งหลายอยู่รายเรียง ไม่หกลึกเสียงหลบหน้ามาระวัง

โกฟานำหะชั้นนั้นคลาคลาศ
เชิญอาบ^{ขึ้น}สนธิตย์บนบัลลังก์
ชาวคนตรีเป่าแตรสรรเสริญ
สำหรับยศกรงกระษัตริย์ขัตติยา

๑ ครั้นอาบ^{ขึ้น}บัลลังก์แล้ว

ให้เพลินจิตรมิได้คิดอนาทร
จึงหลงปลื้มลิ้มตาที่ต่ำศักดิ์
จะว่าจริงฤาฝันเป็นอันใด
จะพูดจาสารพัดก็ขัดใจ
เขาพูดฟังก็ขัดสนัดกรรณ
ที่เราออกปากสั่งแลมบังคับ
อันแข่งชาวยุทธรักปราชญ์เปรียบ
นี้ตัวเราเป็นพระเจ้าทรงธรรมแน่
ทั้งผู้คนกล่นกลาดเฝ้าดาตไป
อันกาหลิบธิบดินทร์บนกระษัตริย์
แผ่นดินเดียวเจ้าสองครองบุรี
ทั้งเสนามาตยาที่มาเฝ้า
เขาเตรียมมาคอยเฝ้าทั้งเข้าเฝ้า
ตริพลางทางลงจากราชอาสน์

เข้าสู่อาสน์พระโรงในเหมือนใจหวัง
เปิดทวารบานมั่งสว่างตา

เฝ้าพระยศไพบระเพราะพระหนักหนา

ในภาวาแบคแตกพระนคร ฯ

ค่อยผ่อนแผ้วภิญโญสโมสร

ที่ทุกขร้อนลืมนั่นไม่กินใจ

ทำอีกยักแล้วจิตรคิดสงสัย

การสิ่งไรเล่าก็รู้อยู่ทุกอัน

ตาก็เห็นแจ้งจริงทุกสิ่งสรรพ

ไม่ผิดผันเลยหนอสักข้อเดียว

ก็สำเร็จเสร็จสรรพไปฉบับเดียว

เดินหลายเที่ยวตัวก็รู้อยู่แก่ใจ

จะแม่นแท้จริงหรือฤาไหน

ใครที่ไหนเล่าเอ๋ยได้เคยมี

ครองสมบัติแบคแตกบุรีศรี

แต่ก่อนนั้นใช้มิได้เป็น

ก็อ่อนเกล้ากราบไหว้เราได้เห็น

ตัวเราเป็นกาหลิบเป็นแน่นอน

ยุรยาตรตั้งพระยาไกรสร

เที่ยวชมราชคฤงคารอันบวร	บทจรชมพระราชมณเฑียร
ดำเนินพลางทางมองทุกช่องฉาก	ล้วนแลเหลากลวดลายระบายเขียน
กนกนاعمแกมมาศดาษเดียว	ผนังเนียนทาสีมีลายทอง
ติดกระจกเงางามอยู่ตามที่	มีมุขบังไว้มิให้มอง
ไขว้สูตรสองบานพุดตาลกรอง	มีภูทองห้อยประจำล้นคำพราย
เพดานพราวดาวมาศประหลาดแพรว	ระย้าแก้วเรือนสุวรรณอันเจิดฉาย
ฉลุฉลิกทรงทรวดเป็นลวดลาย	ทั้งเจ็ดโคมแขวนรายอยู่พรายตา
มีโต๊ะกลมตั้งหว่างกลางประจำ	พานทองคำลายจำหลักกับบุผา
ทั้งเจ็ดโต๊ะเรียงกันเป็นหลั่นมา	ยกพานใต้มาลาขึ้นตั้งกลาง
จัตนารีมำบำเรอเจ็ดตำรับ	ทั้งร้องขับเจนจัดไม่ขัดขวาง
มีดนตรีสำหรับกับมือนาง	แล้วไว้วางวงหนึ่งเจ็ดนารี
ล้วนสำหรับขับประโคมประโลมบาท	บรมนารถเจ้าพิภพบุรีศรี
เมื่อเสด็จมาประทับแท่นมณิ	ได้ติดสีกวดยองค์พระทรงธรรม
ยังมีนางเจ็ดอนงค์ล้วนทรงศักดิ์	นรลักษณ์เพียงเทพวังสรวด์
อรรชรอันอันเอนเออวรรณ	ผิวพรรณผุดผ่องลของนวล
ประดับสว้อยเกยรสุวรรณรัตน์	ภูษาพัตรว่าประทีนกลิ่นหอมหวด
ดงามอนอ่อนอริทกระบิตกระบวน	เย้ายวนยั่วใจน่าใคร่ชม
ถือพัดวาลวิชนีทั้งเจ็ดนาง	ทรงลำอาวรีนรยศสวยสม
เคยอยู่งานยามเสวยว่าเพยลม	เมื่อบรมกระษัตริย์เอยยาตรา
หะชั้นแสนเปรมปรีดิ์เป็นที่สุด	ยังบุรุษทั้งหลายในใต้หล้า

ได้ร่วมภาชนะทองกับน้องแก้ว
จะขึ้นตำตำราญสักปานไร

ถึงอ้อมแล้วก็จะชดทางใด
ดังพี่ได้รศทพิษสักสิบรศ ฯ

๑ ทังหกนางฟังปลอบเห็นชอบที ทุกนารีแย้มเยื่อนชะเยื่อนชยด
ขึ้นร่วมเตียงเมียงหมอบนอบประนต โดยกำหนดชวาซ้ายเรียงรายกัน
ข้างละสามงามระเบียบดูเรียบร้อย ช่างชดช้อยแลเลิศโฉมเชิดฉั่น
ที่ชวยเขินเมินม่ายเมียงมัน เนตรหะชั้นผ่นพบเลี้ยงหลบเมิน ฯ

๑ ครานันอาบเจ้าชู้นิก
เสพย์ด้วยกลิ่นวันนพชอเชิญ
เจ้าทั้งเจ็ดโฉมงามนามไฉน
เมื่อท่าห้องปองชมไม่สมคิด

กำลังคิดตอบว่าเจ้าอย่าเขิน
อย่าสเทินจะช่วยบ่อนสมรมิตร
ช่วยแจ้งใจให้ประจักษ์แต่สักหนิด
ได้ชื้อชิตแทนโฉมประโลมใจ ฯ

๑ นางหนึ่งจึงพร้องสนองพลัน หม่อมฉั่นชื้อโฉมจันทร์จำรัสไข
สุริเยศที่ส่องรองลงไป
โน่นขึ้นจิตรคิดหมายไม่วายหวัง
นี้หยกขาวสาวเอี่ยมอรชร

นั้นฟังเนตรน้ำใจสวาดิวง
คนนั้นชื้อปะการังดวงสมร
โน่นอ้อยอ่อนโฉมตรที่อยู่งาน ฯ

๑ ครานันหะชั้นมุ่มมันเขี้ยว
ช่างสมรูปสมนามงามตระการ
แม่นยำดวงพวงผกาสารภี
หญิงทั้งสามภพไตรเมืองใหญ่่น้อย
พูดพลางสอดส่ายไยหนา
ควักไหวใจก็กล้ำตาก็เคย

จึงกล่าวเกี้ยวเสริมซ้ำซ้ำคำหวาน
เปรียบประมาณโฉมทิพย์ที่ลิลลอย
สักร้อยปีพี่จะมานะสอย
จะเปรียบกลอยจิตรพี่ไม่มีเลย
ประสบตาที่ไรไม่ใช่เคย
ด้วยหวังเขยชมขวัญร้อณรัญจน

เหมือนไก่แก้วแว่วไวกที่ไว้รัก
 หง่อมโอรสสู่อิมหน้าทันทานวด
 เสพย์พลางพุดพลางข้างคอเคาะ
 คเนนีกตรีกกรมยมลไม

๑ ครานันเจ็ดเจ้าสาวสวรรค์
 ต่างเลื่อนเครื่องเยื้องย่องประคองพาน ส่งนางพนักงานไปทันที
 จัดอ่างแก้วเต็มชลสคนธรรค
 ผ้าดำหรับเช็ดหัตถ์จดทศ

๑ ครานันเมศเรอผู้แยบคาย
 กาลลิลไขไ้ว่างต่างพระองค์
 นำมายังเรือนจันทร์ชนทั้งสอง
 พนักงานข้างในไขบัญชร

๑ ครานันอาบุญผู้เป็นใหญ่
 เห็นฉากชนกันห้องทองระยับ
 ผนังเขียนเขาไม้ในไพรสณฑ์
 จตุบาททวิบาทสอาดตา
 ม่านไหมดเทศภูทองรองพนเขียว
 พนด่างบุคลิกลายพราวพรรณ
 แม่นคิมหันตระคูดอยู่ข้างร้อน
 เย็นพระไทยในมนักระษัตรา

กำลังคักขันออกตีปีกบ้วน
 ใจก็ยวนยั่วกระหิมด้วยอิมใจ
 ที่ออเขาะสนที่จะมีไหน
 หวังมาโดยลอยฟ้าสมามาลัย ฯ

เห็นหะชั้นเสร็จเสพย์กระยาหาร
 น้อมประนตสระหัตถ์ขัตติ
 เปนของที่ชั้นสองเครื่องรองทรง ฯ
 ชุนนางฝ่ายกรมวังตั้งประสงค์
 กักลานตรงเข้าไปเชิญดำเนินจร
 ดงามเรียบเอี่ยมอ่องกว่าห้องก่อน
 แล้วถอดกลอนเบิกบานทวารรับ ฯ

ยังมีได้แจ้งจิตรกิตติพัทธ์
 พลอยประดับดูเพลิงเจริญตา
 มีรูปคนแยบคายหลายภาษา
 สกุนามากมายมีหลายพรรณ
 มีขอเกี่ยวที่พระแกลดแลเป็นหลั่น
 เชี่ยวخابคนนากสวาดิสอาดตา
 มาพักผ่อนที่นั่นให้ทรรษา
 เมื่อเวลาเที่ยงวันเธอบรรทม

ที่ห้องในไว้เครื่องราชูประโภค
 สีสลับระยับตาน้ำนม
 ที่หว่างโต๊ะตั้งถาดสอาดตา
 ใส่ขวดตั่งฝังพลอยย้อยระยับ
 นางสำหรับขับกล่อมซ้อมสันทนต์
 บำเรอราชหัตถยาเจ้าอาณานิทร
 รวบรวมบรรดานารีสีสับเก้า
 นางประโคนดนตรีที่ประทับ
 แต่งเครื่องสรรพากรณไม่หย่อนยศ
 ดิตเรือนทองชมพูนุทสุทธราคา
 แม้นชายใดได้ยลวิมลภักตร์
 หวังงามทรงงามศรีฉวีวรรณ
 แม้นองค์เจ้านครมาประทับ
 หอมประทีนกลิ่นส่งทรงสำอาง
 เห็นพระชนเจ้ามาพากันหมอบ
 เนตรค่านับรับแต่ไกลไว้กระบวน

๑ อามูเต็งเพ่งพิณพิศวง
 จะแลไหนไพรพรงทุกสิ่งอัน
 อย่างช้า ๆ มานั่งยังเก้า
 เชิญแก้วตามานี่ที่เป็นไร

มีโต๊ะโตตั้งรองลั่นทองถม
 ตั้งโต๊ะกลมพระเก้าอี้ประทับ
 ผลผลาหลายอย่างวางประดับ
 แลสลัปแซมส้มฉินิด
 ทรมากำตัดแลเลิศโฉมเจ็ดฉิน
 พร้อมพวกพิณพาทย์เสร็จเจ็ดตำรับ
 ล้วนเยาว์ ๆ ชาวเมืองนำต้องจับ
 กำหนดนับเจ็ดนางสำอางตา
 มรกฎเพ็ชรดีมีค่า
 สร้อยโสภาผิวน้ำด้นเจ็ดจันทน์
 กำเวียรักม้วนถึงนอนฝัน
 ถือพัตนนครบทั่วทุกตัวนาง
 คอยค่านับงานพัดไม้ขัดขวาง
 หวังรูปร่างน่ารักพักตร์เป็นนวล
 เหมือนนบอบรับเสด็จทั้งเจ็ดถ้วน
 ชะม้อยม้วนนบน้อยอยู่พร้อมกัน ฯ
 ดังลอยลงจากห้องสรวงสรวรค์
 ยืนงงนชมชมไม่อึดใจ
 แล้วจึงมีวาจาปราไศ
 อย่าตั้งใจพิศให้พี่เลย ฯ

๑ ครานันเจ็ดนางเจ้าสาวสวรรค์ พังหะชั้นข้าเดือนไม่เชื่อนเคย
ทำเนตรอ่อนงอนจิตด้วยจิตรเคย แล้วคลานเลยเข้าไปใกล้หะชั้น ฯ

๑ ครานันอาบเจ้าชู้ชิต หวังกระหวัดหวุดหวิดจิตรกระสัน
เช่นคขวางาแหลมเมื่อแย้มมัน เฝ้ามุ่งมันหมายนิกสอิกชน
นิ่งพิณจิตนางไม่วางเนตร นึกสังเกตุ่นววยหลาย ๆ หน
เคยเที่ยวเล่นเห็นแต่สาวพอกชาวพล มาได้ยदनางในใจประจิง

จะแลไหนก็วิไลไปทุกแห่ง ดนัยน่งน่าชมสมเปนหญิง
เนตรขนงวงวิไลประไพพรัง ยิ่งตึงพาเพลินเจริญตา
จึงกล่าวความว่าทรมสวาทิพี อยาราคีเคื่องซ้องน่นองหนา
เจ้างามทรงวงภักตร์ลักษณะ กัดยาโฉมงามนั้นนามใด
ขอชมงามยามเสว้าเมื่อเราร้อน ดังกอดกอนน้ำแขงแท่งใหญ่ใหญ่
พอเย็นโสดรเย็นทรงเย็นดวงใจ เพราะรักใคร่พิ้งตามนามอนงค์ ฯ

๑ ครานันนารีศรีสวัสดิ ประสานหัดถ้ตอบตามความประสงค์
จะประมุลทูลนามตามจ่านาง แต่รูปทรงไม่สู้งามมีความอาย
ไม่เหมือนน้องห้องโน้นที่ โอนอ่อน อรชรชือเพราะขอเลาะหลาย
หม่อมฉันนี้ที่เสียมจิตเรียมกาย รูปก็ร้ายชือช้อยไม่ช้อยชด
จะประมุลทูลถวายยังอายจิตร สุดจะคิดยากพร้อมต้องออมอด
จะนิ่งอยู่ตั่งขัดมัธูรค พอสบเนตรก็ประนตประนมกร ฯ

๑ ไฉ้พุ่มพวงหวงกันจนชั้นชือ ฝ่ายพี่ฤาสุตรรักสมัคสมร
อกจะพังเสียเพราะหวังสวาทิวน เจ็ดบงอรเมื่อไม่เห็นก็เป็นดี

พริกเจ้าไม่มีที่จะเทียบ
 เจ้าดวงแก้วดวงตาจงปราณี
 นางหนึ่งจึงเตือนเพื่อนสกิด
 หล่อนทูลความตามข้อต่อทำไม
 คุณเธอเถอะหล่อนจำว่าไม่ขัน
 ใครอยู่น่าต้องประมุลทลคที
 ๑ คราน^๕น^๖น^๗อ^๘า^๙บ^{๑๐}ร^{๑๑}น^{๑๒}า^{๑๓}จ^{๑๔}ิ^{๑๕}ต^{๑๖}
 จะเกียวกัณ^{๑๗}ค^{๑๘}ณ^{๑๙}ไ^{๒๐}ค^{๒๑}ณ^{๒๒}น^{๒๓}ว^{๒๔}ล
 ๑ คราน^{๒๕}น^{๒๖}น^{๒๗}า^{๒๘}ร^{๒๙}ี^{๓๐}ค^{๓๑}ร^{๓๒}ี^{๓๓}ส^{๓๔}ว^{๓๕}ส^{๓๖}ติ
 หะ^{๓๗}ข^{๓๘}ัน^{๓๙}พ^{๔๐}ัง^{๔๑}น^{๔๒}ง^{๔๓}ข^{๔๔}ม^{๔๕}ว^{๔๖}า^{๔๗}ส^{๔๘}ม^{๔๙}ท^{๕๐}ร^{๕๑}
 จึงกล่าวว^{๕๒}่า^{๕๓}ร^{๕๔}ู^{๕๕}ป^{๕๖}ก^{๕๗}ัง^{๕๘}า^{๕๙}ม^{๖๐}น^{๖๑}า^{๖๒}ม^{๖๓}เส^{๖๔}น^{๖๕}า^{๖๖}
 แล้วหิ^{๖๗}บ^{๖๘}ผ^{๖๙}ล^{๗๐}ม^{๗๑}ะ^{๗๒}เ^{๗๓}ื่อ^{๗๔}ว^{๗๕}า^{๗๖}ห^{๗๗}ล^{๗๘}ือ^{๗๙}ไ^{๘๐}จ^{๘๑}
 แล้วกล^{๘๒}่า^{๘๓}ว^{๘๔}ค^{๘๕}ำ^{๘๖}ร^{๘๗}ำ^{๘๘}ว^{๘๙}อ^{๙๐}น^{๙๑}ส^{๙๒}ม^{๙๓}ว^{๙๔}ม^{๙๕}ึง^{๙๖}
 น^{๙๗}า^{๙๘}ม^{๙๙}น^{๑๐๐}อ^{๑๐๑}ง^{๑๐๒}น^{๑๐๓}อ^{๑๐๔}ย^{๑๐๕}ส^{๑๐๖}ร^{๑๐๗}อ^{๑๐๘}ย^{๑๐๙}จ^{๑๑๐}ิ^{๑๑๑}ต^{๑๑๒}ร^{๑๑๓}โ^{๑๑๔}ม^{๑๑๕}ติ^{๑๑๖}ต^{๑๑๗}า^{๑๑๘}
 ต^{๑๑๙}ัง^{๑๒๐}แ^{๑๒๑}ต^{๑๒๒}่^{๑๒๓}พ^{๑๒๔}บ^{๑๒๕}ป^{๑๒๖}ระ^{๑๒๗}ส^{๑๒๘}บ^{๑๒๙}เจ^{๑๓๐}้า^{๑๓๑}ส^{๑๓๒}า^{๑๓๓}ว^{๑๓๔}น^{๑๓๕}อ^{๑๓๖}ย^{๑๓๗}
 เ^{๑๓๘}ติม^{๑๓๙}ว^{๑๔๐}ิ^{๑๔๑}ต^{๑๔๒}ก^{๑๔๓}อ^{๑๔๔}ก^{๑๔๕}ร^{๑๔๖}อ^{๑๔๗}น^{๑๔๘}ไ^{๑๔๙}ม่^{๑๕๐}เ^{๑๕๑}อ^{๑๕๒}น^{๑๕๓}พ^{๑๕๔}ัก^{๑๕๕}
 เจ^{๑๕๖}้า^{๑๕๗}จ^{๑๕๘}ร^{๑๕๙}ับ^{๑๖๐}ไ^{๑๖๑}ม^{๑๖๒}ต^{๑๖๓}ร^{๑๖๔}ี^{๑๖๕}ข^{๑๖๖}อง^{๑๖๗}ฟ^{๑๖๘}ี^{๑๖๙}บ^{๑๗๐}ำ^{๑๗๑}
 ไ^{๑๗๒}ด้^{๑๗๓}บ^{๑๗๔}ั^{๑๗๕}ร^{๑๗๖}อ^{๑๗๗}ค^{๑๗๘}อ^{๑๗๙}ค^{๑๘๐}เ^{๑๘๑}ติม^{๑๘๒}ที่^{๑๘๓}เ^{๑๘๔}ติม^{๑๘๕}ต^{๑๘๖}ว^{๑๘๗}ง^{๑๘๘}
 แ^{๑๘๙}ล^{๑๙๐}ว^{๑๙๑}หิ^{๑๙๒}บ^{๑๙๓}พ^{๑๙๔}ว^{๑๙๕}ง^{๑๙๖}อ^{๑๙๗}ง^{๑๙๘}ุ^{๑๙๙}น^{๒๐๐}ง^{๒๐๑}อ^{๒๐๒}ม^{๒๐๓}ต^{๒๐๔}ระ^{๒๐๕}ก^{๒๐๖}า^{๒๐๗}
 ว^{๒๐๘}่า^{๒๐๙}เ^{๒๑๐}ว^{๒๑๑}ร^{๒๑๒}ำ^{๒๑๓}จ^{๒๑๔}ิ^{๒๑๕}ต^{๒๑๖}ร^{๒๑๗}น^{๒๑๘}า^{๒๑๙}ม^{๒๒๐}เจ^{๒๒๑}้า^{๒๒๒}เ^{๒๒๓}ม^{๒๒๔}ิ^{๒๒๕}อ^{๒๒๖}น^{๒๒๗}เ^{๒๒๘}ว^{๒๒๙}ร^{๒๓๐}ำ^{๒๓๑}ไ^{๒๓๒}จ^{๒๓๓}

โดยจะเปรียบเกินกว่าดวงตาพี่
 พอเป็นที่ต่างสบายเกิดสลายใจ
 อย่าเบี่ยงบิดท่านจะขัดอัธยาไศรย
 ฌันจะได้ทูลตามเป็นความดี
 มาเกียวกัณ^๑ค^๒ณ^๓ไ^๔ค^๕ณ^๖น^๗นี้
 ก^๘่อน^๙ผู้^{๑๐}ที่^{๑๑}อ^{๑๒}ย^{๑๓}ู่^{๑๔}ห^{๑๕}ัง^{๑๖}จ^{๑๗}ึง^{๑๘}บ^{๑๙}ัง^{๒๐}ค^{๒๑}ว^{๒๒}ร^{๒๓} ๗
 จ^{๒๔}ึง^{๒๕}ก^{๒๖}ล^{๒๗}่า^{๒๘}ว^{๒๙}ก^{๓๐}ิ^{๓๑}จ^{๓๒}ว^{๓๓}า^{๓๔}เจ^{๓๕}้า^{๓๖}ง^{๓๗}า^{๓๘}ม^{๓๙}ท^{๔๐}ร^{๔๑}า^{๔๒}ม^{๔๓}ส^{๔๔}ง^{๔๕}ว^{๔๖}น^{๔๗}
 จ^{๔๘}บ^{๔๙}อ^{๕๐}ก^{๕๑}ไ^{๕๒}ป^{๕๓}ไ^{๕๔}ห^{๕๕}ั^{๕๖}ว^{๕๗}น^{๕๘}ท^{๕๙}ุ^{๖๐}ก^{๖๑}อ^{๖๒}น^{๖๓}ง^{๖๔}ค^{๖๕} ๗
 ป^{๖๖}ระ^{๖๗}ส^{๖๘}า^{๖๙}น^{๗๐}ห^{๗๑}ั^{๗๒}ค^{๗๓}เ^{๗๔}จ^{๗๕}้ง^{๗๖}น^{๗๗}า^{๗๘}ม^{๗๙}า^{๘๐}ม^{๘๑}ป^{๘๒}ระ^{๘๓}ส^{๘๔}ง^{๘๕}ค^{๘๖}
 มี^{๘๗}จ^{๘๘}ิ^{๘๙}ต^{๙๐}ร^{๙๑}จ^{๙๒}ง^{๙๓}เจ^{๙๔}ิด^{๙๕}น^{๙๖}าง^{๙๗}ไ^{๙๘}ม่^{๙๙}ว^{๑๐๐}าง^{๑๐๑}ไ^{๑๐๒}จ^{๑๐๓}
 เ^{๑๐๔}ิง^{๑๐๕}ค^{๑๐๖}อ^{๑๐๗}เ^{๑๐๘}า^{๑๐๙}ระ^{๑๑๐}ล^{๑๑๑}่อ^{๑๑๒}ต^{๑๑๓}า^{๑๑๔}ห^{๑๑๕}า^{๑๑๖}ที่^{๑๑๗}ไ^{๑๑๘}น^{๑๑๙}
 แ^{๑๒๐}ส^{๑๒๑}ร^{๑๒๒}้ง^{๑๒๓}ส^{๑๒๔}่ง^{๑๒๕}ไ^{๑๒๖}ห^{๑๒๗}ั^{๑๒๘}ส^{๑๒๙}ร^{๑๓๐}อ^{๑๓๑}ย^{๑๓๒}จ^{๑๓๓}ิ^{๑๓๔}ต^{๑๓๕}ร^{๑๓๖}ว^{๑๓๗}น^{๑๓๘}ิ^{๑๓๙}ดา^{๑๔๐}
 เป^{๑๔๑}น^{๑๔๒}ค^{๑๔๓}ว^{๑๔๔}า^{๑๔๕}ม^{๑๔๖}จ^{๑๔๗}ริง^{๑๔๘}มิ^{๑๔๙}ไ^{๑๕๐}ด้^{๑๕๑}แ^{๑๕๒}ก^{๑๕๓}ล^{๑๕๔}้ง^{๑๕๕}แ^{๑๕๖}ส^{๑๕๗}ร^{๑๕๘}้ง^{๑๕๙}ม^{๑๖๐}ุ^{๑๖๑}ต^{๑๖๒}า^{๑๖๓}
 ร^{๑๖๔}ิง^{๑๖๕}อ^{๑๖๖}ร^{๑๖๗}ำ^{๑๖๘}อ^{๑๖๙}น^{๑๗๐}จ^{๑๗๑}ิ^{๑๗๒}ต^{๑๗๓}ร^{๑๗๔}ด^{๑๗๕}ว^{๑๗๖}ั^{๑๗๗}ย^{๑๗๘}ก^{๑๗๙}ั^{๑๘๐}ก^{๑๘๑}ั^{๑๘๒}ป^{๑๘๓}ล^{๑๘๔}ด^{๑๘๕}ส^{๑๘๖}ร^{๑๘๗}อ^{๑๘๘}ย^{๑๘๙}ที่^{๑๙๐}ร^{๑๙๑}อ^{๑๙๒}ย^{๑๙๓}ท^{๑๙๔}ร^{๑๙๕}ว^{๑๙๖}ง^{๑๙๗}
 อ^{๑๙๘}ย^{๑๙๙}ำ^{๒๐๐}ระ^{๒๐๑}ค^{๒๐๒}าง^{๒๐๓}เ^{๒๐๔}ือ^{๒๐๕}ง^{๒๐๖}แ^{๒๐๗}ค^{๒๐๘}้น^{๒๐๙}เ^{๒๑๐}้า^{๒๑๑}แ^{๒๑๒}น^{๒๑๓}ห^{๒๑๔}ว^{๒๑๕}ง^{๒๑๖}
 เ^{๒๑๗}พ^{๒๑๘}ระ^{๒๑๙}ว^{๒๒๐}เจ^{๒๒๑}้า^{๒๒๒}ต^{๒๒๓}ว^{๒๒๔}ง^{๒๒๕}ไ^{๒๒๖}จ^{๒๒๗}เ^{๒๒๘}พ^{๒๒๙}ี^{๒๓๐}มี^{๒๓๑}น้ำ^{๒๓๒}ไ^{๒๓๓}จ^{๒๓๔}
 มา^{๒๓๕}จาก^{๒๓๖}พ^{๒๓๗}า^{๒๓๘}น^{๒๓๙}ถ^{๒๔๐}ม^{๒๔๑}ย^{๒๔๒}า^{๒๔๓}แ^{๒๔๔}ล^{๒๔๕}ว^{๒๔๖}ป^{๒๔๗}รา^{๒๔๘}ไ^{๒๔๙}ส^{๒๕๐}
 ห^{๒๕๑}มา^{๒๕๒}มา^{๒๕๓}ไ^{๒๕๔}ล^{๒๕๕}ย^{๒๕๖}พ^{๒๕๗}ว^{๒๕๘}ง^{๒๕๙}น^{๒๖๐}อ^{๒๖๑}ย^{๒๖๒}ยัง^{๒๖๓}ล^{๒๖๔}อ^{๒๖๕}ย^{๒๖๖}ล^{๒๖๗}ิ^{๒๖๘}บ^{๒๖๙}

อยากชมคำดำเนินยงเสียดักแด้
 ดั่งหมายดวงพวงพุ่มประทุมทิพย์
 ไม่สมหวังดังคิดในจิตรพิ
 ยามวิโยคโศกเศร้าจะเล่า
 ขอจรับไมตรีของพี่ไว้
 คงชิววันยังจะรอดไม่วอดวาย
 แยมพยักทักถามทุกอนงค์
 หลงปลาดปลื้มลื้มวิญญาต์ด้วยนารี

๑ สร้อยนายบายบังกำลังดี
 ทูลสมมุติกระษัตริย์ชนบัตใจ
 ขอพระองค์จงเสด็จไปประพาศ
 เครื่องต่างๆแบบคายมีหลายพรรณ

๑ ครั้นถึงห้องที่สามงามสะอาด
 ทั่วทุกสิ่งยิ่งประเสริฐเลิศวิไล
 ผั่งกั้นชั้นในใสสะอาด
 พ้นระยับประดับด้วยโมรา
 ละครเลียบเกี่ยวกันพันรอบเสา
 มีข้ออ่อนช้อนแซมผลแถมกัน
 สีม่วงแซมแถมขาวราวกับเขียน

ปลาดแล้วหลากจริงช่างนึ่งกริบ
 คิดจะหยิบยื่นให้ก็ไกลมือ
 ทรวงเท่านั้นหักเพราะรักฤ
 สมดังชื่อโฉมเศร้าที่เปล่านั้น
 แต่พอให้เศร้าส่างเหือดห่างหาย
 เพราะสาวสายสุดใจรับไมตรี
 ลูกไม้ส่งยื่นให้แจ่มโลศรี
 เรืองฤทัยแยมกระแอมไอ ฯ

ท่านเมศเรอเสนาผู้ใหญ่
 ว่าห้องในต่อนี้ยังดีกว่า
 อนงค์นาฏนักสนมที่คมสัน
 แล้วนำพาจรัสรับไป ฯ

ปลาดกว่าสองห้องผ่องใส
 จะดูได้ให้เพลินเจริญตา
 ดูโอภาสแพรวพราวด้วยลายผา
 ลายก็น่าชมเหลือเป็นเครือวัลย์
 ลายเฉลาฉลุลีแลดิฉฉฉฉฉฉฉ
 ที่ในนั้นสอดลิ่มฉฉฉฉฉฉฉ
 ดูแบบเนียนดังระบายด้วยลายหิน

ถ้วนทุกสิ่งใตสดหมดมดหิน
 ถึงลดหลั่นชั้นในใต้อาต
 สร้อยนายบายแสงแผ่พนม
 ด้วยศิลาเงาดีใต้อาต
 วะวาบวบจับดีสุริยันต์
 มีเครื่องตั้งต่าง ๆ วางเรียงเรียบ
 พนักงานคนตรีที่นั่ง
 วงตะเจ็ดคนถ้วนจ้านวนนับ
 มีโต๊ะตั้งเครื่องสุวรรณบรรจง
 ใต้กระยาหารที่หวานมัน
 รศชนมโสภาบรรดามี
 พร้อมเสร็จเจ็ดที่มีระยะ
 มีสาวเสร็จสุรางค์นางกำนัล
 ประกอบแก้วปัทมราชเลอวาม
 หะชั้นงหลงปลื้มแทบลิ้มกาย
 ยิ่งดูไปใจบ้วนไม่ชวนเดิน
 ชวนอนงค์ทรงลำอางหญิงอย่างดี
 นางบำเรอก็จำเรียงมะโหรี
 เมื่อหะชั้นนั้นประทับลงฉับไว

๑ ครานั้นหะชั้นผินผินภักตร์
 พุดปราได้อัถยานามอนงค์

หะชั้นผินภักตร์ราตังตาชม
 ศิลาลาดลั่นแดงสดแสงสม
 ตูในร่มสกุสว้างดังกลางวัน
 แดปลาดลั่นแดงดังแตรังสรร
 ควรเป็นขวัญในยนาเวลาชม
 ห้องประเทียบที่พนักกณม
 ล้วนนำชมพร้อมเสร็จมีเจ็ดวง
 คนเสียดขับแจ่มสำเนียงดังเสียงหงษ์
 ล้วนลายลงย้อมยาราชาวดี
 ดวงกุดันประดับเพชรพลอยเจ็ดสี
 ล้วนอย่างดีหลายอย่างต่าง ๆ กัน
 เป็นจังหวะเลดหลากในฉากกัน
 เครื่องสุวรรณระยับประดับกาย
 ดุสกลพลาผาสุสุริยฉาย
 เฝ้าสอดส่ายจ้องหน้าคนาวี
 สติเพดินหยดประทับกับเก้าอี้
 มานั่งที่รอบเรียงเคียง ๆ ไป
 เสียดแซ่ซ้องดนตรีบี๋ไฉน
 ดังคีตในกึ่งสงบสงัดลง ฯ

ยมพยักยวนจิตรพิทวง
 ยุกยงขแจ้งแสดงนาม

เมื่อได้ฟังห้วงจิตรพิศวาด
 หยิบขนมต่าง ๆ แนนางงาม
 ขอบเขยิบขมด้มลงน้อยน้อยรัก
 แม้นประจักษ์สักสิ่งทีจริงใจ
 พลังขึ้นแค้นแค้นยั้มยั้มพรไพโร
 หงขึ้นตาขึ้นใจโทะจะปาน

๑ ครานันพระยากาหลิบ
 เห็นถ้วนถักที่ทำนองต๋องพระไทย

๑ ครานนนาทิต้าเวลาบ้าย
 คลานไปแจ้งกิจจาไม่ข้าพถัน
 ว่าพลางน่านาพาวจดี
 จำเปนจำลาจำคลาไคล
 เมศเรอนามาไม่ข้าที
 เชิงชาล่านาทวารที่ชานพัก
 บ้างเปิดบานทวารให้คลาไคล
 มโหรีก็จำเรียงเสียงโทนทับ
 ล้วนแต่เหล่าสาวสุรางค์ล้าอาจเอี่ยม
 ดังดวงเดือนเคลี่ยนกล้อยลอยโทยม
 หะชั้นแสนพิศวงพะวงสวาทิ
 นางสเทิน มินหมอบไม่ตอบตา

พินิจนาฏนีกกำหนดประวัติความ
 จะมีความชวยเขินละทินโย
 พี่จักเห็นจิตรพิศมัย

จิตรพิเพียงข้อไม้ที่แบ่งบาน
 เพราะหวังใจจงรักสมัคคตมาน
 นีกล้าวารญแค้นยั้มด้วยอิมใจ
 ค่อยย่องกริบแผ่งดูอยู่ใกล้ ๆ
 ภูวไนยนิคมตตาแก่อาชัณ ๗
 เมศเรอรู้บ้ายก็ผายผัน

จวนสายันท์เขยิบพักตำหนักใน
 หะชั้นมีจิตรกำหนดประวัติไหว
 ข้าเลื่องไฉนนาสั่งด้วยหวังรัก
 ถึงห้องดีพิภพตักตำหนัก
 พอกพนกงานเผ้าเข้าค่านับ
 มีสาวใช้อยู่ทุกชั้นโดยอันดับ
 ประสานศัพท์แซ่ร้องกลองประโคม

ฟังร่นเรียมดูจลลอลอโคม
 หลงประโลมแลเพลิน จริญตา
 เดินนวนนาคเหลียวซ้ายแล้วปรายขวา
 ล้วนท่าพาทีกระบวนยั้วยวนใจ

วงละเจ็ดนารีมีกำหนด
 หงเห็ดดวงต่งเคียงเรียงกันไป
 เปรียบอัมพรภักดียาวราทรง
 เจียนจะปลื้มลิ้มตนด้วยคนตรี
 ผนัง^๕พนักทองบนดลฉาย
 ประดับเม็ดเพชรรัตนเรือนอุไร
 มรกฏประดับใช้ใบพฤษภา
 บุเป็นดอกล้อออกอ่อนช้อกซ้อนแซม
 ไพฑูรย์ดมีสังวาลประสานแซก
 เปรียบดั่งทิพสถานพิมานอินทร์
 ตูเพดานที่ประดิษฐานติดกับก่อน
 ทรวงบถายฉายช่วงดวงดารา
 เม็ดใหญ่ ๆ ไสสว้างกระจ่างแจ่ม
 ไม่มัวหมองทองปลั่งดั่งจะย้อย
 ผนัง^๕บุพรมทองของสำคัญ
 แดปลาดลาดปูยับยู่
 เทียมเทพเทวัญมาสรศักดิ์สร้าง
 แม้ผู้ใดได้เห็นก็เย็นทรวง
 ที่พระแกลดสว้างกระจ่างใจ
 มีภูแก้วแกมทองของอย่างดี

ล้วนหมดจกภักตร์แอร่มแจ่มใส
 ดั่งนางในปากฟ้าไม่รำคิ
 นำรุ่งองค์เทวราชอันเรืองศรี
 แล้วจรัสโดยจรัสถึงชั้นใน
 ดูเกียวก่ายก้านชดแสนสดไส
 เป็นข้อไม้รายริมทับทิมแกม
 สอาดตาตุดิเรกม่วงเมฆแกม
 เพทายเป็นมอสอดลิ้มนิล
 ดูกามแปลกหลงชมอารมณ์ถวิล
 ประเสริฐดูต้นดาวพดไม่ขัดตา
 ดั่งจันทร์ที่สำหรับกับเวหา
 ทัดนารุ่งระยับประดับพลอย
 กระจ่างแววมจรัสเหมือนหิ่งห้อย
 ดวงเพ็ชรพลอยพร้อยพรายประกายวิบ
 กรองด้วยไหมเบญจพรรณเป็นมันชลับ
 ฉายสลับเพราพริ้งแก้วชิงดวง
 ถวายอย่างทิพสถานพิมานสรวง
 จนเลยล่วงลิ้มกินยามยินดี
 ม่านสองไข่มพัตร์จรัสศรี
 ประจำที่พระสุทรสอาดตา

มีเชิงเทียนระย้าแก้วแกมสุวรรณ

ขับ^๕พันชาววาวสดรจนา

มี^๕โต๊ะตั้งหว่างกลางตำอางศอาด

พานทองปลั่งตงประทับ^๕ประทับกับแกม

แลเป็น^๕หลั่น^๕ชั้นล่างวางพานใหญ่

มีนาคนิทรค์อมคด้องประคองยัน

เมื่อ^๕ผ่นแปรแลเห็น^๕เป็นระเบียบ

ผลไม้ต่าง ๆ จัดวางราย

ทั้ง^๕เจ็ดเครื่อง^๕เรียงรองของประเสริฐ

ริมผนังตั้งเรียงเคียง ๆ มา

หะชั้น^๕เคียง^๕เฟ่ง^๕พินิจจิตรนิวรณ์

ว่าต้องห้ามยามอาทิตย์^๕พืงอุไทย

แม่น^๕เลย^๕เที่ยง^๕เบียง^๕บ้าย^๕ฝ่าย^๕สาย^๕ยัน^๕ห์

เวลานี้^๕สุริยนต์^๕สนชยา

น้อย^๕ฤฯ^๕ขวตมี^๕ผาด^๕นารัก

ถ้อย^๕โมรา^๕ลาย^๕เหลื่อง^๕ตุ^๕เรื่อ^๕รอง

ของนา ๆ ปรากฏ^๕รศต่าง ๆ

ลัวันดี ๆ มี^๕ค่า^๕โมรา^๕ลาย

แล้ว^๕เดิน^๕เลย^๕แล^๕มา^๕เห็น^๕นารี

ทั้ง^๕เจ็ด^๕สาว^๕ชาว^๕ปลั่ง^๕นง^๕ประจำ

ตงเป็น^๕หลั่น^๕เม^๕ลือ^๕ง^๕แจ่ง^๕แสง^๕กล้า

ตุ^๕จิต^๕จำ^๕จับ^๕ตม^๕ณ^๕แนม

ผ้า^๕ปลาด^๕ลาย^๕กอง^๕พน^๕ทอง^๕แกม

ตุ^๕แซก^๕แซม^๕เป็น^๕จ้ง^๕ทวะ^๕ระ^๕ยะ^๕กัน

ชั้น^๕บน^๕ไว^๕ย้อม^๕สม^๕คค^๕ม^๕ตัน

ส^๕เคียร^๕ณ^๕ส^๕ทวิ^๕จิตร^๕ลาย

ของ^๕หวาน^๕เทียบ^๕ตง^๕ประ^๕ดับ^๕สลับ^๕หลาย

ตุ^๕แยบ^๕คาย^๕เคื่อ^๕ง^๕ตระ^๕การ^๕แล^๕ลาน^๕ตา

ประ^๕กอบ^๕เกิด^๕ปรา^๕กฏ^๕ตม^๕ยศ^๕ดา

มี^๕สุรา^๕เลอ^๕งุ่น^๕ไว^๕จุน^๕ใจ

ว่า^๕ห้อย^๕ก่อน^๕ดั่ง^๕นี้^๕หามี^๕ไม่

ท่าน^๕มิ^๕ให้^๕เส^๕พย์^๕ขจร^๕ศ^๕สุรา

ไม่^๕หวง^๕กัน^๕ตาม^๕จะ^๕ปรา^๕ดนา

จึง^๕ไม่^๕ขัด^๕จิต^๕หามา^๕ด้า^๕รอง

ลาย^๕สลัก^๕เหลื่อ^๕ดี^๕ไม่มี^๕หมอง

มี^๕เชิง^๕ทอง^๕รอง^๕รับ^๕ประ^๕ดับ^๕พราย

แก้ว^๕กระ^๕จำ^๕ง^๕เงา^๕ศอาด^๕ปลาด^๕หลาย

อย่าง^๕แยบ^๕คาย^๕ของ^๕กระ^๕ษั^๕ต^๕ริย์^๕ข้าง^๕จัต^๕ท่า

คร^๕ณ^๕นี้^๕นำ^๕ชม^๕ลั^๕วัน^๕คม^๕ข้า

วิ^๕ไล^๕ย^๕ล้ำ^๕จุ^๕หล่อ^๕ล่อ^๕ตา

สองปรางเทียบเปรียบอย่างมะปรางเปล่ง

ภักตร์ตั้งเพ่งจันทร์กระจ่าง

กลางเวหา

เมื่อแย้มเขยอนเตือนมนต์ทักนา
เมื่อพิศเนตร ๗ กลมคู่คมคร
เหลือบแลพบหลบหนีท่วงที่ท่า
งามด้วยเครื่องประดับกายลายสมร
เป็นรวทองกรองกระหวัดเครือลัดดา
ช่างเจ็ดฉายฉายเลือนไม่เผือดดี
เสียดายแท้แต่ไม่เห็นให้เด่นดวง
งามฉวีสีสันสุวรรณมาศ
เสี้ยมงามยามพิศชิดชม
งามเครื่องประดับเกษวิเศษสวย
ตัมพูเพ็ชรเม็ดระยับประดับภรณ์
สวมสร้อยสองเพ็ชรพรางแพรว
ทองกรแก้วแวววามงามล้ำวย
สวมประวิขัตติเพชรเจ็ดกะหวัด
แต่ล้วนเม็ดเพชรนิลดวงจินดา
พร้อมจิวติภิกิยามารยาตร
สมเป็นศรีสาวสุรางค์ เน่งนางใน
ช่างงามทรงวงวาทวิลาสลักษณ์

สุดโสภาผิวงดงามทองคำ
เมื่อคมคายชื่นชมถึงงามข้า
เป็นที่ล้ำราญมนต์มือทักนา
พัทธาภรณ์หลากเล่ห์ลายเฉา
คลุมกายาแว่นว่างไว้หว่างทรง
ตั้งจะชมประทุมที่หมู่หวง
กระเพื่อมพวงอยู่ในห่อก็พอม
เอี่ยมสะอาดนาคนวยดุษฎยสม
ปลื้มอารมณ์อัมมราชของอาชน
ตูป่องพวยเพชรพรายเจ็ดฉายฉ้น
กฤษณสีนเสียดบัลลังก์มว
ประกอบแก้วแกมสุวรรณคมสันสวย
ตุนาคนวยน่าวักถักขณา
ทุกนิ้วหัตถ์ถักกรวยทั้งซ้ายขวา
ทวุกายาแลระยับจับแสงไฟ
ดำเนียงนาฏเพราะพร้อมตนเองไซ
บำเรอไถยบดินทร์ยัวยินดี
งามผิวกภักตร์ผ่องไม่มีไผ่

งามจติกริยาเมื่อพาที่
ความจริง ๆ หญิงงามทั้งสามห้อง
ล้วนนางในได้แบบอย่างแสบคาย
แม่นประสงค์ดวงวิเชียรพากเพียรหา
หากจะหานารัตน์นี้ใช้
เว้นแต่นางอย่างวิไลในสวรรค์
โน้นมนุษย์สุดหมายสุดสายตา
นิ่งพินิจพิวงทรงสอาด
ให้ปลื้มปลาบซาบสันต์ทั้งอินทรี
พลางหยุดพักวกเวียนกอนงค์นาฏ
หัตถ์ขยับจับกรกัลยา

๑ ครานันนารีศรีสมร
หะฉันทน์มัยมลไมปราไสชัก
จงเอ่ยออกบอกบ้างอย่าหมางจิต
จะอดสุดอายุพี่ชายโย

๑ นางนิกายขม้ายขม้อยช้อยเนตร จึงแจ้งเหตุเขินปนระคนขาม
ว่าหม่อมฉันชั้นนี้ไม่ตั้งงาม
เป็นข้าบาททงกชบทเรศ
ภวโนยไช้อยู่เช่นยูนุก

สุดอินทรียัสวสมล้วนคมคาย
ออกแซ่ซ้องสาว ๆ ทุกเหล่าหลาย
จะเด็ดฉายเช่นนี้มีเมื่อไร
ไม่เห็นข้าคงจะกลั่นสรรมมาได้
เป็นยากใจสุดจะเสาะไม่เหมาะตา
ถึงกระนั้นถือว่านี่ยังดีกว่า
นี้พบหน้าเข้าเห็นเห็นว่าดี
ใจจะขาดเสียเพราะนางล้ำอาจศรี
ร้อนฤติดาลจิตให้ติดตา
มาเคียงอาศน์สองฝ่ายทั้งซ้ายขวา
ชวนให้มานั่งใกล้ด้วยใจรัก ฯ

ประดานกรกัมมัยอยู่ริมตัก
ว่านงลักษณ์เหลืองามนี้นามใด
พี่ได้พิศมวภักตร์นี้รักใคร่
พอชื่นใจที่ประจักษ์ตระหนักราม

เป็นทราวม ๆ สาวใช้ชื่อไม่มุก
ฟังพระเดชเข้าเห็นพอเป็นสุข
ไม่อาจออกเชื่อมประเมนให้เกินภักตร์ ฯ

๑) หะขันชมสมงามนามเจ้า ไฉนเฝ้าจอมอดอ้อมยศศักดิ์
 จะแกลังกลันสรรทรวงเช่นนงลักษณ์ ทิวท่งจักรวาลไม่พานทรวง
 ผู้ชานานนามเจ้าเยาวลักษณ์ ควรเป็นศักดิ์อภิชาติราชหงษ์
 คือเชื้อปราชญ์ปรีชาปัญญาขง จึงชานานามอนงค์เสนานาม
 ว่าพลางทางกล่าววาทิ แก้วฟ้อยาสเทินเขินขาม
 วินองุ่นให้พื้งบังเกิดนางงาม ได้มีความมิตใจเป็นไมตรี
 จงขึ้นช่วยด้วยเถิดในมือน้อง จะเต็มคลองคอกหอยอว่อยฟี่
 แล้วเชิญน้องลงอุ่งในที่ลุนต์ พอเป็นที่เบิกบานสำราญใจ ฯ

๑) นางพังถ้อยถอยจากสุพรรณอาศน์ มาหิบบาษณ์ทองรองถ้อย

คู่องไธ

วินองุ่นให้พลันด้วยทันใด แล้วซ้อยใช้ทางตาให้อาชน ฯ
 ๑) หะขันรับจับด้วยมาถือไว้ แล้วปราไดเชิงชวนให้สรวลสันต์
 แม้นพื้ดมหมัดด้วยลงด้วยพลัน ขอให้ขวัญตาพื้มีมงคล
 ให้ได้ชมสมมาตสวาทิหวัง เป็นสัจจังสารพัดอย่าขัดสน
 กินองุ่นเสริจสรรพชยับทน แล้วกล่าวว่านฤมลจงปราณี
 น้าองุ่นลุนต์ไม่มีสิ่งสอง เชิญนวนลนังแม่จรงกินกับพื้
 โคมยพินวินมาไม่ช้าที ตั้งลงที่ตรงหน้าของอาชน
 แล้วประดิษฐกิดกลอนอักษรตาม จำเรียงความไพเราะเหมาะะขยัน
 ว่าดวงแก้วโกมุทบุษบัน พังชูชันตุมตงชันบังใบ
 ฤมวินบินตอมเพราะหอมหวล เรณูนวนลยวนจิตวิพิศมัย

ก็เปรียบอย่างนางวันเจิญไวย
อันประทุมตุมตั่งกำลังแย้ม
แต่นางงามยามชายหมายภิรมย์
เว้นแต่องค์พงษ์พรหมบรรณารถ
อันชายอื่นหมิ่นแสนในแดนไตร

ย่อมพึงใจแก่บุรุษสุดนิยม
ย่อมเกื้อแกมกุ่มวินบิณมาสม
ย่อมชวตชมออกชำระกำใจ
จะสมหวังดังพระราชอัธมาไศรย
เห็นไม่เสร็จสมอารมณ์ปอง ฯ

๑ หะชั้นว่าฉากลอนงอนจวิต
แจ้วลำเนียงเสียงเสนาะเพราะทำนอง
อันตัวเจ้าเยาวยอชยพเวศ
ประทานพื้นซัดเป็นสังข์จิง
ยมพลางทางกล่าววาที
พลางกุ่มกรสาวสรวค์กัลยา
นางยมเขื่อนเขื่อนอำจำแสง
ดาวพระศุกรสูก่ำที่จำนง

ข้างประดิษฐเหลือดีไม่มีสอง
ข้างติดต้องดวงจิตระดังติดตั้ง
พระภูเบศร์โปรดพิมิรับสั่ง
ฤๅนยังจะขัดพระหทัยา
หล่อนคนนั้นมาข้างนี้เกิดจำ
มีวาจาปลอบถามนามอนงค์
ซ้แรงจ้งนามตามประสงค์
นั้นแลตรงกันกับนามไม่งามงอน ฯ

๑ นิจาเจ้าเผ้าถ่อมถนอมสวดย
ดาวพระศุกรซึ่งประจำในอัมพร
เมื่อเหลือบเนตรสบเนตรขนิษฐนาฏ
พุดพลางยมพลางทางภิปราย
รินสุรามาให้พื้นสัถย์
ขนิษาน่าจะยืนได้หมื่นปี
นางน้อมรับวาทิมิได้ซ้ำ

เจ้ารูปรวยเรือนจรัสประกศ
เนตรสมรงามกว่าคาราพราย
ดังจะบาดตาพิมิได้หาย
เชิญโฉมฉายอย่าว่าไชยไปที
ได้ดื่มด้วยมือนางลำอางศรี
เพราะแก้วพิมิจิตรมิได้
รินสุรามาประจงส่งให้

อาบหะชั้นฉ้นรับดื่มฉ้นใจ
นางเห็นฉ้นวันเพิ่มเติมมาตั้ง
กำลังปลื้มดื่มสุราอดนารี
นางเห็นฉ้นวันเพิ่มเติมไม่ยัง
ออกมีนมัวทักกายวุ่นวายไป
ทั้งเมาเหล้าเมารักเมานักหนา
พูดพิไรใจปลื้มดื่มไปพลาง
จนถึงพวงไข่มุกอันสุดศรี
ขอเชิญยอดยพวงนางเยาว์

๑ ครานั้นนวลทองเจ้าฟองมุก ก็เดินลุกออกมาลัดไม้ขัดขวาง
รินสุราราวาพดที่จืดวาง
รีบดำเนินเดินตรงมาสั่งให้
หะชั้นกรีมั้มขยับรับสุรา

๑ ครานั้นสายใจไข่มุกน้อย
เชิญพระองค์ทรงเสวยไชยบาน
ข้าจะช่วยอวยพรกลอนสุภาพ
ทรงอักษรกลอนสวัสดิ์ดีมีผลใน
ได้ฟังคำข้าตอบว่าขอบจิตร
นางกล่าวบทมธุรสวาที

๑ พระเยยพระบารมี
ควรโชนเกล้าบังคมประนมประนต

เฉียงถว้ยให้นางดูให้รู้ที
หะชั้นยังนึกอวยไม้อวยหนี
เปรมปรีดิ์ประติพัทธกำหนดใน
หะชั้นนั่งกินหมดทางตไม้
อยากแต่ใคร่เข้ายวนทุกนวลนาง
จนภักตราแดงก่ำต้งน้ำฝาง
จนท่าทางวิปริตด้วยฤทธิ์เมา
หะชั้นมีวาจาว่าโฉมเฉลา
แม่รินเหล้ามาจะรับค่านับนาง ฯ

ค่อยแก้พลางโรยใส่ในสุรา
แล้วนั่งใกล้หะชั้นด้วยหรรษา
แล้วพูดจาเย้าเยาะมาลย์ ฯ
ทำซดข้อยกล่าวซ้ำล้นคำหวาน
ให้ชื่นฉ่ำสำราญฤไทย

ท่านองกาพยสารเคยชานไซ
พระจะได้ดื่มฉ้นด้วยยินดี
เชิญมีมิตรกล่าวกลอนอักษรศรี
อันเป็นที่สรรเสริญเจริญยศ ฯ
พื้นที่พรรณาปรากฏ
ด้วยทรงทศพิธไม่ผิดธรรม์

เปรียบดังพระศศิธรจระจ่าง
ชาวธานีมีจิตคิดสำคัญ
สมณะพราหมณาข้าพระบาท
พระสนมกรมในน้ำใจจง
ขอพระชนม์ยืนนานผ่านสมบัติ
พระเคราะห์โคกโรคไทยอย่าได้มี

๑ ทะชั้นพังตั้งชมความสมร
จนซาบซ่านหวานใจจะไรเลย
ว่าพลางหยิบฉวยด้วยสุรา
เต็มชะงักกักตร์ทงายกายระทด
ด้วยสุราก็ยังมีอยู่
บรรดาเหล่าสาวสุรางค์นางใน

๑ ครานั้นเจ้านิเวศน์เขตราชันย์ เห็นทะชั้นเมาศมอวรณ์หมาย
เสด็จจากฉากกั้นพรณราย
เห็นสมทวงดังตริทวิไว้
จึงดำรัสตรัสสั่งคนท่งนั้น
เสือกึงเกงของเขาเข้าสวมใส่
จึงให้เรียกนายประตุนผู้ขาย
จงอุ้มพาหะขึ้นรับผืนผาย
จงเร่งเร็วอย่าช้าพาเอาไป

ส่องสว่างโลกแจ้งด้วยแสงฉน์
ล้วนหมายมั่นทรงฤทธิเป็นบิตรงค์
อีกพระราษตระกุลประยูรหงษ์
สติปลงจงรักเพิ่มภักดี
ได้ดังอัฐพรเลิศประเสริฐศรี
ได้เป็นที่พึงพระเดชปกเกศเอย ฯ

เจ้ากล่าวกลอนเพราะพร้องนกก็น้องเอ๋ย
แต่พอเอ๋ยก็เพ็ญเจริญรุด
เงยหน้าดื่มกักพักเดียวหมด
พิศม์โอสถชานชบสลบไป
กายอาบแน่นิ่งไม่ดิ้งไหว
ต่างเข้าไปรับรองประคองกาย ฯ

แล้วผืนผายออกไปใกล้ทะชั้น
ขอพระไทยเอดล่าวลทงสรวลสันต์
ให้ช่วยกันเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกาย
ขอพระไทยนิกนิยด้วยสมหมาย
มาอธิบายบอกเล่าให้เข้าใจ
อย่าว่านวายให้แช่แพวไปได้
วางไว้ในเคหาเวลานี้

อย่าซื้อสิ่งเอิกเกริกเบิกทวาร
คนใช้รับอิ้ววันที่ด้วยทันที
ถึงเคหาเวลาสักกึ่งยาม
แล้วเร่งรีบคืนหลังเข้าวังใน

ทั้งสองบานออกไฉ่เร่งไพร่หนี
ไม่วอวิธำลาริบลาคาโคด
เร่งทำตามรับสั่งไม่ยังได้
กราบทูลโทอิบดินทร์ด้วยยินดี ฯ

จบตอนที่ ๓

ตอนที่ ๔ ขุนพินิจอัยแต่ง

๑ ความนี้พระองค์วงศ์อาหรับ ได้สดับโดยกระบวนถนัด
พระแยมั้มอิมม็อมทรงเปรมปรีดิ์
ด้วยใจเขาใคร่เป็นปิ่นประเทศ
เพื่อประหารพาสพวกทรลักษณ์
ยี่สิบสี่ชั่วโมงเมื่อวันวาน
ที่เกลียดชังวังร่มกุ่มอุรา
พอราตรีล่วงหลายนาฬิกา
ประทับแท่นแน่นพญานั้ยมอยู่งาน
นวลอนงค์บรรจงคนตรีรับ
นางระบำท่าทำทิตำนอง
ล่วงวิฤกกาลเวลาดาราดับ
ประชาชนตื่นทั่วไม่มีวระงม
บ้างซื้อชಾಯรายเที่ยวจรรจวล

โปรดปรานนี้อาบอยู่มากนัก
นฤเบศร์เรื่องฤทธิลิตธิศักดิ์
หวังประจักษ์แก่เหล่าชาวประชา
ลงทัณฑ์พวกสาธารณ์อันหาญกล้า
เจตนาสมเด็จเจ้าเว้การ
เสด็จมาปรางมาศราชฐาน
บริบาลบาทาผ้าลของ
ประโคมขับประสานขานสนอง
จำเรียงร้องนำเรอบาทนารณม
ไถ่ถนอถึงทิศสุไทยปฐม
วันอารมณ์บรรเทิงเริงสกล
เหตุหะชั้นไม่แพ่งทุกแห่งหน

เพราะทรงฤทธิบีบเจียนำยุบล
ได้ตัวจะลงทนต์มันตริงตรา
กิตติศัพท์ก็ห่อนขจรวาย

๑ ครานนี้อาบุญนอนอยู่เฝ้า
พอบ่ายควายชายลัับรพตา
นึกว่าตนอยู่บนพิมานมาศ
แม่ไข่มุกแม่พระศุภรตาราอุไร
แม่แสงจันทร์แจ่มฟ้าแม่อรุณ
พี่อันจิดช่วยพิศกระพือนวล
เคียงอาบุญถึงหูแห่งมารดา
พลันรีบรุดลุ่มตลบแล้วพาที
สิ่งอันใดเล่าณะมาพะพาน
อาบุญเงยภักตร์ขุดตสุใจ
ผู้ใดเล่าเจ้าเรียกว่าลูกชาย
มารดาเอื่อนมธรรคพจน
เดียนั้นเล่าเจ้าหมายไม่ใช่บุตร
ไภยมลางเพื่อลิมเร็วสกรรจ์
อิหยังเลอล่วงว่าข้าลูกเต้า
เรานมิใช่ไอ้อาบุญ
มารดาสดับห้ามปรามหะชั้น

ใครทราบสนสือแต่เทียวแพร่พราย
ให้ลำบากบอบอยู่ไม่รู้หาย
สมมาตหมายจอมจักรหลักขวา ช
พิศม์ยาเพลลาเสื่อมต่างสว่างหน้า
ต้นนิทราหลับเนตรตังเกตใจ
เรียกนางนาฏโดยจิตรพิศม์ย
มาไว ๆ ให้เริ่มขึ้นรื่นรำจวน
จงเจือจุนเชษฐาามาโดยด่วน
ทรมสงวนแม่อย่าร้างหมางไมตรี
พึงกิจจาใคร่ควรญัตินถ้วนถึ
โหลกแก้วแม่นั้นเป็นไรไป
จึงเรียกขานอิงมีนไฉน
พลางตอบไซ้โดยการโกรธมารดา
เร็ว ๆ ยายรีบแจ้งอย่าแสวงว่า
เจ้าลูกช้านามฤคคือหะชั้น
คำมรคหลากแท้มาแปรผัน
โดยคำคัญพิบัติจิตรพว้าพรุ
วากาเจ้าเล่ห์ลตนำอดสุ
คือองค์ภูมิบาลผ่านนคร
จงนิ่งพลันพึงรวางแม็กล่าวก่อน

ขย่ำอาจเข้ยมยกตูปเป็นภอร
 เพราะเจ้ากล่าวเกินตัวไม่กลัวผิด
 หะชั้นย่อนตอบไป มิได้ซ้ำ
 จักบอกอีกครั้งหนึ่งจงฟังจำ
 นางว่ากรรมใดบีบคั้นดวงใจ
 กิริยาเจ้านักพี่นเพื่อน
 ดวงจิตแหม่ลัดกลุ้มด้วยรุมรัก
 ลูกเอ๋ยจงหยุดยั้งฟังแม่ก่อน
 แรกพ่อเกิดมานั้นใช้ผ้นแปร
 แต่ยั้งเด็กเล็กอ่อนห่อนพรรษา
 ครั้นบิทรล่วงลัดดับชีพไป
 ศุขทุกข์จะได้ช่วยกันผ้นแปร
 เจ้าคบเพื่อนกินเล่นใช้เช่นเคย
 เปนแต่เดือนสติพ่อพอให้รู้
 ด้วยรักลูกห่อนให้ทุกข์ไทยตรอม
 เตียวนี้เจ้าคลั่งไคล้จิตรโหลหลง
 ทุกเข้าคำจะตรมระทมกาย
 จงมองดูเรือนเย้าเนาแต่น้อย
 ผิดกันมากกับวังดังจำนง
 หะชั้นสดับไซ้ไหวจิตรนึก

จะชวรตดินช้อนินทา
 เสียจิตรคลั่งเพื่อละเมอบ้า
 ว่าซ้ำบ้า ๆ เองไม่เกรงใจ
 เราพระเจ้าทรงธรรมเลิศล้ำใหญ่
 พ่อจึงได้ไซ้ว่ากิจพูดผ้นนัก
 โหลเลื่อนเปื้อนปานบ้าเห็นปราชัย
 ออกจะหักเพราะเจ้าคลั่งเพียงพังแค
 คิดผ้นผ่อนคณิงดูให้รู้แน่
 ตัวของแม่บำรุงผดุงไว้
 จนวันน่ายากย่นมมาคัมใหญ่
 แม่ตามใจสารพัดไม่ขัดเลย
 เห็นหน้าแต่แม่ลูกนะเจ้าเอ๋ย
 แม่เพิกเฉยทรพียห่อนผ่อนใจออม
 เพื่อนมาสู่เจ้ายังหวังถนอม
 แม่ประนอมตามเจ้าทุกเพราราย
 ทรวงแม่คงครากแยกแตกสลาย
 เพราะพ่อส่ายสวาคิพูดอาจอง
 ไม่เคยคล้อยเคหาอย่างมหลง
 ขอพ่อจงใคร่ครวญให้ควรการ
 นิ่งรฤกโดยชอบระบอบสาร

เรื่องนี้เล่าเรารูมาช้านาน
 คลายคลึงไคล่กลับได้สมประติ
 จึงแถลงแจ้งการกับมารดา
 นั้นแม่นลูกแท้คือหะซัน
 แม่ศดับแสนสุขทุกขบันเทา
 ด้วยลูกเต้าเขาคงหลับหลงไหล
 เบือนหน้ามาจะถามความหะซัน
 ถ้าทราบเรื่องระแวงแจ้งแจ่มชัด
 ยังมีทันจะถามตามนึกไว้
 อุเหม่มึงชั่วช้าช่างสาเมาญ
 จะโลมใจให้กุนนอบนับ
 เรานฤไชชื่ออ้ายหะซัน
 กูก็รู้ว่ากูกาหลิบแท้
 ขณะนั้นมารดาแห่งอาบ
 สดลามมหะหมัดซันทันที
 พลงห้ามปรามปลอบบุตรให้หยุดยั้ง
 เราเป็นไพร่อย่าได้อาจเรจจา
 แม้จะเล่าก่อนหน้าเวลาดาน
 นานี้แมนคิษย์ทั่วทุกตัวคน
 เพราะพุดพละการพาดคิศคด

ตั้งศอกกรานคางนิกพลงตริกตรา
 อาการมีเสื่อมส่างสว่างหน้า
 ตัวลูกยาอยู่กับแม่มาแต่เยาว์
 ซึ่งเพื่อนพ้องแปรไปไหนเล่า
 ดังหิบบเอาจันทรามาให้พลัน
 พเลญให้เล็งเห็นดังเช่นฝัน
 โดยนิมิตรผืนผืนเหียนหันไป
 จะหัวร่อที่มัวลืมตัวไหล
 ในทันใดอาบชูสู่คำทับ
 กลั่นกล่าวสารเสริมกิจประดิษฐประทับ
 อีตลับปลับเบือนก้อย่าชักแซ
 มึงมุงมันหมายจิตรคิดเป็นแม่
 เองผืนแปรมูสาแกล้งพาที
 ไคร่ครวญตุมิตกระบวนถ้วนถึ
 พระปรานีโปรดด้วยช่วยลูกรา
 เจ้าจงฟังสุนทรมารตว่า
 การหยาบช้าต่อไทไทยจักรณ
 นครบาลยาตรยังยั้งถนน
 มาเขียนบ้นย้อยยับแล้วขับไป
 ทรยศทุจริตผินไผ

จึงจวบโทษคัมขัมหันตไทย
 แม้นยกตนว่าท้าวเจ้านิเวศน์
 ทั่วยุคผดิต ๗ นำให้ล้ำเคญ
 ซึ่งมารตรวอนว่าคำคุณ
 ให้ทะนุครั้นคว้ามหวมกระมล
 ความกลับแซแปรปรวนสวนเข้าตัว
 ชักภิปรายหมายคินลูกผสม
 อามูรเรื่องตันโดยหนหลัง
 พลันประกอบตอบรศพจมาน
 ยายอย่าหมายว่าข้าเป็นลูกเต้า
 พระเจ้าทรงธรรมฤคือตัวกู
 เองอย่าเอาอันใดมาไขแก้
 ที่ลงโทษพาดก่อทรลักษณ์
 คำเองกล่าวขู่แรงแสดงสาร
 บัวยการเปล่าเราไม่เชื่อเมื่อวาจา
 จะแจ้งให้ประจักษ์อีกสักครั้ง
 คือพระเจ้าทรงธรรมมันคงยาย
 เป็นสัจจังดังข้าว่าฉัน
 มิได้หลบหนีทราตั้นตารัน
 กุสดับข้อความตามเองชาน

ตัวอย่างให้ตริกรของจึงเป็น
 จักเกิดเหตุใหญ่ยุคแรงชุกเชญ
 จงพึงเห็นโทษร้ายจะบ้ายปน
 หวังจักชไทยแจ้งแห่งนุสนธิ
 เขียดสกลคลั่งไคล้ไหลหลงม
 ยังมีตมัวหมกเม้นไม่เห็นสม
 นางตรอมตรมว่าพึงคึงนาน
 ตริถึงวงจวังจเราสังสาร
 เองอย่าชานกุใช้ไ้อามู
 หยุคนี้เงาจักแจ้งแห่งหุสุ
 มันคงอยู่ พียงแท้แน่นอนนัก
 เราน์แลคิชอบระบอบหนัก
 จงประจักษ์ตั้งเขาให้เอามา
 เป็นพยานชานจังสมซึ่งข้า
 มึงมูสาโดยเตาพูดเปล่าตาย
 นามเราตั้งเอกอรรคเป็นหลักหลาย
 บทธิบายแบบกิกไม่ผิดพรรค
 เทียงมุลมีแท้เค้าใช้เราผัน
 ระเบียบบวรพ้องชอบระบอบใน
 นครบาลโบยผู้ผิดกิกใหญ่

ทำดังคำข้าส่งบังคับไว้
เราบรเวทิงหญไทยได้ลงโทษ
พวกหลังหลอกหน้าให้ไว้ใจสาอาวณ
ใครนำเราเนาสถานในบ้านนี้
อย่าเชื่อนแซแปรมันจ่านรจา
อนึ่งเล่าเราเรือกายเราขัด
เกลิงภพสวรยาราไชย

๑ ครานันมารดาแห่งอาบุญ
เปนแต่คนใจไม่แน่นอน
เห็นจิตตติชวางไปข้างบ้า
ว่าเพลา ๆ เจ้าพึ่งแม่ห้ามปราม
พอสงบสติลงให้จงหนัก
โปรตบันดาลคลั่งหาขวยคนึง
ผู้อื่นเล่าเขาไม่อาจเจรจา
ถ้าการทราบถึงพระภูวไนย
เจ้าหมายจิตรคิดหวังให้ดังนั้น
กำแพงย่อมมีบังพังยุบล
ปลดปล่อยขายหมายจะให้สงบ
จึงอาจจ้องการต่อมารดา

เกริกเกรียงไกรอำนาจสิทธิ์ขาดการ
แก้คนโฉดชั่วช้าอันกล้าหาญ
เหล่าคนพาลเสด็จดินสมจินดา
จงช่วยชีวิตของแน่เที่ยงแท้ว่า
เร็ว ๆ หวาแสดงให้แจ้งใจ
แก่นกระษัตริย์เจ้าเลศประเสริฐใหญ่
จอมสุโยยปกเกล้าประชากร ฯ
มิได้รู้เรื่องปรอนุสร
ฟังสุนทรบุตรกล่าวมิตราวความ
พูดหยาบช้าโง่งเงงไม่เกรงขาม
พูดพลุ่มพล่ามพูดจะนำโทษจำตรึง
จงเงยภักตร์ขลิพระที่พึ่ง
เพื่อรำพึงผิดอย่างให้ห่างไป
เหมือนลูกยาากล่าวกิจผิดนิไสย
จะเกิดโทษใหญ่ทั่วเข้าตัวตน
แม้หวน ๆ ดูเห็นไม่เป็นผล
ติช้วนไชยอันคงพรพณา
กลับทวนทบทบิปรายร้ายนักหนา
อิชราครวญคร่ำน่ารำคาญ

กุญแจว่าเท่าไรก็ไม่สิ้น
 จงหยุดยั้งฟังข้าอย่าจันตาด
 พระปิ่นเกศขวาอาหรับัน
 เลิศดิลกหล้าประชากร
 แม้นมิเชื่อกุจะทำให้หน้าจิต
 มารดาเห็นว่าบุตรไม่หยุดยั้ง
 ลำคัญตนวิกลวิปริต
 ห่อนกลับคืนเข้าเดิมหลงเคลมใจ
 ว่าพลางยอกร้อนอรุ
 ยิงทุกขยิ่งโศกว่าระกำกอง
 ธนิจาอาบผู้ลกรัก
 แดอาครภูทกเทศอาทวา
 นับวันทรงแม่จะทำลาย
 ขอดับหน้าลาอุกจวิ
 บิคามรณชีวาแล้ว
 ค่อยผาสุกมานานตำราญใจ
 สิ่งไรลูกหากจักอยากได้
 จะถูกแพ่งเท่าไรไม่เสียตาย
 แม้เสาะหาอาหารคาวหวานสรรพ
 ลูกอยากกินสิ่งไรใจแม่เฝ้า

ยังฝ่าฝืนก้าวร้าวมากล้ำดาร
 ชื่นพุดจาสามาญคงม้วยมรณ
 คือเรามาคนคงสืบทิมทศ
 โดยสนทราจริงมึงจงฟังฟัง
 ดังชีพิตรม้วยสิ้นจันตาด
 ยิ่งเพ้อคลั่งฝันเพื่อนแซ่เขื่อนไป
 เห็นการผิดประกอบหาขอบไม้
 นางโหยให้ครวญคร่ำน้ำเนตรนอง
 ชกคิระว่าไรให้หม่นหมอง
 ยิ่งตรมตรองกระสันพรพณา
 ออกแม่จักหักเศว่าเพื่อเจ้าบ้า
 ไยพ้อมาฝันเห็นการเช่นนั้น
 ไม่อยากอยู่ดูตายเป็นเมืองผี
 ไข้ถึงที่แต่เป็นกรรมจึงจำไกล
 เห็นลูกแก้วยาจิตระพิศมัย
 เจ้าคลังไคลไหลหลงแม่คงวาย
 แม่หาให้เสร็จสมอารมณ์หมาย
 ดิบขังชายให้ฤกษ์ข้อเอา
 อีกตำรับเสพเกมแกล้มกับเหล้า
 ผดุงเจ้าไม่ให้ขัดโดยธรรมา

หนึ่งจิตผ้านุ่งห่มสะสมไว้
 เจ้าเจ็บไข้ใจแม่อาทวา
 รักลูกสุดจิตตั้งจิตรแม่
 สู้ตนนอนอดกินถวิลปอง
 มิได้คิดเห็น้อยยากลำบากใจ
 ขอแต่พ่อเสื่อมหายพอดวายเว้น
 หมายจะฝากศพเจ้าให้เจ้าพึ่ง
 ไม่สมหวังดังจิตรแม่คิดการ
 ด้วยศพบ่ไม่ได้ฝังเหมือนดังเขา
 การแพร่ไปถึงไหนก็ได้อาย
 แต่เพรงแม่อุ้มท้องประคองมา
 ไม่ได้จากมารดรศัญจรไกล
 ฤๅฝังฝังบ่ามาประจำ
 จึงนิมิตรคิดฝันผิดศัญญา
 ขออะไรล่าอาของผู้ทรงฤทธิ์
 ออกจากทรงพระชันพลันเจริญ

๑ ครานั้นพระชนเห็นมารดา

นำที่จะระทดสดใจ
 สำคัญตนวิกลวิปริต
 ยิ่งเดียดฉุนขุ่นใจดังไฟพอน

แม่ตามใจลูกรักนั้นนักรหนา
 ในอวราชอกชำระกำกอง
 หมั่นดูแลไม่มีรำคิหมอง
 แม่ประคองเลี้ยงเจ้าทุกเช้าเย็น
 ถึงพูดไปไหนลูกจะตั้งเห็น
 ให้แม่เป็นสุขชื่นรื่นสำราญ
 เมื่อภายหลังก่ออกุศลสุทธิตถสถาน
 จักประจางว่าเหวเือกากาย
 ผีเปื่อยเน่าทั้งไว้นำใจหาย
 โอ้ตนตายประจ้วติดตัวไป
 จนลูกมารุ่นหนุ่มมาคุ่มใหญ่
 เป็นไฉนจึงหลงแม่สงกา
 ผีต่อทำแสร้งผูกจิตรลูกข้า
 เพื่อผลาญพล่าเลียดเนื้อด้วยเหตือเกิน
 ขบผีพิศม์ให้สะทกระหกลิ้น
 ข้าขอเชิญพระคัมภีร์บังโยช
 มาโคกาคำครวญทวนโหยให้
 กตัญญูกลายไม่คิดคุณของมารดร
 พันเพื่อนจิตรหลงระตไม่หยุดหย่อน
 ให้รุมร้อนอวราชแห่งอาบุญ

พิโรธเรียวเกรียวยิ่งสิงหนาท
 หญิงกาดีอุบาทว์ประมาท
 อันถ้อยคำของมึงซึ่งเอิบอ้าง
 ฅว้ยไม่ลุ่มชันง่าทำท่าไหว
 อันตัวกูผู้ใดให้เร่งว่า
 มารดาเห็นบุตรเลอะเทอะเต็มที
 นางไม่หวาดหวั่นไหวมิได้คร้าม
 พลงตอบอรรถทัดห้ามไปตามเลา
 ไม่ทราบบุญชั่วแท้เป็นแม่เจ้า
 อุปถัมภ์เลี้ยงดูอาบมา
 แม่คาคว่าเจ้าหาลืมแม่ไม่
 กลับไม่รู้คุณเล่าเท่าไยยัง
 ลูกเอ๋ยเกรงภวโนยจอมไตรจักร
 เราเป็นแต่ไพร่ฟ้าคนสาธารณ์
 เจ้าฤๅคืออาบบุตรชายแม่
 เร่งรฤกตริกไตรพิงใคร่ครวญ
 พ้ออย่าพูดอาจของเทียมทรงฤทธิ
 ด้วยพระเดชปกเกล้าแห่งเรามา
 เพรงเผ่าพระการุญพระคุณครัน
 อนาคตพระยิ่งบารมี

แผลตวาดกร้าวซบตำทับขู่
 ทั้งลบหลู่พาทีพิริพิไร
 พังกระจำงแสบกรรมกมันได้
 เหวยบอกไปตามสัดย์ในบัดนี้
 เร็วอย่าช้าเร่งไปให้ถ้วนถี่
 ง่าจะตี โดยงานขนานเบา
 เพราะเห็นความตามถูกว่าลูกเต้า
 ไฉนเจ้าจึงแหยงแกลงมารดา
 บังเกิดเกล้าถูกรักประจักษ์หล้า
 จนนโง่กล้าไม่คลาศมาตรงค
 เตียวนี้ไค้ลัดลึงเพื่อละเมอหลง
 แม่เห็นคงปั่นไปด้วยโทษพาล
 อันเอกธรรคปกหล้ามหาศาล
 อย่าออกชานพระนาม อิบลามลวน
 บอกจริง ๆ โดยแท้ ไม่แปรผวน
 ตามกระบวนแบบบทกฐณา
 อย่าคาคคิดเกินภักตร์ร้ายนักหนา
 จงตริกตราตรองใจให้จงดี
 ประจุนันบุญพระปกเกศี
 ทรงปรานีชุบเลี้ยงโดยเที่ยงธรรม

นางภิปรายหมายให้อาบรู
 หวังจะให้ชาติคิตจิตรหะชั้น
 นี้แน่แม่จกเล่าให้เจ้าทราบ
 จึงออกอ้างทรงเดชเกษนิกร
 พระโปรดให้ ไภพาหาแม่พบ
 พระราชทานทองแด่แม่เพียบภูด
 เพื่อใจเราสัตย์ซื่อถือสุจริต
 ท้าวทรงทราบให้ลาภเรามากมวญ
 แม่น้อมเกล้าคำนับอาราธนา
 ทวยเทพอธิษฐานพิทักษ์
 จักแข็งแรงการให้เห็นชัด
 บริบูรณ์มุลมากอเนกา
 ไม่ช้านักจักไปปรโลก
 คงตกพ่อผู้บุตรสุดสหายใจ
 พระคุณของภุเบนนทร์เรนทร์สุ
 หนักรยิ่งกว่าพระเมรุศิริ
 หากว่าแม่ชีวันบวรโดยลับ
 เร่งรฤกพระคุณการุญรัก
 หะชั้นพึ่งค้ำคั่นแสนพิโรธ
 ห่อนเหือดดังคำดักกลับเวียงราน

พระคุณภูมิบาลผ่านสวรรค
 ที่มุงมันเป็นท้าวเจ้านคร
 ควรกรานกราบบาทโทะมะโศคร
 ถวายพรโดยพระอนุกล
 สมปรารภภูมิรินทร์นรินทร์สุ
 นับตามมุลพันแห่งแจ้งจำนวน
 มิได้คิดเหียนหันแปรผันผวน
 นอบค่านวนคิดพระคุณการุญนัก
 วอนอะหล้าพรเพิ่มเฉลิมศักดิ์
 บริรักษ์นฤเบศร์เกษขวา
 ทวิพิสมัยมั่งคั่งถึงเคหา
 แม้ชราจะอยู่เย้าสักเท่าไร
 เครื่องอุปโภคสารพันอันน้อยใหญ่
 จงควรอุไคว่ตรงความไ้งามดี
 ทรงนุกูลจนเจือเจ้าเหลือที่
 ยิ่งทวีคุณกว่ามารดานัก
 ดินทวีภยกุลเย้าตกเจ้าหนัก
 ควรพิทักษ์ภักดีภูมิบาล
 ดังเพลิงโชติพลุ่งแรงรุ่งแสงฉาน
 เฟื่องฟุ้งชานสมเข้าใจจ้านง

ซึ่งวิเชียรรับคำสั่งเรา
 เป็นหลักฐานอยู่อีกชั้นมั่นคง
 เหมอีกห้าวงล่าวล่ำทับถม
 กุบอกมิ่งโดยสัตย์ขัตติยา
 ชีระมิ่งข้างเคียดคิดเคียดฉนั้น
 แสนเจ็บไข้ใช้น้อยมิ่งคอยดู
 ไกฟ้าอำมาตย์ใหญ่ภูใช้เขา
 แก่มิ่งพันแห่งมิ่งรับไว้
 ภูกาหลิบเที่ยงแท้ไม่แปรผัน
 แต่มิ่งแสวงเศกสรรจำนรรจา
 เพราะอยากเป็นแม่จึงดูถูก
 ชะรอยคำด่านวนลั่นเล่ห์หลม
 พลงเงื่อไม่ได้พาลตีมารดา
 เสดียงขวับ ๆ ไม่ยั้งกำลังแค่น
 แล้วถามว่าตัวกูคือผู้ใด
 ออย่าบึกบึนอำปลังคงคิด
 มิ่งรู้จักฤาไม่อย่างไรหา
 มารดาฟังไม่ชอบจึงตอบพลัน
 เป็นลูกชายของแม่แม่นแท้เที่ยง
 จงตรึกความตามกระแสให้แน่นอน

ตรงโดยเลาเข้าความตามประสงค์
 เชิดยรรยงรัดแก่นกระษัตรา
 อีกรรมแก่แรดแพศยา
 ยิ่งเจรจาถ้อยถ้อยดูถูก
 สาวพันแกล้วกล่าวฟังว่าหู
 ที่ลบหลู่จะทำให้หน้าใจ
 เบิกคลังเอาทองคำนำมาให้
 มิ่งมิได้คิดคุณกรุณา
 เห็นสำคัญสมจริงทุกสิ่งดา
 กลับปรับว่ากูบ้าเสียอารมณ์
 นับแม่ลูกผูกจิตสนิทสนม
 กุ๊กทำให้สมที่ตแกลน
 โดยโกรธาพันเผื่อนเกล็ดแสน
 มารดาแล่นพัวพันหะชั้นดี
 เร่งว่าไปโดยความจริงตามที่
 อันกุนคือองค์พระทรงธรรม
 คำกว่าใช่แกล้งแสวงเศกสรร
 ตัวเจ้านั้นใช่ทั่วเจ้านคร
 ไม่พลาดเพ็ญจริงจึงดั่งนุสร
 แต่ปางก่อนล้าภักดีคำบรรพ

อาบู่พังคังแค้นแสนโกรธเกรี้ยว
จกให้คืนค่ากลับไฉฉับพลัน

หวด ๆ รวดเร็วมิได้หยุด

เห็นแลฎฎาก็คือจอมโลกา

มารตาคิดคลาศเคลื่อนไม่เหมือนหมาย ว่าลูกชายคงเป็นอย่างเช่น^๕

ห่อนอาจหาญพาลโพยท่าโมยตี

จึงเรียกขานชาวบ้านให้ช่วยด้วย

ลูกเขาเขียนตีข้าชอกข้ากาย

ยิ่งคุณเดียวเชียวโอบโดยมหันต์
ขึ้นตึงคันทอคงปลงชีวา

อุตุตลุตซู่ซิปสำทับว่า

ไม่บอกมาตีเร็วเข้าทุกที

เจ็บอินทรี^๕ บ่มนางแหบดวงววย

เกือบจะมีชัยพิชิตดับสูญหาย

ทั้งหญิงชายเชิญช่วยฉันทด้วยรา ๗

๑ จะกล่าวถึงเพื่อนบ้านที่ใกล้เคียง สดับเสียงกึงกึงดังนักร้อง

ก็ชวนกันพรังพรูกริ้วกรูมา

บางคนห้ามปรามให้อาบู่หยุด

บ้างฉวยชิงไม้มาแล้วว่าไป

ทำไมจึงเขียนพาลตีมารดา

มีคุณอุปการะยิ่งอนันต์

เจ้ามละการุญเค้าคุณเดิม

ถ้าโพยโมยประจานเขียนมารดา

ทะนุสนธิ์สวธราชบ้านกล่าว

ถามเขาทั้งหลายว่าใครอาบู่

ที่เขียนตีมิใช่มารดาฤ

อาบู่ว่าไม่ควรร่อย่ากวนใจ

ถึงเคหาเข้าขวางกั้นทางไว้

อุตุตลุตแย่งชักบังผลักไธ

เหตุไฉนฉนั้นนะทะชน

ผู้เกิดเกล้าเกษมเจ้ามานัน

ไม่กลัวพระบนสวรรณค้ำบังฤรา

กลับฮึกเหิมอหังการหาญกล้า

เห็นเป็นบ้าไม่แคล้วแล้วดู ๆ

ให้ร้อนร้าวแรงร้ายระคายหู

ชาวบ้านรู้ระบอบย้อนตอบไป

เจ้ายังถือเคลือบแฝงแกล้งไฉน

การมิใช้กิจเจ้าอย่าเข้ามา

ล้วนด้วยคำซ้ำแถมทั้งแนมเหน็บ
ปรับเป็นบ้ำขบองค์พระทรงธรรม
พอถึงโรงพักดำเนินบ้ำ
ชี้เหล็กดงสลักมันบังกันไว้
เขาเขียนห้าสิบถ้วนจำนวนนับ
หลังไหลละลายแลทุเรศเวทนา
ว่ายามนี้เจ้าเห็นเป็นไฉน
กว่าจิตระยงคงดำรงเค้า

๑ ครานั้นอาบุญได้สดับ
สับัดหน้าสนองพลันไปทันใด
เรามิใช่บ้ำหลังยังปรกติ
ไม่ยอกโต้ตอบความตามอาญา
บันดาลดลจนท่านได้เขียนขับ
เพราะเวรหลังเราสร้างแต่ปางเพรง
เราปรับสันทุกสิ่งทุกเมื่อ
ถึงจักแจ้งจริงใจในคดี
หะชั้นกัมหนานักตรึกถน
กลางแห่งดั่งหมึกหมายไม่บันเทา
ท่วสรวพวงค์เจ็บยวตเมื่อยบวตราว

อาบุญเจ็บบอบกายระคายครัน
ส่วนหะชั้นอย่างคลอตามหมอไป
เข้าคร่าตัวขึงยังกรงใหญ่
ห้วงมิให้เห็นใครที่ไปมา
ขู่ดำทับโบยซ้ำช้านักหนา
ถึงเวลาเขาถามตามลำเนา
ค่อยคลายใจฤคดั่งเช่นดั่งเก่า
เป็นพระเจ้าทรงธรรมฤคผันไป
เขามังคับข่มถามหยาบหยามใหญ่
ซ้ำไม่ไยดีคำอย่านำมา
ส่วนท่านลือว่าเราเ็นเบาบ้ำ
เพื่อเวราแรงนำท่าเราเอง
หลังไหลยับเหือดฉันทนข่มเหง
จึงห่อนเกรงตรึงซ้ำไม่ปรานี
ตามเหตุเพื่อให้เห็นเป็นถ้วนถึ
ก็สุดที่จะเห็นอย่างเช่นเรา
เล็งสกลนธิเชียวคล้าซ้ำจิตรเศร้า
อระเผลาเผือดผอมด้วยตรอมใจ
จะยกก้าวขจัดข้องไม่ย่องได้

โคลงสี่สุภาพล้าชอกช้าใน
 พลังโสภาครณคร่ำรำทวิ
 ภูตเทวศชลเนตรลงเนืองนอง
 มิได้คิดรักกายเท่าปลายเผ้า
 ปลงชีพถวายพระละอาวรณ์
 ความจริงทุกสิ่งเล่าเช่นเขาทำ
 ด้วยอำนาจบาตรใหญ่ในอาญา
 แสนสงสารมารดาแห่งอาบ
 หมั่นเวียนมาหาสู่ลูกชาย
 เห็นลูกนั่งเขาขังกรงเหล็กไว้
 เพิ่งพิศบุตรสุดผอมลงครมครัน
 สอึกสั่นอ้อยอิ่งวิงวอนสนอง
 แดอาตุรภูตเทวศอาทวา
 ละเจิงตัวมัวเพ้อมะเมอหลง
 ไม่มีใครเมตตาคิดปรานี
 เป็นโฉนโยพ้อถือพิษฐาน
 อกจะหักก็เพราะเจ้าเศร้ากระมล
 นางเวียนสู่ลูกแก้วแล้วสั่งสอน
 ยอ้ายกตนว่าพระภูวไนย
 เผ้าวิงวอนสอนอาบอยู่ทุกวัน

เจียนบวรโดยระกำตรากรจำจง
 คนตี ๆ ว่าบ้าว่าคล่อง ๆ
 ยิ่งหมั่นหมองคืบแคบแทบม้วยมรณ
 ตามพระเจ้ากรุณาอาณูสร
 สันทุกขร้อนสันถวิลจินตนา
 ไม่กลับคำขีววังจักสังขาร
 พันชนาตรากรตราชอกช้ากาย
 อุด้าหู้สูลิลลาคไม่ขาดสาย
 นางพุ่มพ่ายชลนาเผ้าจาบัลย์
 สหทัยให้ โห่หว่องทรวงกระสัน
 เจียนจกบวรโดยแล้วแก้วแม่รา
 ไข่ลูกต้องลำบากตรากนักหนา
 ไยพ้อมาคิดเห็นการเช่นนั้น
 ต้องอ้างวาททุกขทนจนบั้นปลาย
 แรมทวิโสกระทมตรมตกนธ
 มิได้ปริปากแจ้งแห่งนุสนธิ
 ลำคัญตนวิปริตผิดเพี้ยนไป
 จงผันผอนลืมพระวงที่หลงไหล
 พ้อจะได้พ้นโทษทรมาน
 ลูกผินผ่นภักตร์พร้องสนองสาร

แก่อย่าว่าเลยหนาข้าว่าคาญ
 จักขอตรึงตรองดูให้รู้กิจ
 เดียวนี้ยังบอบข้าไทยกำลัง
 แม้สติกลับคืนมาเคหา
 ปลอบพลางทางกระสันไช้บันเทา
 เผ่าส่งสอนบตราสารพัด
 แม้จะให้ไม่ได้สมประดี
 หึงชายช่วยแก้พันคืนสติ
 แสนสงสารลูกยาน้ำตาพราร

๑ ครานนั้นอาบต้องโทษทัณฑ์
 คเนการยังไม่แจ้งแห่งกิจจา
 ฝ่ายข้างเป็นจริงควรอิงอ้าง
 ไสยาคนเห็นอาคนชวลิต
 นึกสงไสยได้ถามยุบลงนาง
 ถูกถ้อยคำสมหมดบทบันทึก
 สิ่งสิ่งไรเขาทำตามคำเรา
 แบบกาหลิบหีบเห็นเป็นพยาน
 เหล่าเสนางค์หลายนายก็หายหมด
 โกลาเคยเคียงอาคนบาทยุคค
 หนึ่งวัลลภยุกต์แต่งสุกใส

คำประมาณพูดมากไม่ยากฟัง
 จะถูกผิดข้างไหนใครทราบมั่ง
 พอประทั่งจะตริตำริห์เค้า
 รุ่งทิวาจรสุดลูกเล่า
 ยิ่งโศกเศร้าอาตรภูลทวิ
 ลูกสลัดขัดคำคว่ำหน้าหนี
 ผอຍอินทรียมจับพันหลายคราว
 นางตำริห์เหลือละอกผะผ่าว
 ผินภักตร์ก้าวจรจรัดผายผ่นมา ฯ

ลำบากครันทรมานน่านักหนา
 กอดอุราตรึงไทรไปหลายชนิด
 แจ่มกระจ่างปางเป็นราชสิทธิ์
 ตื่นสติยัสถานพิมานรัตน์
 น้อมทูลอย่างเยี่ยงเห็นเช่นกระษัตริย์
 ปราบภูษัตอำนาจประกาศการ
 ทั้งน้อมเกล้านบนอบระบอบสาร
 จักพิจารณาข้างผ่นชั้นขอบกล
 ไม่ปรากฏตำแหน่งทุกแห่งหน
 อีกเหล่ามนตรัสรวพณับร้อยพัน
 สนมในแลเจดิงามเจ็ดฉัน

ติดตามพร้อมน้อมนบอภิวันต์
 มาทมนั้นเราเป็นใหญ่ได้บังคับ
 เข้าทรงซึ่งจำซึ่งแน่นตึงตรา
 ทบเทาทอดตระกว่าผัน
 พวกราชวานรกร้อนขจรจาย
 ใช้ไถฟานำทองมาให้แม่
 จะว่าผันผันเพื่อนใช้เงื่อนงำ
 สลาวันหยาบปลายหลดสุดคั่นคว่ำ
 ใคร่ครวญเค้าเงื่อนเหตุเลศเลเพ
 เรื่องนี้ใครจักช่วยชักแฉ่ง
 จะว่าผันฤๅใช้ผันเป็นฉันท
 เวียนวนอนสนธิเห็นทุกซึ่ง
 ใครจะไขความช้าแนะนำนิค
 เมื่ออาบตรองตริตำวิที่อยู่
 เติงลูกรักภักตร์เผือดเลือดโรยรา
 นางครวญคร่ำกำสรวญหวนลห้อย
 ออกจกครากเพราะลูกพันผูกใจ
 พลงยกรกรซ้นทรวงเข้าฮัก ๆ
 เจ้าเจ้านักแม่จักชีวาวย
 เจ้าจงจำภักตร์เพ่งเล็งแม่ไว้

อัศจรรย์ใจเห็นการเป็นมา
 ไยจึงจับทำโผโยมยนักหนา
 กิริยาผิดเจ้าบ่าวกับนาย
 การลงทัณฑ์ติมนสมแม่นหมาย
 เรายิปรายสั่งให้เขาไปทำ
 ได้จริงแน่เรื่องราวก็ชาวข่า
 อัศจรรย์อำนาจกิจคิดป่วนแปร
 ลืมหลังน่านึกได้ไกลเถล
 คาคะเนคคาสเคลื่อนเลื่อนเปื้อนไป
 เชิดช้แรงให้กระจำงสว่างไสว
 ตรีกตรองไม่ตกลงจำนงคิด
 ยิ่งฮัฮัอัศตรองตันดวงจิตร
 ถ้าทราบกิจไม่แพ้แข่งแซ่หา
 พอแม่สู้บุตรสุดเสนหา
 กิริยาอ่อนทิวทิวฤไทย
 น้าเนตรย้อยถนถนถนถนถน
 แสนโคกไหม้หม่นคล้าระกำกาย
 ด้วยความรักอาบไม่รู้หาย
 โอ้อ้อลายสลดที่รักแม่จักลา
 นางร่ำให้น้าเนตรน่านองหน้า

อาบเห็นความวัชจับวิญญาณ

พลางสถามมารตรโชนอ่อนเกษ

เดียวทรวงยอกชอกชำระกำไ

ยัลบเือดวันถ้วนจ้วนวนนับ

มารดาเห็นเย็นฉ้นพันประมาณ

บุญมาช่วยตัวเจ้าบงเบาบาง

การผิดลูกลืมสันแม่ยนิ

อาบตอบมารตรอ่อนหวานถ้อย

แม่เอ๋ยจิตรลูกเล่าเค็ลมเขลาไป

ซึ่งลูกผิดคิดเห็นว่าเป็นชอบ

เพราะนิमितรวอนฉิงหมายจริงมา

อันเรื่องผ่นฉ่นน้อศักรัย

เป็นสัจจังคุดังลูกตื่นกาย

ก็จักร้ายเริงแรงกล้าแรงไป

เชกคนตื่นในทิวาราตรี

ลูกไม่คิดค้นคว้าหาความใด

มิได้คิดอาวรณ์เหมือนก่อนนั้น

ความแผกแรกลูกทำพล้าเผดอไผด

แต่ันไปไม่หาญชัตมารดา

จักนบนอบมารตรดังก่อนแน

เวทนาแม่นักจักประไลย

ชลเนตรเผาะผอยลห้อยให้

คิดแต่ไปดำบากตรึงตรากนาน

หะฉนักดับคีนเรียบระเบียบสาร

แสนตำราญักกตราแผ้วพาที

โรคเหือดห่างหายแล้วแผ้วผ่องศรี

ตั้งแต่นวายุทุกซัดค่อยสุขใจ

ทั้งเรียบร้อยกิริยาอัธมาไครย

อันโทษโยกกรรมกรรมผ่นให้รา

ซ้ำประกอบบรรณชาขวบ้านกล้า

จึงได้พามารตรรอันระคาย

เหมือนไขผ่นเห็นจริงทุกสิ่งหมาย

ใครทั้งหลายจะถูกยั้งลูกมี

ลูกสงไสยดังเห็นเป็นถ้วนถึ

การเรืองนั้แม่นแท้แนเหมือนกัน

คะเนใจโดยว่าลูกยาผ่น

แม่ ๆ ฉ้นอาบผู้บุตรา

ถ้าเริบใจโหมหักอาจนักหนา

โดยมรรคาเพียงตรงไม่หลงแนว

เพียงแท้แม่ต้องถูกนึ้ลูกแก้ว

จะผดุงปฏิบัติไม่ขัดแล้ว

นางสดับตามราวลูกกล่าวสาร
เลื่อมทุกซีกลับสุขเพิ่มเสริมทวี

พลางปราโศถูกรักประจักษ์แม่
แม่สิ้นโคกโคกาดันจาบัลย์

เดชะมะหะหมัตบ้องบัตเชิญ

ตงแต่นจกชนวันรุ่งเรือง

ล้วนความจริงโดยเที่ยงใช้พลึงเค้า

วันเจ้าเลี้ยงพ่อค้าเวลาเย็น

เขาไม่ทำตามคำของลูกแก้ว

ฝูงปีศาจจึงลอบดอดพาธา

ควรน้อมจอมมหิครฤทธิไกร

พระทรงโปรตรักษาลูกยาคลาย

อาบพั่งสุนทรมารดรแถลง

พลางตอบความตามเหตุเลขบุบด

ลูกมิได้รำพึงจึงสงกา

ถ้าจะไปให้หับทวารพลัน

เปิดอยู่หมู่ปีศาจจึงสิงลูก

แม่คิดใช้ผิดถูกทุกประการ

นางสดับกิจแจ้งแห่งหะชั้น

ตามเทือกแถวอาหรับนับว่าดี

เย็นโศตรหวานเพราะพร้องถูกต้องที่

โปร่งเปรมปรีดิ์เปรียบใดไม่เทียมทัน

ไฉนแท้สมจริงทุกสิ่งสรรพ

สิ้นรำพรรณวอนวุ่นสิ้นขุนเคือง

การลูกเปนบุญหมดไทยปลดเปลื้อง

จะบอกเบื่องบรพ์เหตุเล่ห์ที่เป็น

แต่ว่าเจ้าไม่เห็นแม่แลเห็น

แม่รู้เขินดังกิจซึ่งผิดนา

เมื่อไปแล้วประตูเปิดอยู่ว่า

สิงลูกยาเคลมมังลิ้มหลงกาย

ช่วยดับไทยโรคร้างเหือดห่างหาย

รอดบาบ้ายบงเบาเพลาสกนั

จึงแจ่มแจ้งจิงใจในนุสนธิ

การเบื่องต้นพ่อค้ามาวันนั้น

สั่งกิจจาแก่เขาแม่นเค้ามั่น

คราวเมื่อวันตื่นได้ดูโบราณ

มันพันผูกจิตรมะเมอไพล่ผลอชาน

ไม่กล่าวสารคงกล้าอำไจตาย

เกษมสันต์แสนสุดด้วยบุตรหาย

รับผิดชอบอดทนพลันบรรยาย
 ฉันทอริบกลับคืนยังสถาน
 หายสนิทจิตรปรกติดี
 ไม่มัวยงหลงคลั่งตั้งแต่ก่อน
 หมอติดใจจึงไวจรรวัด
 เห็นทุกอย่างต่างสมอารมณ์รู้
 จึงปลดเปลื้องเครื่องจำพนักนา
 พลงพยุลงลูบยาจกคลาคลาศ
 โดยรักใคร่หอนให้อนาทร
 ปฏิบัติพันธุ์กตัญญูชยา
 พอล่วงการนานนับหลายทิวา
 ค่อยสบายเบิกบานสำราญภักตร์
 เกษมสุขสวัสดิ์บำบัดไทย

ว่าลูกคล้ายคลึงแล้วแผ้วอินทรีย์
 ด้วยอาการไม่เป็นดังเชือก
 เขาพาที่ถูกเรียบระเบียบบรรพ์
 ค่อยโอนอ่อนนอบนบเคารพฉัน
 ถึงหะชั้นพลันตรวจากิรียา
 หมอเอนดูอาบอยู่นักหนา
 มอมมารตารับบุตรเข้ายุตกร
 ต่วนลีลาครีบริดไม่หยุดหย่อน
 คดสถานมารตรประกอบยา
 จนเสื่อมคล้ายบันเทาเบาหนักหนา
 อันโรคาหะชั้นนั้นถอยไป
 เป็นที่รักมารดาธรรมาไศรย
 วราไวยวัฒนาแห่งอาบุ

จบตอนที่ ๔

ตอนที่ ๕

หลวงบรรหารอรรถคดีแต่ง

๑ ครานี้หะชั้นรู้สำนึก
 เจียมตนไม่ออกนอกประตู
 ถึงคราวจะได้ดีมีใหญ่
 ร้างเพื่อนร่วมโภชนันต์โดยตาย

ไม่เหิมอีกดังก่อนด้วยอ่อนทุ
 อุด้าที่อยู่เคหาภิรักษากาย
 พญานาให้หวดคิดทามิตรสหาย
 ไม่สบายตรมตรอมฝ่ายผอมลง

คิดจะใคร่ได้เพื่อนผู้เรือนบ้าน รับประทานอาหารเล่นตามความประสงค์
 เช่นแต่เดิมheimฮักนิกทง เห็นมันคงเป็นศุขสนุกครัน
 จึงจัดแจงแต่งเรือนเสร็จเหมือนหมาย แล้วซื้อจ่ายจำกัเลือกคัดสรร
 หวานขาวเหล้ายาสารพัด พอสู้กันกินต้องเพียงสองคน
 จัดสำเริงเสร็จสมอารมณ์นิก ออกจากตึกเดินกรึมถึงริมถนน
 นั่งพักที่สะพานบานกระมด คอยดูคนชอบอัธยาศัยมาากิน ฯ

๑ จะกล่าวถึงอิศรภาพลิบราซ สถิตย์อาศัยทองทรงดำรงคิด
 จวบเดือนจวนเวลาตรวจงานินทร์ เป็นอาจิณมิได้เคลื่อนทุกเดือนมา
 พอว่าโพลัโคลสนชเยศ ทรงผั้นเพศพานิชผิตภาษา
 ลงจากแท่นทิพมาคลินลาศคลา กับข้าคนสนิทเคยติดตาม
 บรรลุถึงท้ายสะพานบ้านหะซัน พอเห็นกันถือจิตรไม่คิดขาม
 ทำเดินเฉยเมียมมาส่งางาม ประกอบความกรุณามาแต่เดิม ฯ

๑ ฝ่ายอาบุดคนต่างประเทศ คอยสังเกตนั่งนิกจิตรฮักheim
 แลเห็นชนมาไกลใจเจริญ คอยจะเชิญชวนไปผูกไมตรี
 พอเกือบใกล้จำได้ถนัดแน คนนั้นแลชวนักเช่นยักษ์ผี
 กรวม ๆ ทำโฉมฉันโตดี จะวิ่งหนีก็ ไม่พ้นจนบัญญัติ
 ตัวสั้นเต็ม ๆ สั้นheimฮัก ใจเต็นตึก ๆ นิกประหม่า
 ลงคืบดินสั้นคืบคืบคืบคืบ ร้องอาหล่ำโปรดด้วยช่วยชีวิต ฯ

๑ ฝ่ายพระองค์ทรงสวัสดิขัตติเยศ ทอดพระเนตรเห็นหะซันสำคัญผิต
 ระคายเคืองเรื่องเก่าที่เราคิด จะมิตชิดสมหวังฤาอย่างใด

ด้วยโปรดปรานการสนุกเล่นซุกซิก
ต่าง ๆ อย่างยิ่งทุกสิ่งไป
คำวิหะจะทอดลงซึ่งของข้า
ยังมีคงตรงกระแสดาแปรปรวน
กรายกรตรงไปไกลตก
อ้อ ๆ ขาบุญน้องโยหมองมน
เฮอจำพี่ได้ฤาไม่เจ้า

สละมพลางทางถามความสงกา
๑ ฝ่ายอาบุญหน้าบึ้งให้องอัน

ไม่รู้จักภักถรามาแต่ใด

๑ อพุทโธไอ้อ้ออาบุญนี้
เมื่อเดือนก่อนพ่อคุณได้ค้นเคย

๑ ไม่รู้จักรู้ จุฬชบด
เราไม่มีพี่น้องพวกพ้องพาด

๑ จอมกระษัตริย์ตรัสปลอบตอบสนิท เจ้ายอดมิตรกระไรพึ่งยังฉงน
เชียวว่าภักตริกตรองอย่าหมองมน
เจ้าเลี้ยงดูพววยสหายนัก
ฤาเจ้าต้องขาดานการกระดี
ไม่ทราบเหตุเพศไทยในใจเจ้า

ไม่ถึงวิกฤตทรงเด่นจะได้
ภวาไนยเห็นพระชนกดินดำรวด
พี่เงื่อนจำท่วงทีให้ถึถ้วน

จะไปยวนเข้าอาบให้รู้จัก
เฮอรู้จักแต่ตริกนึกฉงน
พี่เป็นคนอยู่ไกลนานไปมา
แต่เดิมเราผูกรักกันหนักหนา

ทุกทีความมีสุขฤาทุกข์ ไทย ๆ
ขยาตขยันหน่ายแหยงแกล้งไซ
เราก็กไม่รับสละมอย่าถามเลย ๆ
ข้างลืมพี่ ไป ได้กระไรเหว

สนุกเสบยลืมได้ยังไม่นาน ๆ
ไม่ได้จดไม่ได้จำที่คำขาน
เมื่อว่าคาญหูลึกไปเสียให้พัน ๆ

เมื่อแรกต้นตั้งรักผูกภักดี
ไม่ควรจักเคลือบแครงหน่ายแหยงหนี
จึงเห็นพี่ซึ่งซังไปตั้งนั้น
ขอเชิญเล่าแจ้งจิตรอย่าบิตผัน

พิสูจน์ว่าไว้ในวันนี้

ควรจะค้นต้นเหตุสิ่งเกิดบ้าง

ผู้คนซื้อถือศัตย์วจนา

๑ ธิ ๆ ไม่อดสูเบื้อหูเหือง

ไม่ขอพึ่งไม่ขอตรงของไม่จริง

คบเข้าก็ฉิบหายแทบตายโง

เชิญเกิดรีบไปไว ๆ นะ

สารพนมิได้ขัดอัยยา

ตามข้ออ้างจริงจังอย่ากังขา

ซึ่งสัญญาไว้แล้วไม่ทิ้ง ฯ

อย่ายกเยื้องอ้อยสรว้อยพุดอ้อยอิง

ท่านดียิ่งอย่างใดไม่รู้ละ

จนตะโพงบ้าบอไม่ขอปะ

ไม่ระพุดด้วยให้บ่วยการ ฯ

๑ ทรงดำรวดแล้งทำแกลังกอด ใ้พ่อยอดเพื่อนชาย

หมายสมาน

โยสัดดัดรักพุกหักราน

คราวจำเกาะเคระหัดพี่พบเจ้า

ด้วยตั้งจิตรักตรงจ่านงมา

รับประทานหวานคาวเหมือนคราวนั้น

แสนอวยนน้อยฤๆไม่ครีอกดิน

๑ อย่ามาขอไม่ขอพึ่งเสียทั้งสัน

เราถือตนกินท่าแต่ล่าดอง

คบร้ายภายหลังจนพลึงพลาต

บุราณท่านบรยายกิปรายเปรย

มาเปรียบเทียบกับกายไม้คล้ายเคลื่อน

ย่อมจะแจ่มแจ้งแห่งยุบล

เคยพ้องพานปราโมทย์ร่วมโภชนา

ยินดีเท่าได้ยลหนเวหา

หวังว่าพักเฝ้าเจ้าสักคืน

เกษมสันต์ศุขไม่ผ่าฝัน

ที่อื่น ๆ ไม่ถูกคอเหมือนพ่อน้อง ฯ

ไม่ขอกินร่วมปนคนทั้งผอง

เราไม่ต้องเกรงใครผู้ใดเลย

เข็ดขยาดรักษากายสบายเฉย

ชะเง้อเงยยกกลัดองที่ของตน

คงเห็นเงื่อนเงาชัดตัดฉงน

ไม่ต้องคนอื่นมีมาช้แจง

เราบอกแล้วหลายครั้งไม่หวั่นคบ อย่าประจบประแจงกินไม่สิ้นแห่ง
ไม่คบท่านมันหมายคนร้ายแรง จนสูญแสงสุริยันต์พระจันทร์ ฯ

๑ ทรงฟังกรรมเรียวเห็นเปรี้ยวจัด ทรงกอดรัดดูหลังแล้วส่งสอน
การควรโกรธโทษทัณฑ์คิดบั่นรอน ค่อยผ่อน ๆ พุดจาวิสาสะ ฯ

(ตันฉบับขาด)

การจึงจะคลายเคลื่อนที่เลื่อนยุ่ง	ถ้าหุนหันพันแน่นมักแน่นง
คิดบำรุงอารมณ์ให้สมควร	มีทุกข์โศกโรคภัยสิ่งใดแน
จงผันแปรเล่าคดีให้ถ้อยวน	จะได้ช่วยแก้ไขในกระบวน
การทั้งมวญจะได้สิ้นมลทินพาด	น้ำจิตพินดงยังไม่เคลื่อน
อยากให้เป็นมงคลสุขสนุกสนาน	สิ่งเจริญเพลินจิตระพิศดาร
จะบรรหารไหมอีกนี่นีกจริง	แต่การนั้นผันผายกลายเป็นโทษ
ก็ควรโกรธควรตรึกจะนีกกริ่ง	เหลือนิไสยจะประมาณคัศค่านตึง
จะอ้างอิงอาไศรยได้ใจต่อใจ ฯ	

๑ หะชั้นฟังคำขานหวานโสทร ค่อยคลายโกรธผินหน้ามาปราได
เหตุซึ่งชังดั่งนี้เพราะมีไทย เกิดการใหญ่เหลือذنพันปัญญา
ถึงท่านจักรกักรังต้องกริ่งจิตร เพราะสุดคิดแทบชิวังจะดังขาร์
ถ้าท่านเป็น ๆ เช่นฉันเป็นมา ถึงดินฟ้าก็ต้องทั้งจริง ๆ ชัด
อัครรยผ้นเห็นเป็นประหลาด นอนเห็นเฝ้าบัลลังก์ดังกระษัตริย์
พอดินพลันนั้นมึนาริรัตน์ ปรณิบัติพร้อมพรังทุกสิ่งอัน
นิกสงไสยได้ถามยูนุกเขา บอกว่าเราจอมวังนวังสวรรค

สวมเครื่องทองของกระษัตริย์อัศวรย์ ออกยังบัลลังก์รัตนัชชาลัย

มีเสนาข้าเฝ้าเข้ามาพร้อม

ห้อมล้อมปรีดีเปรมเกษมสานต์

เราได้ตั้งตั้งจรวุตก่อนกาล

เอาอโณนไปประจานท่าโทษทัณฑ์

เก็บเอามานิมิตด้วยจิตรมุ่ง

อารมณ์ฟุ้งหลงไหลจนไผ่ผัน

กับให้ ไกฟ้าเสนานั้น

เอาสุวรรณรีบไปให้มารดา

แม้ก็ได้รับทองดั่งกับฝัน

อโณนนั้นก็ได้รับซึ่งโทษา

การตมจริงดังฝันที่พระณา

นี้แลข้าคงไฉยในใจจริง

ฤาจะเป็นอาหฺลตาตำล้าใช้

ดลพระไทยจอมพงษ์เข้าทรงถึง

ให้สมกับนิมิตจิตรประวิง

จะค้ำคองก็ต้องขัดข้องใจ

ใช้นิมิตนั่นแต่เท่านั้น

การยังมีฝันต่ออีกข้อใหญ่

กลับจากข้างนำมาข้างใน

เขาพาไปสู่ห้องที่จอมองเพลิน

นับห้อง ๆ มิถึงสี่แห่ง

ดูเครื่องแต่งเก็นกำลังจะสรรเสริญ

นางกำนัลล้นทักจัดเสก

งามเจริญยิ่งอย่างเหมือนนางฟ้า

บอกชื่อเสียงเรียงนามได้ตามซัก

ว่ารู้จักจริงจึงสันกัษา

สคั้งตื่นแล้วยังขึ้นในวิญญา

ทักน่านึกเห็นว่าเป็นจริง

จนคลั่งเพื่อเควควาเป็นบ้าบอ

ในใจคบบ่นปดังมีดัง

มารตรดอนสั่ง ผ้าขึงขึง

ไม่หยุดนิ่งออดมอดละดใคร

ถือตนเป็นกาหฺลดิธิบิตี

หลงทบทิมารดาไม่ปราได

เขาพากันจับกุมคุมตัวไป

เขียนหลังไหล่ตราครุฑว่าขังจำจอง

เตชะพระอาหฺล่ำ มตตาโปรด

จึงพันโทษไทยพิณัติที่ขัดข้อง

ถ้าไม่แปรจิตคิดล้าตอง
เหตุทั้งนี้พิเคราะห์ก็เพราะ
ไม่หับประตุความไปตามสบาย

ก็ต้องเป็นบ้ำกว่าจะตาย
แม่นมั่นเราตั้งข้างมั่งง่าย
ปีศาจร้ายนั้นจึงเข้าถึงใจ ฯ

๑ พอหะขันบรยายภิปรายจบ
ของเดิมทรง ฯ ข้าข้าพระไทย

พระทรงภพกลั่นพระสรวลมิใคร่ได้
ภูวไนยทรงพระสรวลตำรวลแรง ฯ

๑ อามุณีกว่าท่านนั้นไม่เชื่อ
ไม่เห็นจริงดังไทจงได้แจ้ง
แนไม่เชื่อ เนื้อเราเป็นรอยอยู่
พลางถอเตี้ยให้ดูบุพยาน

ขัดใจเหลือใจก่อเถียงขึ้นเสียงแข่ง
อย่าทำแสร้งหัวเราะเยาะประจาน
จะให้ดูเห็นประจักษ์มีหลักฐาน
เหลือประมาณมีรอยกว่ารอยพัน ฯ

๑ จอมกระษัตริย์ทศนาแสนอาบ
แสนสมเพชเวทนากลั่นจาบัลย์
ชิ ๆ เหวใดโฉนนี้
เดินเลื้อยเผลอไผลมิได้ดู
เหมือนกับแสร้งแกล้งก่อจิตระจ้อจ้อง
ต้องถูกโกลาโยมวันแทบบรโดย
ว่าพึงพลางทางสอนกลั่นเทวด
อิตอันตันอุระกอดพระเพลา

พิเคราะห์ดูประจักษ์จริงทุกสิ่งสรรพ
พระทรงธรรมปราไลให้รู้
ประหนึ่งพิทฤษฎ์น่าอดสู
ดิมหับประตุเตี้ยก่อนรีบร้อนไป
ให้เจ้าต้องขาดานเกิดการใหญ่
ควรถือใจซึ่งโกรธรบับโทษเรา
ชลเนตรย้อยหยดกำสรวลเศร้า
เสียงกระเส้ากระเด็นพรรณา ฯ
ที่แ่งอนแต่หลังสันถึงขา
ผิดกับสามัญสัตว์มัจจุรค
ยินพระโสมสุธิดาเห็นปรากฏ

๑ อามุณพ์ง ๆ ไปก็ใจอ่อน
เพราะพระโสมสุใจทจัตวัฒนา
ถึงมีทุกข์ชุกแค้นฤาแสนโกรธ

ถึงจะแข็งแรงมั่นคงบรรพต
 จงหันหน้ามาพูดให้บุคคล
 เห็นจิตรท่านมั่นคงจริงไม่ชิงช้า
 อย่าลืมห้อยนัยจิตรที่ผิตนัย
 แท้บุญกรรมนำสร้างแต่ปางเพรง

๑๐ ทรงนั่งฟังกรรมเห็นลมตก
 ขอบคุณมิตรจิตรเหมือนเพื่อนชีวิต
 พี่ขอเพิ่มเติมสติตัววิหิตัน
 ยังผูกพันมั่นแน่นแสนสำราญ

๑๑ อามพุ้งไม่กริ่งเห็นจริงหมด
 ขอความสัตย์บัญญัติสาบาลพลัน
 จงช่วยหับทวารสถานข้า
 ให้ผ่องพันมลทินดินธุระ

๑๒ ฝ่ายกาหลิบธิบัติไม่หนีถ้อย
 พี่ถือสัตย์บัญญัติมานานนัย
 เจ้าสดับรับคำจงจำจด
 สิ่งเจริญเพลนจิตรพิศดาร

๑๓ ไม่รับประทานการเพลนเจริญแล้ว เป็นหนึ่งแนวหนิตัวกลัวผีสิง
 ต้องถูกรัณพันธนาจนตาวิง

ก็คงลดทำลายกระจายพัง
 เราตณขงตณค่านการหล้งหล้ง
 พาดินสังหรณ์ให้เป็นไปเอง
 เราผ่อนผันพิเคราะห์ให้เห็นเหมาะสม
 จะชมเหงจิตรใจไปโยมี ฯ
 จึ่งกล่าวยกยอสงฆ์ขันตรงที่
 ตัดคดีถูกต้องท่านองการ
 เป็นพักผลบุญศุขสนุกสนาน
 รับประทานเหมือนดังเลี้ยงครั้งนั้น ฯ

ที่สภแต่ก่อนแบ่งผ่อนผัน
 ถ้ามั่นทนจักไปอย่าได้ละ
 บิศาจากล้ำไม้ต้นเข้าปนปะ
 เราจึงจะเชิญไปดั่งใจปอง ฯ
 ชำนาญอ้อยอิงอรระไม่ขัดข้อง
 กล่าวลาลองเล่ห์ว่าคำสาบ
 ไม่ไม้ปดปองรักสมัคสมาน
 ไม่เนิ่นนานจะให้เห็นใจจริง ฯ

หน้าเป็นลิงจุ่นไปอยู่ในกรง

เข็ดขยาดท่านอย่าเอามากล่าว
ถึงสนุกใหญ่ไม่จำนง

๑ กาหลิบบิบัติฟังถึถ้วน
ความจริง ๆ จักห้ามก็ตามใจ

๑ เออถ้าห้ามปรามฟังกันบ้างแล้ว ค่อยผ่องแผ้วปรีดีเปรมเกษมศรี
สารพัดทั้งสันไมยนิต
เราจะไซ้ไผ่ฟุ้งที่ย่งยั้ง
ต้องรอกักตักหน้อยจึงค่อยฟัง
ต่างจับกรกันจูบารุงจิตร
เดินพลางพุดพลางต่างอ้างอิง
พอสุริยันต์ดับไม้ไพรพทุกษ์
เขิญนั่งเหนืออาคันธลอตา
เครื่องอาหารการเลี้ยงวางเรียงเรียบ
เขิญให้รับประทานสำราญครัน
ของควาเล็กเลือนลงของหวาน
ตำรวลสนทนาเลยกว่ายาม
จอมกระษัตริย์ทศนาเนตรอาบ
เห็นสุวารินวางอยู่ค้ำเกิน
แล้วจับกรหะชั้นสนสนัก
ที่ต้องจิตรคิดประสงค์จำนงใจ

ให้ยืดยาวไม่อะไรจะประสงค์
เปนนั่นคงไม่ขอพบต่อไป ฯ
ทรงพระสรวลสันต์ตรองสนองไข
เราก้ไม่ว่าพรรณเล็กก้นที่ ฯ

ขอแต่ที่ส่วไว้อย่าได้พลั้ง
ตามสัจย์จริงแท้ ๆ เหตุแต่หลัง
ความสัจจักจี้จรรยขันจริงจริง
เสน่ห่สนิทร่วมใจมิได้กริ่ง
ไม่เย่อหยิ่งสรวลสันต์จำนรรจา
มาถึงตึกหะชั้นแสนหรรษา
สนทนาถกตั้งท่านองกัน
พอเต็มเทียบโต๊ะย่อม ๆ มีพร้อมสรรพ
สารพันกลืนคล่องจนพ่องขาม
สุราบานต็มใหญ่มิได้ขาม
หลายเรื่องความต่าง ๆ วางกันเพลิน
พิเคราะห์หัดเมาจัดไม่ขัดเขิน
พระชวนเขิญส่งข้ากระหน่ำไป
เจ้านักรักนารีอยู่ที่ไหน
ชนิดไหนบอกบ้างอย่าพรางกัน ฯ

ฝ่ายทะขันธ์นั้นชื่อถือว่าเพื่อน
 การอย่างนี้จริงจิตรไม่ติดพัน
 จะขอสู่อุ้มมตมสูหอง
 เหมือนกับบ่าวเขาใช้ ไม่ได้การ
 เคยอยู่เช่นนั้นคงดีชีวิต
 ชอบแต่คบเพื่อนชายสบายใจ
 สุราอย่างดี ๆ มีสำหรับ
 พอสุนัขสบายเรานึกเท่านั้น
 ตรงหญิงอื่นเดินไปที่ใดพบ
 ถ้ามันได้ดังฝันนั้นชอบกล
 ข้างงามข้าดำอาจเหมือนนางฟ้า
 ไม่รำकिनล้มพอสมภักตร์
 รู้เพลงดีดดีดีเป่าพริ้ง
 มือเท้ายาวเพรียวเรียว ๆ นิด
 มันประสพบพบเห็นคนเช่นนั้น
 จะรับแรงแต่งงานการไม่ตรี
 ซึ่งสัตว์ที่ฝันนั้นอยู่นึก
 ตายแล้วเกิดเล่าสักเท่าใด
 เกิดสำหรับรับรองผลของบาท
 ถึงเสนาบตีมันมีครัน

ไม่เชื่อนั้นแท้จริงทุกสิ่งสรรพ
 เพราะถือนั้นเขยชิดไม่พิศดาร
 ก็จะต้องวุ่นวายหลายสถาน
 น่ารำคาญแท้ ๆ มีแต่โทษ
 เป็นความสัตย์ไม่ปิดสบถได้
 เดียงกันให้ครึกครื้นทุกคืนวัน
 ถูกตำรับร่วมจิตรไม่บิดผัน
 จึงห้ามหันจิตรยังสันถ์กังวล
 ไม่ชอบคบร่วมรักสืบพักผล
 ถึงจะทนทุกข์ยากต้องฝากรัก
 ลักษณะล้ำเลิศประเสริฐศักดิ์
 แผลมหลักเข้ายวนนำชวนชิต
 ชับร้องเตือนว่าทำสนิท
 สมจิตรภิรยาพาที
 เหมือนดังฝันนึกหมายไม่หน่ายหนี
 คู่ชีวิตกว่าชีวิตจะบรรลือ
 เห็นเต็มทุกเหลือล้นพันวิไล
 ก็ไม่ได้ชมชิตสนิทนั้น
 บรมนารถจอมจันทรังสรรค์
 อย่างนี้ฝันตายเปล่าเขาไม่แล

เชิญดื่มเหล้าดีกว่านั่งบักาม
คิดทำไมไม่ควรจิตรปรวนแปร

ซึ่งตัดความข้อนัดเป็นแน่
ควรคิดแต่การสนุกเป็นสุขใจ ฯ

๑ กาหลิบลัธยเอวว่าช่างสามารถ
สันโดษอยู่แต่เจริญผลิตผลิตใจ

มาตัดขาดคู่ชีวิตพิศมัย
เพลินก็ไม่เพลินเท่าเพลินเคล้าคลึง ฯ

๑ หะชั้นชื้อดอแพพุดแก่เกี้ยว
วันราวสาวสวยสำรวยอิง

ไม่อยากจะเลี้ยวแต่นักว่าภูกถึง
ไม่ภูกซึ่งยาวยืตหนอยจิตไป

ถูกหญิงร้ายหลายหลากล่าปากนัก
เหมือนหนามยอกชอกชำระกำใจ

ถ้าไม่รักทำรักไม่ยักได้
ถอนออกได้จึงจะค่อยสบาย

บุราณว่าพาเสียมมีเมียผิด
ปลุกเรือนผิดคิดเชือนจนเรือนหลาย

จะต้องคิดละเหี่ยจนเมียหาย
เวรนั้นหมายจตจำคำบุราณ

ต่างตอบโต้ไอ้เอ๋ยหลายเล่ห์ถ้อย
จนถึงสองยามถ้วนเห็นควรการ

ออกอวยเป็นสุขสนุกสนาน
พระภูบาลดลวิหังถึงวังใน

คนใดได้ทำหยาบยาผง
วันสรวายร้ายละลายไฉ

รีบรอยลงด้วยพลันไม่หวั่นไหว
จึงส่งให้หะชั้นดื่มทันที

แล้วตรัสซ้ำคำไซ้ให้สินพร
เราจะสืบเสาะหาเลือนนารี

จงถาวรบริดีเปรมเกษมศรี
เหมือนอย่างทีนิกนิมให้สมปอง ฯ

๑ ฝ่ายอาบบุรบทึงวันเรึงรับ
ซึ่งการอุญคุณล้ำเหลือพรำพร้อง

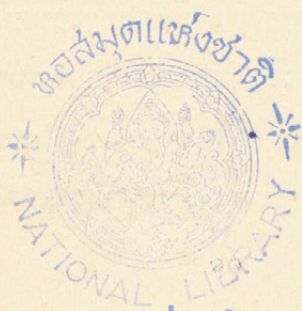
ประจักษ์ด้วยพลางทางสนอง
เหมือนพี่น้องร่วมครรรค์ตามกันมา

ท่านจงจิตรคิดสรรกลั่นมาให้

จะตั้งใจรับเล่ห์เตนหา

ขอคำนับส่งไปมิได้ช้า
ให้ต้องตั้งวิญญาเข้าประสงค์
ศุขเกษมเปรมใจจงได้ครบ
เสร็จจัดการพร้องสนองพจน์
ลงถึงทรงวงว่งงันไม่ทันเมิน
วิงเวียนเคียวพิบลงกับอาคน์
ไม่หายใจไม่ตายวายชีวิ
พระทรงธรรมบัญญัติสั่งข้าทนต์
รีบออกจากห้องมั่งงอนดำรง
สรรพเสร็จเสร็จยุรยาตร
ทางลัดลบท่ามกำบัง
ก้านฉางต่างคำนับอภิวาท
คอยสดับรับสั่งฟังคำมูล

กัลยาอยู่ใดท่านไปพบ
ของหญิงนั้นพุดนประศบ
อย่ารู้จบเจริญยิ่งทุกสิ่งเทอญ
ยกด้วยขดตีมถนัดไม้ขัดเชิน
ยาเมาเดินชานสันตังอินทรี
น่าอนาถนอนสลบเหมือนศพผี
วิสัญญีคล้ายๆ เช่นวายปราน
แบกหะชั้นขึ้นบ่าด้วยเกล้าหาญ
มิตทวารตามดัดยี่วันัง
มาถึงราชฐานทวารหลั่ง
เสด็จยังห้องมณีศรีจรัญ
บรมนารถธรณินทร์บดินทร์สุรย์
บ้างคอยทูลตลอดสนองการ ฯ

หอสมุดแห่งชาติ

สาขาวัดไชยชุมพลชนะสงคราม
จังหวัดกาญจนบุรี

พิมพ์ทางหุ้นส่วนจำกัด ไทยสงเคราะห์ไทย ๓๕๐ ถนนเพชรบุรี พระนคร
นายเสรี ชรรณวิทย์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๐

